

Sadržaj

II. Nezakonodavni akti

UREDBE

- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/895 od 8. lipnja 2016. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1290/2008 u pogledu naziva nositelja odobrenja pripravka *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) i *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699) ⁽¹⁾ 1
- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/896 od 8. lipnja 2016. o odobrenju željeznih natrijevih tartrata kao dodatka hrani za sve životinjske vrste ⁽¹⁾ 3
- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/897 od 8. lipnja 2016. o odobrenju pripravka *Bacillus subtilis* (C-3102) (DSM 15544) kao dodatka hrani za životinje za kokoši nesilice i ukrasne ribe (nositelj odobrenja Asahi Calpis Wellness Co. Ltd.) i o izmjeni uredbi (EZ) br. 1444/2006, (EU) br. 333/2010 i (EU) br. 184/2011 u pogledu nositelja odobrenja ⁽¹⁾ 7
- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/898 od 8. lipnja 2016. o odobrenju pripravka *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) i njegove proteaze (EC 3.4.21.19) kao dodatka hrani za tovne piliće, piliće uzgojene za nesenje, manje značajne vrste peradi za tov i za nesenje te ukrasne ptice (nositelj odobrenja: Novus Europe S.A./N.V.) ⁽¹⁾ 11
- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/899 od 8. lipnja 2016. o odobrenju 6-fitaze dobivene od *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) kao dodatka hrani za sve vrste peradi i sve vrste svinja (osim prasadi) (nositelj odobrenja Danisco (UK) Ltd) ⁽¹⁾ 15
- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/900 od 8. lipnja 2016. o odobrenju benzojeve kiseline kao dodatka hrani za krmače (nositelj odobrenja DSM Nutritional Product Sp. z o. o.) ⁽¹⁾ 18
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/901 od 8. lipnja 2016. o utvrđivanju paušalnih uvoznih vrijednosti za određivanje ulazne cijene određenog voća i povrća 21

⁽¹⁾ Tekst značajan za EGP

ODLUKE

- ★ Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/902 od 30. svibnja 2016. kojom se utvrđuju zaključci o najboljim raspoloživim tehnikama (NRT-ima) za zajedničke sustave obrade otpadnih voda i plinova te upravljanja njima u kemijskom sektoru u skladu s Direktivom 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća (priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 3127) ⁽¹⁾ 23
 - ★ Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/903 od 8. lipnja 2016. u skladu s člankom 3. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o deki za konje impregniranoj permetrinom za suzbijanje nametljivih insekata u okolišu konja ⁽¹⁾ 43
 - ★ Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/904 od 8. lipnja 2016. u skladu s člankom 3. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o proizvodima koji sadržavaju propan-2-ol i upotrebljavaju se za dezinfekciju ruku ⁽¹⁾ 45
-

III. Drugi akti

EUROPSKI GOSPODARSKI PROSTOR

- ★ Odluka Nadzornog tijela EFTA-e br. 110/15/COL od 8. travnja 2015. kojom se dodatna potpora subjekta Innovation Norway poduzeću Finnfjord AS u iznosu od 16 milijuna NOK proglašava neusklađenom (Norveška) [2016/905] 47
- ★ Odluka Nadzornog tijela EFTA-e br. 357/15/COL od 23. rujna 2015. o okončanju formalnog istražnog postupka u pogledu državne potpore u korist trgovačkog društva Sandefjord Fotball AS (Norveška) [2016/906] 59

⁽¹⁾ Tekst značajan za EGP

II.

(Nezakonodavni akti)

UREDBE

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/895

od 8. lipnja 2016.

o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1290/2008 u pogledu naziva nositelja odobrenja pripravka *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) i *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1831/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o dodacima hrani za životinje ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 13. stavak 3.,

budući da:

- (1) U skladu s člankom 13. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 društvo Danisco (UK) Ltd. podnijelo je zahtjev za promjenu naziva nositelja odobrenja iz Uredbe Komisije (EZ) br. 1290/2008 ⁽²⁾ o odobrenju pripravka *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) i *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699).
- (2) Podnositelj zahtjeva tvrdi da je, s učinkom od 12. studenoga 2015., društvo Danisco (UK) Ltd. prenijelo prava stavljanja na tržište pripravka *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) i *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699) na društvo STI Biotechnologie.
- (3) Predložene promjene uvjeta odobrenja posve su administrativne prirode i ne podrazumijevaju novu procjenu predmetnog dodatka. Europska agencija za sigurnost hrane obaviještena je o zahtjevu.
- (4) Kako bi se taj dodatak hrani mogao stavljati na tržište pod nazivom STI Biotechnologie, potrebno je izmijeniti uvjete odobrenja.
- (5) Uredbu (EZ) br. 1290/2008 trebalo bi stoga na odgovarajući način izmijeniti.
- (6) Budući da ne postoje sigurnosni razlozi zbog kojih bi bilo potrebno odmah primjenjivati izmjenu Uredbe (EZ) br. 1290/2008 predviđenu ovom Uredbom, primjereno je osigurati prijelazno razdoblje tijekom kojega se mogu potrošiti postojeće zalihe dodatka te premiksa i krmnih smjesa koji sadržavaju dodatak.

⁽¹⁾ SL L 268, 18.10.2003., str. 29.⁽²⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1290/2008 od 18. prosinca 2008. o odobrenju pripravka *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) i *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699) kao dodatka hrani za životinje (SL L 340, 19.12.2008., str. 20.).

- (7) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

U Prilogu Uredbi (EZ) br. 1290/2008, u drugom stupcu, riječi „Danisco (UK) Ltd” zamjenjuju se riječima „STI Biotechnology”.

Članak 2.

Postojeće zalihe dodatka te premiksa i krmnih smjesa koji sadržavaju dodatak, koje su u skladu s odredbama koje se primjenjuju prije datuma stupanja na snagu ove Uredbe, mogu se nastaviti stavljati na tržište i upotrebljavati do njihova isteka.

Članak 3.

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNKER

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/896**od 8. lipnja 2016.****o odobrenju željeznih natrijevih tartrata kao dodatka hrani za sve životinjske vrste****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1831/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o dodacima hrani za životinje ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

budući da:

- (1) Uredbom (EZ) br. 1831/2003 predviđa se odobravanje dodataka hrani za životinje te osnove i postupci za izdavanje odobrenja.
- (2) U skladu s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 podnesen je zahtjev za odobrenje željeznih natrijevih tartrata. Uz navedeni zahtjev priloženi su pojedinosti i dokumenti propisani člankom 7. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003.
- (3) Zahtjev se odnosi na odobrenje željeznih natrijevih tartrata kao dodatka hrani za sve životinjske vrste te njihovo razvrstavanje u kategoriju dodataka „tehnološki dodaci”.
- (4) Europska agencija za sigurnost hrane („Agencija”) u svojem je mišljenju od 30. travnja 2015. ⁽²⁾ zaključila da navedeni pripravak u predloženim uvjetima uporabe nema negativan učinak na zdravlje životinja, zdravlje ljudi ili na okoliš. Agencija je zaključila i da pripravak može biti učinkovit kao tvar za sprečavanje zgrudnjavanja u soli. Agencija smatra da ne postoji potreba za posebnim zahtjevima za praćenje nakon stavljanja na tržište. Isto tako, potvrdila je izvješće o metodama analize dodatka hrani za životinje koje je dostavio referentni laboratorij osnovan Uredbom (EZ) br. 1831/2003.
- (5) Procjena željeznih natrijevih tartrata pokazala je da su ispunjeni uvjeti za odobrenje predviđeni člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1831/2003. U skladu s tim trebalo bi odobriti uporabu tog pripravka kako je naveden u prilogu ovoj Uredbi.
- (6) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Pripravak naveden u prilogu, koji pripada kategoriji dodataka hrani za životinje „tehnološki dodaci” i funkcionalnoj skupini „tvari za sprečavanje zgrudnjavanja”, odobrava se kao dodatak hrani za životinje pod uvjetima utvrđenima u prilogu.

Članak 2.

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

⁽¹⁾ SL L 268, 18.10.2003., str. 29.

⁽²⁾ EFSA Journal 2015.; 13(5):4114.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNKER

Identifikacijski broj dodatka hrani za životinje	Dodatak hrani za životinje	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja dopuštena količina	Najveća dopuštena količina	Ostale odredbe	Datum isteka valjanosti odobrenja
					mg aktivne tvari/kg NaCl			

Tehnološki dodaci: tvari za sprečavanje zgrudnjavanja

1i534	Željezni natrijevi tartrati	<i>Sastav dodatka hrani:</i> Pripravak produkata kompleksiranja natrijevih tartrata sa željezo(III) kloridom u vodenoj otopini ≤ 35 % (po težini) <i>Karakteristike aktivne tvari:</i> Željezo(III) produkt kompleksiranja D(+)-, L(-)- i mezo-2,3-dihidroksibutanske kiseline Omjer: željezo i mezo-tartrat 1: 1; Omjer: željezo i ukupni izomeri tartrata 1: 1,5 CAS broj 1280193-05-9 $\text{Fe}(\text{OH})_2\text{C}_4\text{H}_4\text{O}_6\text{Na}$ Klorid: ≤ 25 % Oksalati: ≤ 1,5 %, izraženo kao oksalna kiselina Željezo: ≥ 8 % željezo(III) <i>Analitička metoda (1)</i> Kvantifikacija mezo-tartrata i D (-), L (+)-tartrata u dodatku hrani za životinje: — tekućinska kromatografija visoke djelotvornosti s detekcijom na osnovi indeksa refrakcije (HPLC-RI), Za kvantifikaciju ukupnog željeza u dodatku hrani za životinje: — atomska emisijska spektrometrija uz induktivno spregnutu plazmu (ICP-AES) – EN 15510, ili	Sve životinjske vrste	—	—	—	1. Dodatak se upotrebljava samo u NaCl (natrijev klorid). 2. Najmanja preporučena doza: 26 mg željeznih natrijevih tartrata/kg NaCl (jednako je 3 mg željeza/kg NaCl) 3. Najveća preporučena doza: 106 mg željeznih natrijevih tartrata/kg NaCl.	29. lipnja 2026.
-------	-----------------------------	--	-----------------------	---	---	---	---	------------------

Identifikacijski broj dodatka hrani za životinje	Dodatak hrani za životinje	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja dopuštena količina	Najveća dopuštena količina	Ostale odredbe	Datum isteka valjanosti odobrenja
					mg aktivne tvari/kg NaCl			
		— atomska emisijska spektrometrija uz induktivno spregnutu plazmu (ICP-AES) nakon razgradnje pod tlakom – EN 15621, ili — atomska emisijska spektrometrija uz induktivno spregnutu plazmu (ICP-AES) – EN ISO 11885, ili — atomska apsorpcijska spektrometrija (AAS) – EN ISO 6869, ili — atomska apsorpcijska spektrometrija (AAS) – Uredba Komisije (EZ) br. 152/2009 ⁽²⁾, te Za kvantifikaciju ukupnog natrija u dodatku hrani za životinje: — atomska emisijska spektrometrija uz induktivno spregnutu plazmu (ICP-AES) – EN 15510, ili — atomska emisijska spektrometrija uz induktivno spregnutu plazmu (ICP-AES) nakon razgradnje pod tlakom – EN 15621, ili — atomska emisijska spektrometrija uz induktivno spregnutu plazmu (ICP-AES) – EN 11885, te — atomska apsorpcijska spektrometrija (AAS) – EN ISO 6869, i Za kvantifikaciju ukupnog klorida u dodatku hrani za životinje: — titrimetrija – Uredba (EZ) br. 152/2009 ili ISO 6495.						

⁽¹⁾ Podaci o analitičkim metodama dostupni su na sljedećoj adresi referentnog laboratorija: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>

⁽²⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 152/2009 od 27. siječnja 2009. o utvrđivanju metoda uzorkovanja i analize za službenu kontrolu hrane za životinje (SL L 54, 26.2.2009., str. 1.).

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/897**od 8. lipnja 2016.****o odobrenju pripravka *Bacillus subtilis* (C-3102) (DSM 15544) kao dodatka hrani za životinje za kokoši nesilice i ukrasne ribe (nositelj odobrenja Asahi Calpis Wellness Co. Ltd.) i o izmjeni uredbi (EZ) br. 1444/2006, (EU) br. 333/2010 i (EU) br. 184/2011 u pogledu nositelja odobrenja****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1831/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o dodacima hrani za životinje ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 2. i članak 13. stavak 3.,

budući da:

- (1) Uredbom (EZ) br. 1831/2003 predviđa se odobravanje dodataka hrani za životinje te osnove i postupci za izdavanje odobrenja.
- (2) U skladu s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 podneseni su zahtjevi za odobrenje pripravka *Bacillus subtilis* (C-3102). Uz navedene zahtjeve priloženi su pojedinih i dokumenti propisani člankom 7. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003.
- (3) Navedeni se zahtjevi odnose na odobrenje pripravka *Bacillus subtilis* (C-3102) kao dodatka hrani za sve ptice nesilice i ukrasne ribe i njihovo razvrstavanje u kategoriju dodataka „zootehnički dodaci”.
- (4) Taj je pripravak već odobren kao dodatak hrani za tovne piliće Uredbom Komisije (EZ) br. 1444/2006 ⁽²⁾, za prasad Uredbom Komisije (EU) br. 333/2010 ⁽³⁾ te za piliće koji se uzgajaju za nesenje, za purane, manje značajne ptičje vrste i druge ukrasne ptice i pernatu divljač Uredbom Komisije (EU) br. 184/2011 ⁽⁴⁾.
- (5) Europska agencija za sigurnost hrane („Agencija”) u svojim je mišljenjima od 28. rujna 2015. ⁽⁵⁾ i 11. studenoga 2015. ⁽⁶⁾ zaključila da se smatra da u predloženim uvjetima uporabe pripravak *Bacillus subtilis* (C-3102) nema negativan učinak na zdravlje životinja, zdravlje ljudi ili na okoliš. Agencija je zaključila da u predloženim uvjetima uporabe pripravak može biti učinkovit za smanjenje količine hrane po jedinici mase proizvodnje jaja tijekom cijelog razdoblja nesenja. Agencija je isto tako zaključila da taj dodatak može poboljšati rast ukrasnih riba i utrošak hrane za njih. Agencija smatra da ne postoji potreba za posebnim zahtjevima za praćenje nakon stavljanja na tržište. Isto tako, potvrdila je izvješće o metodi analize dodatka hrani za životinje koje je dostavio referentni laboratorij osnovan Uredbom (EZ) br. 1831/2003.
- (6) Procjena pripravka *Bacillus subtilis* (C-3102) pokazala je da su ispunjeni uvjeti za odobrenje predviđeni člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1831/2003. U skladu s tim trebalo bi odobriti uporabu tog pripravka kako je naveden u Prilogu ovoj Uredbi.

⁽¹⁾ SL L 268, 18.10.2003., str. 29.⁽²⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1444/2006 od 29. rujna 2006. o izdavanju odobrenja za *Bacillus subtilis* C-3102 (Calsporin) kao dodatka hrani za životinje (SL L 271, 30.9.2006., str. 19.).⁽³⁾ Uredba Komisije (EU) br. 333/2010 od 22. travnja 2010. o odobrenju novog korištenja *Bacillus subtilis* C-3102 (DSM 15544) kao dodatka hrani za odbijenu prasad (nositelj odobrenja Calpis Co. Ltd. Japan, kojeg u Europskoj uniji zastupa Calpis Co. Ltd. Europe Representative Office) (SL L 102, 23.4.2010., str. 19.).⁽⁴⁾ Uredba Komisije (EU) br. 184/2011 od 25. veljače 2011. o odobrenju *Bacillus subtilis* C-3102 (DSM 15544) kao dodatka hrani za životinje za piliće koji se uzgajaju za nesenje, za purane, manje značajne ptičje vrste i druge ukrasne ptice i pernatu divljač (nositelj odobrenja Calpis Co. Ltd Japan, kojega zastupa Calpis Co. Ltd Europe Representative Office) (SL L 53, 26.2.2011., str. 33.).⁽⁵⁾ EFSA Journal (2015.); 13(9):4231.⁽⁶⁾ EFSA Journal (2015.); 13(11):4274.

- (7) Podnositelj zahtjeva podnio je i zahtjev u skladu s člankom 13. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 za promjenu naziva nositelja odobrenja i naziva njegova predstavnika u EU-u iz uredbi (EZ) br. 1444/2006, (EU) br. 333/2010 i (EU) br. 184/2011. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je, s učinkom od 1. siječnja 2016., promijenio svoj naziv iz „Calpis Co. Ltd.” u „Asahi Calpis Wellness Co. Ltd.”. Naziv njegova predstavnika u EU-u mijenja se iz „Calpis Co. Ltd. Europe Representative Office” u „Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. Europe Representative Office”. Podnositelj zahtjeva dostavio je relevantne podatke kojima podupire svoj zahtjev.
- (8) Kako bi se društvu Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. omogućilo korištenje prava stavljanja na tržište, potrebno je izmijeniti uvjete odobrenja.
- (9) Uredbe (EZ) br. 1444/2006, (EU) br. 333/2010 i (EU) br. 184/2011 trebalo bi stoga na odgovarajući način izmijeniti.
- (10) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Pripravak naveden u Prilogu, koji pripada kategoriji dodataka hrani za životinje „zootehnički dodaci” i funkcionalnoj skupini „stabilizatori crijevne flore”, odobrava se kao dodatak hrani za životinje pod uvjetima utvrđenima u Prilogu.

Članak 2.

U Prilogu Uredbi Komisije (EZ) br. 1444/2006, u drugom stupcu, naziv nositelja odobrenja, izraz „Calpis Co., Ltd., kojeg u Zajednici zastupa Orffa International Holding BV” zamjenjuje se izrazom „Asahi Calpis Wellness Co. Ltd., kojeg u Europskoj uniji zastupa Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. Europe Representative Office”.

Članak 3.

Uredba (EU) br. 333/2010 mijenja se kako slijedi:

- (a) u naslovu, izraz „nositelj odobrenja Calpis Co. Ltd. Japan, kojeg u Europskoj uniji zastupa Calpis Co. Ltd. Europe Representative Office” zamjenjuje se izrazom „nositelj odobrenja Asahi Calpis Wellness Co. Ltd., kojeg u Europskoj uniji zastupa Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. Europe Representative Office”;
- (b) u Prilogu, u drugom stupcu, naziv nositelja odobrenja, izraz „Calpis Co. Ltd. Japan, kojeg u Europskoj uniji zastupa Calpis Co. Ltd. Europe Representative Office, Francuska” zamjenjuje se izrazom „Asahi Calpis Wellness Co. Ltd., kojeg u Europskoj uniji zastupa Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. Europe Representative Office”.

Članak 4.

Uredba (EU) br. 184/2011 mijenja se kako slijedi:

- (a) u naslovu, izraz „nositelj odobrenja Calpis Co. Ltd. Japan, kojeg zastupa Calpis Co. Ltd. Europe Representative Office” zamjenjuje se izrazom „nositelj odobrenja Asahi Calpis Wellness Co. Ltd., kojeg u Europskoj uniji zastupa Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. Europe Representative Office”;

- (b) u Prilogu, u drugom stupcu, naziv nositelja odobrenja, izraz „Calpis Co. Ltd. Japan, kojeg zastupa Calpis Co. Ltd. Europe Representative Office, Francuska” zamjenjuje se izrazom „Asahi Calpis Wellness Co. Ltd., kojeg u Europskoj uniji zastupa Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. Europe Representative Office”.

Članak 5.

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju

Predsjednik

Jean-Claude JUNKER

PRILOG

Identifikacijski broj dodatka hrani za životinje	Naziv nositelja odobrenja	Dodatak hrani za životinje	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja dopuštena količina	Najveća dopuštena količina	Ostale odredbe	Datum isteka valjanosti odobrenja
						CFU/kg potpune krmne smjese s udjelom vlage od 12 %			

Kategorija zootehničkih dodataka hrani za životinje. Funkcionalna skupina: stabilizatori crijevne flore

4b1820	Asahi Calpis Wellness Co. Ltd., kojeg u Europskoj uniji zastupa Asahi Calpis Wellness Co. Ltd. Europe Representative Office	<i>Bacillus subtilis</i> C-3102 (DSM 15544)	Sastav dodatka hrani <i>Bacillus subtilis</i> C-3102 (DSM 15544) s najmanje $1,0 \times 10^{10}$ CFU/g Karakteristike aktivne tvari Žive spore (CFU) <i>Bacillus subtilis</i> C-3102 (DSM 15544) Analitička metoda ⁽¹⁾ Određivanje brojnosti: metoda razmazivanja uz uporabu tripton-skog soja agara u svim ciljnim matricama (EN 15784:2009) Identifikacija: gel-elektroforeza u pulsirajućem polju (PFGE).	Kokoši nesilice	—	3×10^8	—	1. U uputama za uporabu dodatka hrani, premiksa i krmne smjese potrebno je navesti temperaturu skladištenja, rok valjanosti i stabilnost pri peletiranju. 2. Zbog opasnosti od udisanja, doticaja s kožom ili očima, za korisnike dodatka i premiksa koji posluju s hranom potrebno je utvrditi radne postupke i odgovarajuće operativne postupke. Ako se izloženost putem kože, očiju ili udisanja s pomoću tih postupaka i mjera ne može smanjiti na prihvatljivu razinu, pri uporabi dodataka i premiksa potrebno je nositi odgovarajuću osobnu zaštitnu opremu.	29. lipnja 2026.
				Ukrasne ribe		1×10^{10}			

⁽¹⁾ Podaci o analitičkim metodama dostupni su na sljedećoj adresi referentnog laboratorija: www.irmm.jrc.ec.europa.eu/crl-feed-additives

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/898

od 8. lipnja 2016.

o odobrenju pripravka *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) i njegove proteaze (EC 3.4.21.19) kao dodatka hrani za tovne piliće, piliće uzgojene za nesenje, manje značajne vrste peradi za tov i za nesenje te ukrasne ptice (nositelj odobrenja: Novus Europe S.A./N.V.)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1831/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o dodacima hrani za životinje ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

budući da:

- (1) Uredbom (EZ) br. 1831/2003 predviđa se odobravanje dodataka hrani za životinje te osnove i postupci za izdavanje tog odobrenja.
- (2) U skladu s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 podnesen je zahtjev za odobravanje pripravka *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) i njegove proteaze (E.C. 3.4.21.19). Uz navedeni zahtjev priloženi su podatci i dokumenti propisani člankom 7. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003.
- (3) Taj se zahtjev odnosi na odobravanje pripravka *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) i njegove proteaze (E.C. 3.4.21.19) kao dodatka hrani za tovne piliće, piliće uzgojene za nesenje, manje značajne vrste peradi za tov i za nesenje te ukrasne ptice i njegovo razvrstavanje u kategoriju dodataka „zootehnički dodaci”.
- (4) Europska agencija za sigurnost hrane (dalje u tekstu: „Agencija”) u svojem je mišljenju od 11. ožujka 2015. ⁽²⁾ zaključila da se smatra da u predloženim uvjetima uporabe pripravak *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) i njegova proteaza (E.C. 3.4.21.19) nemaju negativan učinak na zdravlje životinja, zdravlje ljudi ili na okoliš te da mogu biti učinkoviti u hrani za životinje u pogledu poboljšanja omjera utroška hrane kod tovnih pilića u preporučenoj količini, ali samo ako im je osigurana prehrana sa smanjenim udjelom bjelancevina. Smatra se da se taj zaključak može primijeniti i na piliće uzgojene za nesenje, manje značajne vrste peradi za tov i za nesenje te ukrasne ptice. Agencija smatra da ne postoji potreba za posebnim zahtjevima za praćenje nakon stavljanja na tržište. Isto tako, potvrdila je izvješće o metodi analize dodatka hrani za životinje koje je dostavio referentni laboratorij osnovan Uredbom (EZ) br. 1831/2003.
- (5) Ocjena pripravka *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) i njegove proteaze (EC 3.4.21.19) pokazuje da su ispunjeni uvjeti za odobrenje propisani člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1831/2003. U skladu s tim trebalo bi odobriti uporabu tog pripravka kako je navedeno u Prilogu ovoj Uredbi.
- (6) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

⁽¹⁾ SL L 268, 18.10.2003., str. 29.⁽²⁾ EFSA Journal 2015.; 13(3):4055.

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Pripravak naveden u Prilogu, koji pripada kategoriji dodataka „zootehnički dodatci” i funkcionalnoj skupini „ostali zootehnički dodatci”, odobrava se kao dodatak hrani za životinje pod uvjetima utvrđenima u Prilogu.

Članak 2.

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNKER

Identifikacijski broj dodatka hrani za životinje	Naziv nositelja odobrenja	Dodatak hrani za životinje	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja preporučena količina	Najveća preporučena količina	Ostale odredbe	Datum isteka valjanosti odobrenja
						CFU/jedinice aktivne tvari/kg potpune krmne smjese s udjelom vlage od 12 %			

Kategorija zootehničkih dodataka hrani za životinje. Funkcionalna skupina: ostali zootehnički dodatci (poboljšanje zootehničkih obilježja)

4d12	Novus Europe S.A./N.V.	<i>Bacillus licheniformis</i> ATCC 53757 i njegova proteaza EC 3.4.21.19	Sastav dodatka Pripravak <i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757) i njegova proteaza (EC 3.4.21.19) koji sadržavaju najmanje: — <i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757): 1 × 10⁹ CFU/g dodatka — proteaza 6 × 10⁵ U/g dodatka ⁽¹⁾ Kruti oblik Karakteristike aktivne tvari Žive spore <i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757) i njegova proteaza EC 3.4.21.19 Analitička metoda ⁽²⁾ Identifikacija i određivanje brojnosti pripravka <i>Bacillus licheniformis</i> ATCC 53757 u dodatku hrani za životinje, premiksima i hrani za životinje — Identifikacija: gel-elektroforeza u pulsirajućem polju (PFGE)	Tovni pilići i pilići uzgojeni za nesenje Manje značajne vrste peradi za tov i za nesenje Ukrasne ptice	—	5 × 10 ⁸ CFU	—	1. U uputama za upotrebu dodatka hrani i premiksa potrebno je navesti temperaturu skladištenja, rok valjanosti i stabilnost pri peletiranju. 2. Najmanja preporučena količina iznosi 500 mg dodatka/kg potpune krmne smjese. 3. U cilju rješavanja nezgoda nastalih udisanjem, u doticaju s kožom ili očima moraju se uspostaviti radni postupci i odgovarajuće organizacijske mjere za korisnike dodataka i premiksa u proizvodnji i stavljanju na tržište hrane za životinje. Ako tim postupcima i mjerama udisanje, doticaj s kožom ili očima ne mogu biti smanjeni na prihvatljivu razinu, pri upotrebi dodataka i premiksa potrebno je nositi zaštitnu osobnu opremu.	29. lipnja 2026.
------	------------------------	--	---	--	---	-------------------------	---	---	------------------

Identifikacijski broj dodatka hrani za životinje	Naziv nositelja odobrenja	Dodatak hrani za životinje	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja preporučena količina	Najveća preporučena količina	Ostale odredbe	Datum isteka valjanosti odobrenja
						CFU/jedinice aktivne tvari/kg potpune krmne smjese s udjelom vlage od 12 %			
			— Određivanje brojnosti: Metoda razmazivanja upotrebom tripton soja agara – EN 15784 Kvantifikacija proteaze u dodatku hrani za životinje, premiksima i hrani za životinje: — Kolorimetrijska metoda kojom se mjeri para-nitroanilin (pNA) oslobođen enzimskom reakcijom proteaze na supstratu Suc-Ala-Ala-Pro-Phe-pNA pri temperaturi od 37 °C					4. Dopusštena je upotreba u hrani za životinje koja sadržava sljedeće odobrene kokcidostatike: diklazuril, nikarbazin, dekokinat, semduramicin natrija, lasalocid natrija, monensin natrija, robenidin hidroklorid, maduramicin amonijak, narazin ili salinomycin natrija. 5. Preporučena upotreba uz smanjeni udio bjelanjčevina.	

(¹) 1 U je količina proteaze koja oslobađa 1 mikromol para-nitroanilina (pNA) iz supstrata Succinyl-Ala-Ala-Pro-Phe-pNA (C₃₀H₃₆N₆O₉) po minuti pri pH 8,0 i 37 °C.

(²) Podatci o analitičkim metodama dostupni su na sljedećoj adresi referentnog laboratorija: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>.

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/899**od 8. lipnja 2016.****o odobrenju 6-fitaze dobivene od *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) kao dodatka hrani za sve vrste peradi i sve vrste svinja (osim prasadi) (nositelj odobrenja Danisco (UK) Ltd)****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1831/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o dodacima hrani za životinje ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

budući da:

- (1) Uredbom (EZ) br. 1831/2003 predviđa se odobravanje dodataka hrani za životinje te osnove i postupci za izdavanje odobrenja.
- (2) U skladu s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 podnesen je zahtjev za odobrenje 6-fitaze dobivene od *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528). Uz navedeni zahtjev priloženi su pojedinosti i dokumenti propisani člankom 7. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003.
- (3) Zahtjev se odnosi na odobrenje 6-fitaze dobivene od *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) kao dodatka hrani za perad i svinje te njegovo razvrstavanje u kategoriju dodataka „zootehnički dodaci”.
- (4) Europska agencija za sigurnost hrane („Agencija”) u svojem je mišljenju od 22. listopada 2015. ⁽²⁾ zaključila da 6-fitaza dobivena od *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) u predloženim uvjetima uporabe nema negativan učinak na zdravlje životinja, zdravlje ljudi ili na okoliš te da je u preporučenoj dozi učinkovita za poboljšanje zadržavanja fosfora kod tovnih pilića i purana za tov, kokoši nesilica, odbijene prasadi, tovnih svinja i krmača. Agencija je zaključila i da se taj zaključak može primijeniti i na manje značajne vrste peradi i manje značajne vrste svinja. Agencija smatra da ne postoji potreba za posebnim zahtjevima za praćenje nakon stavljanja na tržište. Isto tako, potvrdila je izvješće o metodi analize dodatka hrani za životinje koje je dostavio referentni laboratorij osnovan Uredbom (EZ) br. 1831/2003.
- (5) Procjena 6-fitaze dobivene od *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) pokazuje da su ispunjeni uvjeti za odobrenje propisani člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1831/2003. U skladu s tim trebalo bi odobriti uporabu tog pripravka kako je naveden u Prilogu ovoj Uredbi.
- (6) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Pripravak naveden u Prilogu, koji pripada kategoriji dodataka hrani za životinje „zootehnički dodaci” i funkcionalnoj skupini „tvari za poticanje probavljivosti”, odobrava se kao dodatak hrani za životinje pod uvjetima utvrđenima u tom Prilogu.

⁽¹⁾ SL L 268, 18.10.2003., str. 29.

⁽²⁾ EFSA Journal 2015.; 13(11):4275.

Članak 2.

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNKER

Identifikacijski broj dodatka hrani za životinje	Naziv nositelja odobrenja	Dodatak hrani za životinje	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja dopuštena količina	Najveća dopuštena količina	Ostale odredbe	Datum isteka valjanosti odobrenja
						Jedinice aktivne tvari/kg potpune krmne smjese s udjelom vlage od 12 %			

Kategorija: zootehnički dodaci. Funkcionalna skupina: tvari za poticanje probavljivosti

4a24	Danisco (UK) Ltd	6-fitaza EC 3.1.3.26	<i>Sastav dodatka hrani</i> Pripravak 6-fitaze dobiven od <i>Trichoderma reesei</i> (ATCC SD-6528) najmanje aktivnosti od 15 000 U ⁽¹⁾/g. Tekući oblik <i>Karakteristike aktivne tvari</i> 6-fitaza (EC 3.1.3.26) dobivena od <i>Trichoderma reesei</i> (ATCC SD-6528) <i>Analitička metoda</i> ⁽²⁾ Za kvantifikaciju aktivnosti 6-fitaze u dodatku hrani za životinje: — kolorimetrijska metoda koja se temelji na enzimskoj reakciji fitaze na fitat. Za kvantifikaciju aktivnosti 6-fitaze u premiksima i hrani za životinje: — kolorimetrijska metoda koja se temelji na enzimskoj reakciji fitaze na fitat – EN ISO 30024.	Sve vrste peradi Sve vrste svinja (osim prasadi)	—	250 U	—	1. U uputama za uporabu dodatka hrani za životinje i premiksa potrebno je navesti uvjete skladištenja i stabilnost pri peletiranju. 2. Najveća preporučena doza: 2 000 U/kg hrane za životinje. 3. Zbog opasnosti od udisanja, doticaja s kožom ili očima, za korisnike dodatka i premiksa koji posluju s hranom potrebno je utvrditi radne postupke i odgovarajuće organizacijske mjere. Ako se izloženost putem kože, očiju ili udisanja s pomoću tih postupaka i mjera ne može smanjiti na prihvatljivu razinu, pri uporabi dodataka i premiksa potrebno je nositi odgovarajuću osobnu zaštitnu opremu.	29. lipnja 2026.
------	------------------	----------------------	---	--	---	-------	---	--	------------------

⁽¹⁾ 1 U je količina enzima koja oslobađa 1 mikromol anorganskog fosfata iz supstrata natrijeva fitata po minuti pri pH 5,5 i 37 °C.

⁽²⁾ Podaci o analitičkim metodama dostupni su na sljedećoj adresi referentnog laboratorija: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>.

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/900**od 8. lipnja 2016.****o odobrenju benzojeve kiseline kao dodatka hrani za krmače (nositelj odobrenja DSM Nutritional Product Sp. z o. o.)****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1831/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o dodacima hrani za životinje ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

budući da:

- (1) Uredbom (EZ) br. 1831/2003 predviđa se odobravanje dodataka hrani za životinje te osnove i postupci za izdavanje odobrenja.
- (2) U skladu s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 podnesen je zahtjev za odobrenje benzojeve kiseline. Uz navedeni zahtjev priloženi su pojedinih i dokumenti propisani člankom 7. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003.
- (3) Zahtjev se odnosi na odobrenje benzojeve kiseline kao dodatka hrani za krmače te njegovo razvrstavanje u kategoriju dodataka „zootehnički dodaci”.
- (4) Taj je dodatak već odobren kao dodatak hrani za životinje za odbijenu prasid Uredbom Komisije (EZ) br. 1730/2006 ⁽²⁾, odnosno za svinje za tov Uredbom Komisije (EZ) br. 1138/2007 ⁽³⁾.
- (5) Europska agencija za sigurnost hrane („Agencija”) u svojim je mišljenjima od 14. lipnja 2012. ⁽⁴⁾ i 16. lipnja 2015. ⁽⁵⁾ zaključila da benzojeva kiselina u predloženim uvjetima uporabe nema negativan učinak na zdravlje životinja, zdravlje ljudi ili na okoliš te da se njezinom uporabom može blago sniziti pH-vrijednost mokraće u krmača. Agencija smatra da ne postoji potreba za posebnim zahtjevima za praćenje nakon stavljanja na tržište. Isto tako, potvrdila je izvješće o metodi analize dodatka hrani za životinje koje je dostavio referentni laboratorij osnovan Uredbom (EZ) br. 1831/2003.
- (6) Procjenom benzojeve kiseline pokazalo se da su ispunjeni uvjeti za odobrenje predviđeni člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1831/2003. U skladu s tim trebalo bi odobriti uporabu tog pripravka kako je naveden u Prilogu ovoj Uredbi.
- (7) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Dodatak hrani za životinje naveden u Prilogu, koji pripada kategoriji dodataka hrani za životinje „zootehnički dodaci” i funkcionalnoj skupini „ostali zootehnički dodaci”, odobrava se kao dodatak hrani za životinje pod uvjetima utvrđenima u tom Prilogu.

⁽¹⁾ SL L 268, 18.10.2003., str. 29.

⁽²⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1730/2006 od 23. studenoga 2006. o odobrenju benzojeve kiseline (VevoVital) kao dodatka hrani za životinje (SL L 325, 24.11.2006., str. 9.).

⁽³⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1138/2007 od 1. listopada 2007. o odobrenju novog korištenja benzoične kiseline (VevoVital) kao dodatka hrani za životinje (SL L 256, 2.10.2007., str. 8.).

⁽⁴⁾ EFSA Journal 2012.; 10(7):2775.

⁽⁵⁾ EFSA Journal 2015.; 13(7):4157.

Članak 2.

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNKER

Identifikacijski broj dodatka hrani za životinje	Naziv nositelja odobrenja	Dodatak hrani za životinje	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja dopuštena količina	Najveća dopuštena količina	Ostale odredbe	Datum isteka valjanosti odobrenja
						mg/kg potpune krmne smjese s udjelom vlage od 12 %			
Kategorija zootehničkih dodataka hrani za životinje. Funkcionalna skupina: ostali zootehnički dodaci hrani za životinje (sniženje pH-vrijednosti mokraće)									
4d210	DSM Nutritional Products Sp. z o. o.	Benzojeva kiselina	<i>Sastav dodatka hrani</i> Benzojeva kiselina (≥ 99,9 %) <i>Karakteristike aktivne tvari</i> Benzenkarboksilna kiselina, fenilkarboksilna kiselina, C ₇ H ₆ O ₂ CAS br. 65-85-0 Najviša razina nečistoće: Ftalna kiselina: ≤ 100 mg/kg Bifenil: ≤ 100 mg/kg <i>Analitička metoda</i> ⁽¹⁾ Za kvantifikaciju benzojeve kiseline u dodatku hrani za životinje: — titracija natrijevim hidroksidom (monografija Europske farmakopeje 0066). Za kvantifikaciju benzojeve kiseline u premiksima i hrani za životinje: — tekućinska kromatografija s reverznom fazom i UV detekcijom (RP-HPLC/UV) – metoda temeljena na ISO9231:2008.	Krmače	—	5 000	10 000	1. U uputama za uporabu dopunskih krmnih smjesa potrebno je navesti sljedeće: „Krmače se ne smiju hraniti dopunskim krmnim smjesama koje sadržavaju benzojevu kiselinu. Dopunske krmne smjese za krmače potrebno je temeljito pomiješati s drugim krmivima u okviru dnevnog obroka”. 2. Zbog opasnosti od udisanja, doticaja s kožom ili očima, za korisnike dodatka i premiksa koji posluju s hranom potrebno je utvrditi radne postupke i odgovarajuće organizacijske mjere. Ako se izloženost putem kože, očiju ili udisanja s pomoću tih postupaka i mjera ne može smanjiti na prihvatljivu razinu, pri uporabi dodataka i premiksa potrebno je nositi odgovarajuću osobnu zaštitnu opremu.	29. lipnja 2026.

⁽¹⁾ Podaci o analitičkim metodama dostupni su na sljedećoj adresi referentnog laboratorija: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/901**od 8. lipnja 2016.****o utvrđivanju paušalnih uvoznih vrijednosti za određivanje ulazne cijene određenog voća i povrća**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 ⁽¹⁾,uzimajući u obzir Provedbenu uredbu Komisije (EU) br. 543/2011 od 7. lipnja 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 za sektore voća i povrća te prerade vina voća i povrća ⁽²⁾, a posebno njezin članak 136. stavak 1.,

budući da:

- (1) Provedbenom uredbom (EU) br. 543/2011, prema ishodu Urugvajске runde multilateralnih pregovora o trgovini, utvrđuju se kriteriji kojima Komisija određuje paušalne vrijednosti za uvoz iz trećih zemalja, za proizvode i razdoblja određena u njezinu Prilogu XVI. dijelu A.
- (2) Paušalna uvozna vrijednost izračunava se za svaki radni dan, u skladu s člankom 136. stavkom 1. Provedbene uredbe (EU) br. 543/2011, uzimajući u obzir promjenjive dnevne podatke. Stoga ova Uredba treba stupiti na snagu na dan objave u *Službenom listu Europske unije*,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Paušalne uvozne vrijednosti iz članka 136. Provedbene uredbe (EU) br. 543/2011 određene su u Prilogu ovoj Uredbi.

*Članak 2.*Ova Uredba stupa na snagu na dan objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju,
u ime predsjednika,
Jerzy PLEWA
Glavni direktor za poljoprivredu i ruralni razvoj

⁽¹⁾ SL L 347, 20.12.2013., str. 671.⁽²⁾ SL L 157, 15.6.2011., str. 1.

PRILOG

Paušalne uvozne vrijednosti za određivanje ulazne cijene određenog voća i povrća

(EUR/100 kg)		
Oznaka KN	Oznaka treće zemlje ⁽¹⁾	Standardna uvozna vrijednost
0702 00 00	IL	259,4
	MA	121,6
	ZZ	190,5
0709 93 10	TR	144,6
	ZZ	144,6
0805 50 10	AR	167,7
	IL	134,0
	MA	106,8
	TR	134,1
0808 10 80	ZA	170,5
	ZZ	142,6
	AR	117,7
	BR	110,1
	CL	121,3
	CN	110,9
	NZ	153,2
	PE	111,0
	US	146,5
	UY	107,2
	ZA	122,1
	ZZ	122,2
0809 10 00	TR	279,0
	ZZ	279,0
0809 29 00	TR	529,8
	US	721,3
	ZZ	625,6

⁽¹⁾ Nomenklatura država utvrđena Uredbom Komisije (EU) br. 1106/2012 od 27. studenoga 2012. o provedbi Uredbe (EZ) br. 471/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o statistici Zajednice u vezi s vanjskom trgovinom sa zemljama nečlanicama, u pogledu ažuriranja nomenklature država i područja (SL L 328, 28.11.2012., str. 7.). Oznakom „ZZ” označava se „drugo podrijetlo”.

ODLUKE

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/902

od 30. svibnja 2016.

kojom se utvrđuju zaključci o najboljim raspoloživim tehnikama (NRT-ima) za zajedničke sustave obrade otpadnih voda i plinova te upravljanja njima u kemijskom sektoru u skladu s Direktivom 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 3127)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Direktivu 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja) ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 13. stavak 5.,

budući da:

- (1) Zaključci o najboljim raspoloživim tehnikama (NRT-ima) referentni su za utvrđivanje uvjeta dozvola za postrojenja obuhvaćena Poglavljem II. Direktive 2010/75/EU. Nadležna tijela trebala bi utvrditi granične vrijednosti emisija kojima se osigurava da, u normalnim radnim uvjetima, emisije ne prelaze razine emisije povezane s najboljim raspoloživim tehnikama, kako je utvrđeno u zaključcima o NRT-ima.
- (2) Forum sastavljen od predstavnika država članica, predmetnih industrija i nevladinih organizacija koje promiču zaštitu okoliša, koji je Komisija osnovala Odlukom od 16. svibnja 2011. ⁽²⁾, Komisiji je dostavio svoje mišljenje o predloženom sadržaju referentnog dokumenta o NRT-ima 24. rujna 2014. To je mišljenje dostupno javnosti.
- (3) Zaključci o NRT-ima iz Priloga ovoj Odluci ključni su element tog referentnog dokumenta o NRT-ima.
- (4) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem Odbora osnovanog člankom 75. stavkom 1. Direktive 2010/75/EU,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Doneseni su zaključci o najboljim raspoloživim tehnikama (NRT-ima) za sustave obrade/gospodarenja otpadnim vodama i plinovima u kemijskom sektoru, kako je utvrđeno u Prilogu.

⁽¹⁾ SL L 334, 17.12.2010., str. 17.

⁽²⁾ SL C 146, 17.5.2011., str. 3.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 30. svibnja 2016.

Za Komisiju
Karmenu VELLA
Član Komisije

PRILOG

**ZAKLJUČCI O NAJBOLJIM RASPOLOŽIVIM TEHNIKAMA (NRT-ima) ZA ZAJEDNIČKE SUSTAVE OBRADE
OTPADNIH VODA I PLINOVA TE UPRAVLJANJE NJIMA U KEMIJSKOM SEKTORU**

PODRUČJE PRIMJENE

Ovi zaključci o NRT-ima odnose se na aktivnosti navedene u odjeljcima 4. i 6.11. Priloga I. Direktivi 2010/75/EU, odnosno na:

- Odjeljak 4.: Kemijska industrija,
- Odjeljak 6.11.: Neovisna obrada otpadnih voda koja nije obuhvaćena Direktivom Vijeća 91/271/EEZ i koje ispušta postrojenje za aktivnosti sadržane u odjeljku 4. Priloga I. Direktivi 2010/75/EU.

Ovim zaključcima o NRT-ima obuhvaćena je i kombinirana obrada otpadnih voda različitog podrijetla ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe od aktivnosti obuhvaćenih odjeljkom 4. Priloga I. Direktivi 2010/75/EU.

Ovim je zaključcima o NRT-ima posebno obuhvaćeno sljedeće:

- sustavi gospodarenja okolišem,
- ušteda vode,
- upravljanje otpadnim vodama te njihovo prikupljanje i obrada,
- gospodarenje otpadom,
- obrada mulja otpadnih voda, osim spaljivanjem,
- upravljanje otpadnim plinovima te njihovo prikupljanje i obrada,
- spaljivanje na baklji,
- raspršene emisije hlapljivih organskih spojeva (HOS-ova) u zrak,
- emisije neugodnih mirisa,
- emisije buke.

Slijede ostali zaključci o NRT-ima i referentni dokumenti koji bi mogli biti relevantni za aktivnosti obuhvaćene ovim zaključcima o NRT-ima:

- proizvodnja klornih lužina (CAK),
- proizvodnja baznih anorganskih kemikalija – amonijaka, kiselina i gnojiva (LVIC-AAF),
- proizvodnja baznih anorganskih kemikalija – industrija krutih tvari i ostalog (LVIC-S),
- proizvodnja posebnih anorganskih kemikalija (SIC),
- bazna organska kemijska industrija (LVOC),
- proizvodnja organskih finih kemikalija (OFC),
- proizvodnja polimera (POL),
- emisije iz procesa skladištenja (EFS),
- energetska učinkovitost (ENE),
- praćenje emisija u zrak i vodu iz postrojenja na temelju Direktive o industrijskim emisijama (ROM),
- industrijski sustavi hlađenja (ICS),

- velika postrojenja za izgaranje (LCP),
- spaljivanje otpada (WI),
- industrije za obradu otpada (WT),
- ekonomičnost i učinci prijenosa onečišćenja između medija (ECM).

OPĆA RAZMATRANJA

Najbolje raspoložive tehnike

Tehnike koje su navedene i opisane u ovim zaključcima o NRT-ima nisu obvezujuće ni iscrpne. Mogu se primjenjivati i druge tehnike kojima se osigurava barem jednakovrijedna razina zaštite okoliša.

Ako nije drukčije navedeno, zaključci o NRT-ima opće su primjenjivi.

Razine emisija povezane s NRT-ima

Razine emisija povezane s najboljim raspoloživim tehnikama za emisije u vodu navedene u ovim zaključcima o NRT-ima odnose se na vrijednosti koncentracija (masa emitiranih tvari po obujmu vode) izražene u µg/l ili mg/l.

Ako nije drukčije navedeno, razine emisija povezane s NRT-ima odnose se na godišnje srednje vrijednosti prilagođene prema protoku kompozitnih uzoraka uzetih razmjerno protoku tijekom 24-sata s najmanjom učestalosti utvrđenom za odgovarajući parametar te u normalnim radnim uvjetima. Može se primijeniti uzorkovanje razmjerno vremenu uz uvjet da je dokazana dovoljna stabilnost protoka.

Godišnja prosječna koncentracija parametra prilagođena prema protoku (c_w) izračunava se pomoću sljedeće jednadžbe:

$$c_w = \frac{\sum_{i=1}^n c_i q_i}{\sum_{i=1}^n q_i}$$

pri čemu:

n = broj mjerenja,

c_i = prosječna koncentracija parametra tijekom mjerenja i ,

q_i = prosječni protok tijekom mjerenja i .

Učinkovitost smanjivanja emisija

U slučaju ukupnog organskog ugljika (TOC), kemijske potrošnje kisika (KPK), ukupnog dušika (TN) i ukupnog anorganskog dušika (N_{inorg}), izračun prosječne učinkovitosti smanjenja emisija iz ovih zaključaka o NRT-ima (vidjeti tablicu 1. i tablicu 2.) temelji se na opterećenjima te uključuje predobradu (NRT 10. c) i završnu obradu (NRT 10. d) otpadnih voda.

DEFINICIJE

Za potrebe ovih zaključaka o NRT-ima primjenjuju se sljedeće definicije:

Pojam	Definicija
Novi pogon	Pogon prvi put dopušten na lokaciji postrojenja nakon objave ovih zaključaka o NRT-ima ili potpuna zamjena pogona nakon objave ovih zaključaka o NRT-ima.
Postojeći pogon	Pogon koji nije nov.

Pojam	Definicija
Biokemijska potrošnja kisika (BPK ₅)	Količina kisika potrebna za biokemijsku oksidaciju organske tvari do ugljikova dioksida u pet dana. BPK je indikator za utvrđivanje masene koncentracije biorazgradivih organskih spojeva.
Kemijska potrošnja kisika (KPK)	Količina kisika potrebna za potpunu oksidaciju organske tvari do ugljikova dioksida. KPK je indikator za utvrđivanje masene koncentracije organskih spojeva.
Ukupni organski ugljik (TOC)	Ukupni organski ugljik, izražen kao C, uključuje sve organske spojeve.
Ukupne suspendirane krute tvari (TSS)	Masena koncentracija svih suspendiranih krutih tvari mjerena filtracijom kroz filtre od staklenih vlakana i gravimetrijom.
Ukupni dušik (TN)	Ukupni dušik, izražen kao N, uključuje slobodni amonijak i amonij (NH ₄ -N), nitrite (NO ₂ -N), nitrate (NO ₃ -N) i organske spojeve dušika.
Ukupni anorganski dušik (N _{inorg})	Ukupni anorganski dušik, izražen kao N, uključuje slobodni amonijak i amonij (NH ₄ -N), nitrite (NO ₂ -N) i nitrate (NO ₃ -N).
Ukupni fosfor (TP)	Ukupni fosfor, izražen kao P, uključuje sve anorganske i organske spojeve fosfora, otopljene ili vezane za čestice.
Adsorpcijski organski vezani halogeni (AOX)	Adsorpcijski organski vezani halogeni, izraženi kao Cl, uključuju adsorpcijski organski vezani klor, brom i jod.
Krom (Cr)	Krom, izražen kao Cr, uključuje sve anorganske i organske spojeve kroma, otopljene ili vezane za čestice.
Bakar (Cu)	Bakar, izražen kao Cu, uključuje sve anorganske i organske spojeve bakra, otopljene ili vezane za čestice.
Nikal (Ni)	Nikal, izražen kao Ni, uključuje sve anorganske i organske spojeve nikla, otopljene ili vezane za čestice.
Cink (Zn)	Cink, izražen kao Zn, uključuje sve anorganske i organske spojeve cinka, otopljene ili vezane za čestice.
HOS	Hlapljivi organski spojevi kako je određeno u članku 3. točki 45. Direktive 2010/75/EU.
Emisije HOS-ova iz difuznih izvora	Neusmjerene emisije HOS-ova koje mogu proistjecati iz izvora veće površine (npr. spremnika) ili izvora u jednoj točki (npr. cijevnih prirubnica).
Fugitivne emisije HOS-ova	Difuzne emisije HOS-ova iz izvora u jednoj točki.
Spaljivanje na baklji	Oksidacija pri visokim temperaturama radi spaljivanja otvorenim plamenom zapaljivih spojeva otpadnih plinova iz industrijskih aktivnosti. Spaljivanje na baklji prije svega se upotrebljava za spaljivanje zapaljivih plinova iz sigurnosnih razloga ili u nerutinskim radnim uvjetima.

1. Sustavi upravljanja okolišem

NRT 1. Kako bi se poboljšala ukupna ekološka učinkovitost, NRT je provedba i primjena sustava upravljanja okolišem (EMS-a) koji uključuje sve sljedeće značajke:

- i. zalaganje uprave, uključujući višu upravu;

- ii. politiku zaštite okoliša na razini uprave kojom bi se postrojenje stalno unapređivalo;
- iii. planiranje i određivanje potrebnih postupaka i ciljeva povezanih s financijskim planiranjem i ulaganjem;
- iv. provedbu postupaka pri čemu posebno treba obratiti pozornost na:
 - (a) strukturu i nadležnost;
 - (b) zapošljavanje, obuku, osvješćivanje i stručne sposobnosti;
 - (c) komunikaciju;
 - (d) uključenost zaposlenika;
 - (e) dokumentaciju;
 - (f) učinkoviti nadzor postupaka;
 - (g) programe održavanja;
 - (h) pripravnost i sposobnost reakcije na izvanredne situacije;
 - (i) osiguravanje usklađenosti sa zakonodavstvom o okolišu;
- v. provjeru učinka i poduzimanje korektivnih mjera, posebno vodeći računa o:
 - (a) praćenju i mjerenju (vidjeti i Referentno izvješće o praćenju emisija u zrak i vodu iz postrojenja na temelju Direktive o industrijskim emisijama – ROM);
 - (b) korektivnim i preventivnim mjerama;
 - (c) vođenju evidencije;
 - (d) neovisnoj (ako je izvedivo) unutarnjoj i vanjskoj reviziji kako bi se utvrdilo je li EMS usklađen s planiranim mjerama te provodi li se i održava na ispravan način;
- vi. preispitivanju EMS-a i njegove trajne prikladnosti i učinkovitosti koje provodi viša uprava;
- vii. praćenju razvoja čišćih tehnologija;
- viii. razmatranju utjecaja na okoliš potencijalnog obustavljanja pogona u fazi projektiranja novog pogona kao i tijekom radnog vijeka pogona;
- ix. redovitoj usporedbi s drugim postignućima unutar sektora;
- x. planu gospodarenja otpadom (vidjeti NRT 13.).

Posebno za aktivnosti kemijskog sektora NRT je uključiti sljedeće značajke u EMS:

- xi. za multioperativna postrojenja/lokacije, uspostava konvencije kojom se utvrđuju uloge, nadležnosti i koordinacija operativnih postupaka za svakog operatera postrojenja radi poboljšanja suradnje između različitih operatera;
- xii. izrada popisa tokova otpadnih voda i plinova (vidjeti NRT 2.).

U pojedinim slučajevima, sastavni dio EMS-a su:

- xiii. plan upravljanja neugodnim mirisima (vidjeti NRT 20.),
- xiv. plan upravljanja bukom (vidjeti NRT 22.).

Primjenjivost

Područje primjene (npr. razina detalja) i priroda EMS-a (npr. standardizirani ili nestandardizirani) uglavnom će biti uvjetovani prirodom, opsegom i složenošću postrojenja te rasponom njegovih mogućih utjecaja na okoliš.

NRT 2. Kako bi se olakšalo smanjenje emisija u vodu i zrak te smanjenje potrošnje vode, NRT je izraditi i voditi popis tokova otpadnih voda i plinova kao dio sustava upravljanja okolišem (vidjeti NRT 1.), koji sadržava sve sljedeće značajke:

- i. informacije o kemijskim proizvodnim procesima, uključujući:
 - (a) jednadžbe kemijskih reakcija koje prikazuju i nusproizvode;
 - (b) pojednostavnjene prikaze tijeka postupka koji pokazuju podrijetlo emisija;
 - (c) opise tehnika integriranih u proizvodnju i obrade otpadnih voda/plinova na izvoru uključujući njihove performanse;
- ii. što opširnije informacije o karakteristikama tokova otpadnih voda, kao što su:
 - (a) prosječne vrijednosti i varijabilnost toka, pH, temperatura i vodljivost;
 - (b) prosječne vrijednosti koncentracija i opterećenja relevantnih onečišćujućih tvari / parametara te njihova varijabilnost (npr. KPK/TOC, vrste dušika, fosfor, metali, soli, posebni organski spojevi);
 - (c) podaci o biorazgradivosti (npr. BPK, omjer BPK/KPK, Zahn-Wellensov test, potencijal biološke inhibicije (npr. nitrifikacija));
- iii. što opširnije informacije o karakteristikama tokova otpadnih plinova, kao što su:
 - (a) prosječne vrijednosti i varijabilnost protoka i temperature;
 - (b) prosječne vrijednosti koncentracija i opterećenja relevantnih onečišćujućih tvari / parametara te njihova varijabilnost (npr. HOS, CO, NO_x, SO_x, klor, klorovodik);
 - (c) zapaljivost, gornja i donja granica eksplozivnosti, reaktivnost;
 - (d) prisutnost drugih tvari koje mogu utjecati na sustav obrade otpadnih plinova ili sigurnost pogona (npr. kisika, dušika, vodene pare, prašine).

2. Praćenje

NRT 3. Za relevantne emisije u vodu utvrđene popisom tokova otpadnih voda (vidjeti NRT 2.), NRT je praćenje ključnih parametara postupka (uključujući kontinuirano praćenje protoka otpadnih voda, pH i temperature) na ključnim lokacijama (npr. ulaznom toku u predobradu i ulaznom toku u završnu obradu).

NRT 4. NRT je pratiti emisije u vodu u skladu s normama EN uz najmanje niže navedenu učestalost. Ako norme EN nisu dostupne, NRT je primjena normi ISO, nacionalnih ili drugih međunarodnih normi kojima se osigurava dobivanje podataka jednakovrijedne znanstvene kvalitete.

Tvar/parametar	Norma/norme	Minimalna učestalost praćenja ⁽¹⁾ ⁽²⁾
Ukupni organski ugljik (TOC) ⁽³⁾	EN 1484	Svakodnevno
Kemijska potrošnja kisika (KPK) ⁽³⁾	Ne postoji norma EN	
Ukupne suspendirane krute tvari (TSS)	EN 872	
Ukupni dušik (TN) ⁽⁴⁾	EN 12260	
Ukupni anorganski dušik (N _{inorg}) ⁽⁴⁾	Dostupne su razne norme EN	
Ukupni fosfor (TP)	Dostupne su razne norme EN	

Tvar/parametar		Norma/norme	Minimalna učestalost praćenja ⁽¹⁾ ⁽²⁾
Adsorpcijski organski vezani halogeni (AOX)		EN ISO 9562	Mjesečno
Metali	Cr	Dostupne su razne norme EN	
	Cu		
	Ni		
	Pb		
	Zn		
	Ostali metali, ako je primjenjivo		
Toksičnost ⁽⁵⁾	Ikra (<i>Danio rerio</i>)	EN ISO 15088	Odlučuje se na temelju procjene rizika, nakon početne karakterizacije
	Velika vodenbuha (<i>Daphnia magna Straus</i>)	EN ISO 6341	
	Luminiscentne bakterije (<i>Vibrio fischeri</i>)	EN ISO 11348–1, EN ISO 11348–2 ili EN ISO 11348–3	
	Vodena leća (<i>Lemna minor</i>)	EN ISO 20079	
	Alge	EN ISO 8692, EN ISO 10253 ili EN ISO 10710	

⁽¹⁾ Učestalost praćenja može se prilagoditi ako se nizovima podataka jasno dokaže dovoljna stabilnost.

⁽²⁾ Točka uzorkovanja nalazi se na mjestu izlaska emisija iz postrojenja.

⁽³⁾ Alternative su praćenje TOC-a i KPK-a. Praćenje TOC-a najpoželjnija je opcija jer se ne temelji na upotrebi vrlo toksičnih spojeva.

⁽⁴⁾ Alternative su praćenje TN-a i N_{inorg}-a.

⁽⁵⁾ Može se primijeniti odgovarajuća kombinacija tih metoda.

NRT 5. NRT je periodično praćenje raspršenih emisija HOS-ova u zrak iz relevantnih izvora primjenom odgovarajuće kombinacije tehnika I. – III. ili, ako se radi o velikoj količini HOS-ova, svih tehnika I. – III.

I. Metode snifinga (npr. prenosivim instrumentima u skladu s EN 15446) povezane s korelacijskim krivuljama za ključnu opremu.

II. Metode optičkog snimanja plinova.

III. Izračuni emisija na temelju emisijskih faktora koji se povremeno (npr. jedanput u dvije godine) provjeravaju mjerenjima.

Ako se radi o velikoj količini HOS-ova, korisna dopunska tehnika tehnikama I. – III. jest analiza i kvantifikacija emisija iz postrojenja povremenom primjenom optičkih tehnika na bazi apsorpcije, kao što su detekcija i raspodjela svjetlosti diferencijalnom apsorpcijom (DIAL) ili fluks solarne okultacije (SOF).

Opis

Vidjeti odjeljak 6.2.

NRT 6. NRT je redovito praćenje emisija neugodnih mirisa iz relevantnih izvora u skladu s normama EN.

Opis

Emisije se mogu pratiti dinamičkom olfaktometrijom u skladu s normom EN 13725. Praćenje emisija može se nadopuniti mjerenjem/procjenom izloženosti neugodnim mirisima ili procjenom njihova utjecaja.

Primjenjivost

Primjenjivost je ograničena na slučajeve u kojima se nastanak neugodnih mirisa može očekivati ili je zabilježen.

3. Emisije u vodu

3.1. Potrošnja vode i stvaranje otpadnih voda

NRT 7. Kako bi se smanjila potrošnja vode i stvaranje otpadnih voda, NRT je smanjenje obujma otpadnih voda i/ili njihova opterećenja onečišćujućim tvarima, poboljšanje ponovne uporabe otpadnih voda u proizvodnom procesu te uporaba i ponovna uporaba sirovina.

3.2. Prikupljanje i odvajanje otpadnih voda

NRT 8. Kako bi se spriječila kontaminacija nekontaminirane vode i smanjile emisije u vodu, NRT je odvajanje nekontaminiranih tokova otpadnih voda iz tokova otpadnih voda koje zahtijevaju obradu.

Primjenjivost

Odvajanje nekontaminirane kišnice možda neće biti primjenjivo u slučaju postojećih sustava prikupljanja otpadnih voda.

NRT 9. Kako bi se spriječile nekontrolirane emisije u vodu, NRT je osigurati odgovarajući zaštitni skladišni kapacitet za otpadne vode nastale tijekom neuobičajenih radnih uvjeta na temelju procjene rizika (uzimajući u obzir npr. prirodu onečišćujuće tvari, učinke na daljnju obradu i prihvatni okoliš) i poduzeti odgovarajuće daljnje mjere (npr. nadzor, obrada, ponovna uporaba).

Primjenjivost

Privremeno skladištenje kontaminirane kišnice zahtijeva odvajanje, što možda neće biti primjenjivo u slučaju postojećih sustava prikupljanja otpadnih voda.

3.3. Obrada otpadnih voda

NRT 10. Kako bi se smanjile emisije u vodu, NRT je primjena integrirane strategije upravljanja otpadnim vodama i obrade otpadnih voda koja uključuje odgovarajuću kombinaciju tehnika prema redoslijedu prioriteta navedenom u nastavku.

	Tehnika	Opis
(a)	Tehnike integrirane u proizvodnju ⁽¹⁾	Tehnike za sprečavanje ili smanjivanje stvaranja tvari koje onečišćuju vodu.
(b)	Oporaba onečišćujućih tvari na izvoru ⁽¹⁾	Tehnike za oporabu onečišćujućih tvari prije njihova ispuštanja u sustav prikupljanja otpadnih voda.

	Tehnika	Opis
(c)	Predobrada otpadnih voda ⁽¹⁾ ⁽²⁾	Tehnike za smanjenje koncentracije onečišćujućih tvari prije završne obrade otpadnih voda. Predobrada se može provoditi na izvoru ili u kombiniranim tokovima.
(d)	Završna obrada otpadnih voda ⁽³⁾	Završna obrada otpadnih voda, primjerice prethodnom i primarnom obradom, biološkom obradom, tehnikama uklanjanja dušika, fosfora i/ili završnog uklanjanja krutih tvari prije ispuštanja u prihvatno vodno tijelo.

⁽¹⁾ Te su tehnike detaljnije opisane i definirane u drugim zaključcima o NRT-ima za kemijsku industriju.

⁽²⁾ Vidjeti NRT 11.

⁽³⁾ Vidjeti NRT 12.

Opis

Integrirana strategija upravljanja otpadnim vodama i obrade otpadnih voda temelji se na popisu tokova otpadnih voda (vidjeti NRT 2.).

Razine emisija povezane s NRT-ima: Vidjeti odjeljak 3.4.

NRT 11. Kako bi se smanjile emisije u vodu, NRT je predobrada otpadnih voda koje sadržavaju onečišćujuće tvari koje se ne mogu na odgovarajući način ukloniti tijekom završne obrade otpadnih voda primjenom odgovarajućih tehnika.

Opis

Predobrada otpadnih voda provodi se kao dio integrirane strategije upravljanja otpadnim vodama i obrade otpadnih voda (vidjeti NRT 10.) te je u pravilu potrebno:

- zaštititi pogon za završnu obradu otpadnih voda (npr. zaštititi pogon za biološku obradu od inhibitornih ili toksičnih spojeva),
- ukloniti spojeve čija je koncentracija nedovoljno smanjena tijekom završne obrade (npr. toksične spojeve, organske spojeve koji su slabo ili nisu biorazgradivi, organske spojeve koji su prisutni u visokim koncentracijama ili metale tijekom biološke obrade),
- ukloniti spojeve koji se inače stripiraju u zrak iz sustava prikupljanja ili tijekom završne obrade (npr. hlapljive halogenirane organske spojeve, benzen),
- ukloniti spojeve koji imaju druge negativne učinke (npr. korozija opreme, neželjena reakcija s drugim tvarima, kontaminacija mulja otpadnih voda).

Općenito, predobrada se provodi što bliže izvoru kako bi se izbjeglo razrjeđivanje, posebno metala. Ponekad se tokovi otpadnih voda odgovarajućih karakteristika mogu odvojiti i prikupiti radi podvrgavanja posebnoj kombiniranoj predobradi.

NRT 12. Kako bi se smanjile emisije u vodu, NRT je primjena odgovarajuće kombinacije tehnika za završnu obradu otpadnih voda.

Opis

Završna obrada otpadnih voda provodi se kao dio integrirane strategije upravljanja otpadnim vodama i obrade otpadnih voda (vidjeti NRT 10.).

Odgovarajuće tehnike završne obrade otpadnih voda, ovisno o onečišćujućoj tvari, uključuju sljedeće:

	Tehnika ⁽¹⁾	Tipične onečišćujuće tvari smanjene koncentracije	Primjenjivost
--	------------------------	---	---------------

Preliminarna i primarna obrada

(a)	Izjednačavanje	Sve onečišćujuće tvari	Opće primjenjivo.
(b)	Neutralizacija	Kiseline, lužine	
(c)	Fizičko odvajanje, npr. rešetke, sita, separatori pijeska, separatori masti ili primarne taložnice	Suspendirane krute tvari, ulja/masti	

Biološka obrada (sekundarna obrada), npr.

(d)	Postupak s aktivnim muljem	Biorazgradivi organski spojevi	Opće primjenjivo.
(e)	Membranski bioreaktor		

Uklanjanje dušika

(f)	Nitrifikacija/denitrifikacija	Ukupni dušik, amonijak	Nitrifikacija možda neće biti primjenjiva u slučaju visokih koncentracija klorida (tj. oko 10 g/l) i pod uvjetom da smanjenje koncentracije klorida prije nitrifikacije ne bi bilo opravdano koristima za okoliš. Ne primjenjuje se kada završna obrada ne uključuje biološku obradu.
-----	-------------------------------	------------------------	--

Uklanjanje fosfora

(g)	Kemijsko taloženje	Fosfor	Opće primjenjivo.
-----	--------------------	--------	-------------------

Završno uklanjanje krutih tvari

(h)	Koagulacija i flokulacija	Suspendirane krute tvari	Opće primjenjivo.
(i)	Taloženje		
(j)	Filtriranje (npr. filtriranje pijeskom, mikrofiltracija, ultrafiltracija)		
(k)	Flotacija		

⁽¹⁾ Tehnike su opisane u odjeljku 6.1.

3.4. Razine emisija povezane s NRT-ima za emisije u vodu

Razine emisija povezane s NRT-ima za emisije u vodu navedene u tablici 1., tablici 2. i tablici 3. primjenjuju se na izravne emisije u prihvatno vodno tijelo iz:

- i. aktivnosti navedenih u odjeljku 4. Priloga I. Direktivi 2010/75/EU;
- ii. pogona za obradu otpadnih voda s neovisnim upravljanjem iz odjeljka 6.11. Priloga I. Direktivi 2010/75/EU, uz uvjet da glavno opterećenje onečišćujućim tvarima potječe iz aktivnosti navedenih u odjeljku 4. Priloga I. Direktivi 2010/75/EU;
- iii. kombinirane obrade otpadnih voda različitog podrijetla uz uvjet da glavno opterećenje onečišćujućim tvarima potječe iz aktivnosti navedenih u odjeljku 4. Priloga I. Direktivi 2010/75/EU.

Razine emisija povezane s NRT-ima primjenjuju se na mjestu izlaska emisija iz postrojenja.

Tablica 1.

Razine emisija povezane s NRT-ima za izravne emisije TOC-a, KPK-a i TSS-a u prihvatno vodno tijelo

Parametar	Razina emisija povezana s NRT-om (godišnja srednja vrijednost)	Uvjeti
Ukupni organski ugljik (TOC) ⁽¹⁾ ⁽²⁾	10 – 33 mg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 3,3 t/godišnje.
Kemijska potrošnja kisika (KPK) ⁽¹⁾ ⁽²⁾	30 – 100 mg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 10 t/godišnje.
Ukupne suspendirane krute tvari (TSS)	5,0 – 35 mg/l ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 3,5 t/godišnje.

⁽¹⁾ Razina emisija povezana s NRT-om ne primjenjuje se za biokemijsku potrošnju kisika (BPK). Kao pokazatelj, godišnja prosječna razina BPK₅ u izlaznom toku iz pogona za biološku obradu otpadnih voda općenito će biti ≤ 20 mg/l.

⁽²⁾ Primjenjuje se razina emisija povezana s NRT-om za TOC ili za KPK. Praćenje TOC-a najpoželjnija je opcija jer se ne temelji na upotrebi vrlo toksičnih spojeva.

⁽³⁾ Donja granica raspona obično se doseže kada mali broj protoka otpadnih voda sadržava organske spojeve i/ili otpadne vode uglavnom sadržavaju lako biorazgradive organske spojeve.

⁽⁴⁾ Gornja granica raspona može biti do 100 mg/l za TOC ili do 300 mg/l za KPK, u oba slučaja kao godišnji prosjek, ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta:

— uvjet A: učinkovitost smanjivanja ≥ 90 % kao godišnji prosjek (uključujući predobradu i završnu obradu),

— uvjet B: ako se primjenjuje biološka obrada, mora se ispuniti barem jedan od sljedećih kriterija:

— u okviru biološke obrade primjenjuje se korak niskog opterećenja (tj. ≤ 0,25 kg KPK/kg organske suhe tvari mulja); to znači da je razina BPK₅ u izlaznom toku ≤ 20 mg/l,

— primjenjuje se nitrifikacija.

⁽⁵⁾ Gornja granica raspona možda neće biti primjenjiva ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

— uvjet A: učinkovitost smanjivanja ≥ 95 % kao godišnji prosjek (uključujući predobradu i završnu obradu),

— uvjet B: isto kao uvjet B u bilješki ⁽⁴⁾,

— uvjet C: ulazni tok u završnu obradu otpadnih voda pokazuje sljedeće karakteristike: TOC > 2 g/l (ili KPK > 6 g/l) kao godišnji prosjek i visok udio teško razgradivih organskih spojeva.

⁽⁶⁾ Gornja granica raspona možda neće biti primjenjiva ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje metilceluloze.

⁽⁷⁾ Donja granica raspona obično se doseže primjenom filtriranja (npr. filtriranje pijeskom, mikrofiltracija, ultrafiltracija, membranski bioreaktor), dok se gornji kraj raspona obično doseže kad se primjenjuje samo sedimentacija.

⁽⁸⁾ Ova razina emisije povezana s NRT-om ne smije se primjenjivati ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje kalcinirane sode Solvayevim postupkom ili iz proizvodnje titanijeva dioksida.

Tablica 2.

Razine emisija povezane s NRT-ima za izravne emisije hranjivih tvari u prihvatno vodno tijelo

Parametar	Razina emisija povezana s NRT-om (godišnja srednja vrijednost)	Uvjeti
Ukupni dušik (TN) ⁽¹⁾	5,0 – 25 mg/l ⁽²⁾ ⁽³⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 2,5 t/godišnje.
Ukupni anorganski dušik (N _{inorg}) ⁽¹⁾	5,0 – 20 mg/l ⁽²⁾ ⁽³⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 2,0 t/godišnje.
Ukupni fosfor (TP)	0,50 – 3,0 mg/l ⁽⁴⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 300 kg/godišnje.

⁽¹⁾ Primjenjuje se ili razina emisija povezana s NRT-om za ukupni dušik ili za ukupni anorganski dušik.

⁽²⁾ Razine emisija povezane s NRT-ima za TN i N_{inorg} ne primjenjuju se na postrojenja bez biološke obrade otpadnih voda. Donja granica raspona obično se doseže kad ulazni tok u pogone za biološku obradu otpadnih voda sadržava niske razine dušika i/ili kad se nitrifikacija/denitrifikacija može provesti u optimalnim uvjetima.

⁽³⁾ Gornja granica raspona može biti viša, do 40 mg/l za TN ili 35 mg/l za N_{inorg}, oboje kao godišnji prosjek, ako je godišnja prosječna učinkovitost smanjivanja ≥ 70 % (uključujući predobradu i završnu obradu).

⁽⁴⁾ Donja granica raspona obično se doseže kad se dodaje fosfor za pravilno funkcioniranje pogona za biološku obradu otpadnih voda ili kada fosfor uglavnom potječe iz sustava grijanja ili hlađenja. Gornja granica raspona obično se doseže kada su spojevi koji sadržavaju fosfor proizvedeni u postrojenju.

Tablica 3.

Razine emisija povezane s NRT-ima za izravnu emisiju AOX-a i metala u prihvatno vodno tijelo

Parametar	Razina emisije povezana s NRT-om (godišnja srednja vrijednost)	Uvjeti
Adsorpcijski organski vezani halogeni (AOX)	0,20 – 1,0 mg/l ⁽¹⁾ ⁽²⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 100 kg/godišnje.
Krom (izražen kao Cr)	5,0 – 25 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 2,5 kg/godišnje.
Bakar (izražen kao Cu)	5,0 – 50 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁷⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 5,0 kg/godišnje.
Nikal (izražen kao Ni)	5,0 – 50 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 5,0 kg/godišnje.
Cink (izražen kao Zn)	20 – 300 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁸⁾	Razina emisija povezana s NRT-om primjenjuje se ako emisija prelazi 30 kg/godišnje.

⁽¹⁾ Donja granica raspona obično se doseže kad se u postrojenju koristi ili proizvodi malo halogeniranih organskih spojeva.

⁽²⁾ Ova razina emisija povezana s NRT-om ne smije se primjenjivati ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje jodiranih rendgenskih kontrastnih agensa zbog visokog opterećenja teško razgradivom onečišćujućom tvari. Ova razina emisija povezana s NRT-om ne smije se primjenjivati ni ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje propilen oksida ili epiklorohidrina klorhidrinskim postupkom zbog visokog opterećenja onečišćujućom tvari.

⁽³⁾ Donja granica raspona obično se doseže kad se u postrojenju koristi ili proizvodi malo odgovarajućih metala (spojeva).

⁽⁴⁾ Ova razina emisija povezana s NRT-om možda neće biti primjenjiva na anorganske izlazne tokove ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje anorganskih spojeva teških metala.

⁽⁵⁾ Ova razina emisija povezana s NRT-om možda neće biti primjenjiva ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz obrade velike količine krutih anorganskih sirovina koje su kontaminirane metalima (npr. kalcinirana soda iz Solvayeva postupka, titanijev dioksid).

⁽⁶⁾ Ova razina emisija povezana s NRT-om možda neće biti primjenjiva ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje organskih spojeva kroma.

⁽⁷⁾ Ova razina emisija povezana s NRT-om možda neće biti primjenjiva ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje organskih spojeva bakra ili proizvodnje vinil klorid monomera/etilen diklorida postupkom oksikloriranja.

⁽⁸⁾ Ova razina emisija povezana s NRT-om možda neće biti primjenjiva ako glavno opterećenje onečišćujućom tvari potječe iz proizvodnje viskoznih vlakana.

Povezano praćenje opisano je u NRT 4.

4. Otpad

NRT 13. Kako bi se spriječilo slanje otpada na odlagalište ili, ako to nije izvedivo, smanjila količina takvog otpada, NRT je uspostava i provedba plana gospodarenja otpadom u okviru sustava upravljanja okolišem (vidjeti NRT 1.) kako bi se, prema redoslijedu važnosti, osiguralo sprečavanje nastanka otpada, otpad pripremio za ponovnu upotrebu, reciklirao ili oporabio na drugi način.

NRT 14. Kako bi se smanjila količina mulja otpadnih voda koji zahtijeva daljnju obradu ili odlaganje te kako bi se smanjio njegov mogući utjecaj na okoliš, NRT je primjena tehnike ili kombinacije tehnika navedenih u nastavku.

	Tehnika	Opis	Primjenjivost
(a)	Kondicioniranje	Kemijsko kondicioniranje (tj. dodavanje koagulanasa i/ili flokulanata) ili toplinsko kondicioniranje (tj. grijanje) za poboljšanje uvjeta tijekom zgušnjavanja/dehidracije mulja.	Nije primjenjivo na anorganski mulj. Potreba za kondicioniranjem ovisi o svojstvima mulja i o opremi za zgušnjavanje/dehidraciju koja se upotrebljava.
(b)	Zgušnjavanje/dehidracija	Zgušnjavanje se može provesti sedimentacijom, centrifugiranjem, flotacijom, gravitacijskim trakama ili rotirajućim bubnjevima. Dehidracija se može provesti pojasnim filtarnim prešama ili filtarnim prešama s pregradama.	Opće primjenjivo.
(c)	Stabilizacija	Stabilizacija mulja uključuje kemijsku obradu, toplinsku obradu, aerobnu ili anaerobnu razgradnju.	Nije primjenjivo na anorganski mulj. Nije primjenjivo na kratkoročnu obradu prije završne obrade.
(d)	Sušenje	Mulj se suši u izravnom ili neizravnom dodiru s izvorom topline.	Nije primjenjivo u slučajevima kad otpadna toplota nije dostupna ili se ne može upotrijebiti.

5. Emisije u zrak

5.1. Prikupljanje otpadnih plinova

NRT 15. Kako bi se olakšala uporaba spojeva i smanjenje emisija u zrak, NRT je smještanje izvora emisija u zatvoreni objekt te obrada emisija ako je to moguće.

Primjenjivost

Primjenjivost može biti ograničena u pogledu funkcionalnosti (pristup opremi), sigurnosti (izbjegavanje koncentracija blizu donje granice eksplozivnosti) i zdravlja (ako je nužno da operator uđe u zatvoreni dio).

5.2. Obrada otpadnih plinova

NRT 16. Kako bi se smanjile emisije u zrak, NRT je primjena integrirane strategije upravljanja otpadnim plinovima i obrade otpadnih plinova koja uključuje tehnike integrirane u proizvodnju i tehnike obrade otpadnih plinova.

Opis

Integrirana strategija upravljanja otpadnim plinovima i obrade otpadnih plinova temelji se na popisu tokova otpadnih voda (vidjeti NRT 2.) pri čemu prednost imaju tehnike integrirane u proizvodnju.

5.3. Spaljivanje na baklji

NRT 17. Kako bi se spriječile emisije u zrak iz baklji, NRT je spaljivanje na baklji samo iz sigurnosnih razloga ili u nerutinskim radnim uvjetima (npr. pokretanje, zaustavljanje) primjenom jedne ili obiju tehnika navedenih u nastavku.

	Tehnika	Opis	Primjenjivost
(a)	Ispravno projektiranje pogona	Uključuje pružanje sustava za oporabu plinova dovoljnog kapaciteta te upotrebu rasteretnih ventila visoke otpornosti.	Opće je primjenjivo na nove pogone. U postojećim se pogonima mogu nadograditi sustavi za oporabu plina.
(b)	Upravljanje pogonom	Uključuje uravnoteženje sustava loživog plina i uporabu naprednog nadzora postupaka.	Opće primjenjivo.

NRT 18. Kako bi se smanjile emisije u zrak iz baklji kad je spaljivanje na baklji neizbježno, NRT je primjena jedne ili obiju tehnika navedenih u nastavku.

	Tehnika	Opis	Primjenjivost
(a)	Ispravno projektiranje uređaja za spaljivanje na baklji	Optimizacija visine, pritiska, pomoći parom, zrakom ili plinom, vrste vrhova baklji (zatvoreni ili zaštićeni) itd. kako bi se omogućio bezdimni i pouzdan rad te osiguralo učinkovito izgaranje viška plinova.	Primjenjivo je na nove baklje za spaljivanje. U postojećim pogonima primjenjivost može biti ograničena zbog npr. raspoloživosti vremena za održavanje tijekom remonta pogona.
(b)	Praćenje i bilježenje kao dio upravljanja bakljama za spaljivanje	Stalno praćenje plinova koji se šalju na spaljivanje na baklji, mjerenje protoka plinova i procjene drugih parametara (npr. sastava, ukupne topline, omjera pomoći, brzine, protoka plina za pročišćavanje, emisija onečišćujućih tvari (npr. NO _x , CO, ugljikovodici, buka)). Bilježenje spaljivanja na baklji obično uključuje procijenjeni/izmjereni sastav plina koji se spaljuje, procijenjenu/izmjerenu količinu tog plina i trajanje postupka. Bilježenje omogućuje kvantifikaciju emisija i moguće sprečavanje budućih spaljivanja na baklji.	Opće primjenjivo.

5.4. Emisije HOS-ova iz difuznih izvora

NRT 19. Kako bi se spriječile ili, ako to nije izvedivo, smanjile emisije HOS-ova iz difuznih izvora, NRT je primjena kombinacije tehnika navedenih u nastavku.

	Tehnika	Primjenjivost
Tehnike povezane s projektiranjem pogona		
(a)	Ograničiti broj potencijalnih izvora emisija	Primjenjivost može biti ograničena u slučaju postojećih pogona zbog zahtjeva funkcionalnosti.
(b)	Maksimalno povećati svojstva zadržavanja inherentna za postupak	
(c)	Odabrati visoko integriranu opremu (vidjeti opis u odjeljku 6.2.)	
(d)	Olakšati aktivnosti održavanja osiguravanjem pristupa opremi kod koje su moguća istjecanja	

	Tehnika	Primjenjivost
--	---------	---------------

Tehnike povezane s izgradnjom, montažom i puštanjem u rad pogona/opreme

(e)	Osigurati jasno definirane i sveobuhvatne postupke za izgradnju i montažu pogona/opreme. To uključuje primjenu projektiranog brtvenog pritiska za montažu spojnih prirubnica (vidjeti opis u odjeljku 6.2.)	Opće primjenjivo.
(f)	Osigurati pouzdane postupke pokretanja rada i primopredaje pogona/opreme u skladu sa zahtjevima projektiranja	

Tehnike povezane s radom pogona

(g)	Osigurati dobro održavanje i pravodobnu zamjenu opreme	Opće primjenjivo.
(h)	Primijeniti program za otkrivanje i saniranje istjecanja na temelju rizika (LDAR) (vidjeti opis u odjeljku 6.2.)	
(i)	U razumnoj mjeri sprečavati emisije HOS-ova iz difuznih izvora, prikupljati ih na izvoru i obrađivati	

Povezano praćenje opisano je u NRT 5.

5.5. Emisije neugodnih mirisa

NRT 20. Kako bi se spriječile ili, ako to nije izvedivo, smanjile emisije neugodnih mirisa, NRT je utvrditi, provesti i redovito preispitivati plan za upravljanje neugodnim mirisima u okviru sustava upravljanja okolišem (vidjeti NRT 1.) koji uključuje sve elemente navedene u nastavku:

- i. protokol s prikladnim mjerama i vremenskim okvirom;
- ii. protokol za praćenje neugodnih mirisa;
- iii. protokol za reakciju na utvrđene incidente s neugodnim mirisima;
- iv. program za sprečavanje i smanjivanje neugodnih mirisa namijenjen utvrđivanju izvora, mjerenja/procjene izloženosti neugodnim mirisima, ocjenjivanja doprinosa izvora te provedbe mjera prevencije i/ili smanjenja.

Povezano praćenje opisano je u NRT 6.

Primjenjivost

Primjenjivost je ograničena na slučajeve u kojima se nastanak neugodnih mirisa može očekivati ili je zabilježen.

NRT 21. Kako bi se spriječile ili, ako to nije izvedivo, smanjile emisije neugodnih mirisa koji nastaju prikupljanjem i obradom otpadnih voda te obradom mulja, NRT je kombinacija jedne ili više tehnika navedenih u nastavku.

	Tehnika	Opis	Primjenjivost
(a)	Što više smanjiti vrijeme zadržavanja	Što više smanjiti vrijeme zadržavanja otpadnih voda i mulja u sustavima za prikupljanje i skladištenje, posebno u anaerobnim uvjetima.	Primjenjivost može biti ograničena u slučaju postojećih sustava prikupljanja i skladištenja.
(b)	Kemijska obrada	Uporaba kemikalija za uništavanje ili smanjenje stvaranja spojeva neugodnog mirisa (npr. oksidacija ili taloženje vodikova sulfida).	Opće primjenjivo.
(c)	Optimizacija aerobne obrade	To može uključivati: i. kontroliranje udjela kisika; ii. često održavanje aeracijskog sustava; iii. uporaba čistog kisika; iv. uklanjanje pjene u cisternama.	Opće primjenjivo.
(d)	Smještanje u zatvoreni objekt	Natkrivanje ili zatvaranje objekata za prikupljanje i obradu otpadnih voda i mulja radi prikupljanja otpadnih plinova neugodna mirisa za daljnju obradu.	Opće primjenjivo.
(e)	Obrada na kraju postupka	To može uključivati: i. biološku obradu; ii. toplinsku oksidaciju.	Biološka obrada primjenjuje se samo na spojeve koji su lako topljivi u vodi i lako biorazgradivi.

5.6. Emisije buke

NRT 22. Kako bi se spriječile ili, ako to nije izvedivo, smanjile emisije buke, NRT je utvrđivanje i provedba plana za upravljanje bukom u okviru sustava upravljanja okolišem (vidjeti NRT 1.) koji uključuje sve elemente navedene u nastavku:

- i. protokol s odgovarajućim mjerama i vremenskim okvirom;
- ii. protokol za praćenje buke;
- iii. protokol za reakciju na utvrđene incidente s bukom;
- iv. program sprečavanja i smanjenja buke namijenjen utvrđivanju jednog ili više izvora, mjerenju/procjeni izloženosti buci, karakterizaciji doprinosa izvora i provedbi mjera za sprečavanje i/ili smanjenje.

Primjenjivost

Primjenjivost je ograničena na slučajeve u kojima se nastanak buke može očekivati ili je zabilježen.

NRT 23. Kako bi se spriječile ili, ako to nije izvedivo, smanjile emisije buke, NRT je primjena tehnike ili kombinacije tehnika navedenih u nastavku.

	Tehnika	Opis	Primjenjivost
(a)	Odgovarajuća lokacija opreme i zgrada	Povećanje udaljenosti između odašiljatelja i primatelja i korištenje zgrada kao bukobrana.	Kod postojećih pogona preseljenje opreme može biti ograničeno nedostatkom prostora ili previsokim troškovima.
(b)	Operativne mjere	To uključuje: i. poboljšanu inspekciju i održavanje opreme; ii. zatvaranje vrata i prozora u zatvorenim prostorima, ako je moguće; iii. upravljanje radom opreme povjerenom iskusnom osoblju; iv. izbjegavanje bučnih aktivnosti noću, ako je moguće; v. osiguravanje nadzora buke tijekom poslova održavanja.	Opće primjenjivo.
(c)	Oprema s niskom razinom buke	To uključuje kompresore, crpke i baklje za spaljivanje s niskom razinom buke.	Primjenjuje se samo kad je oprema nova ili se zamjenjuje.
(d)	Oprema za zaštitu od buke	To uključuje: i. uređaje za smanjenje buke; ii. izolaciju opreme; iii. smještanje bučne opreme u zatvoreni objekt; iv. zvučnu izolaciju zgrada.	Primjenjivost može biti ograničena nedostatkom prostora (za postojeće pogone) te zdravstvenim i sigurnosnim razlozima.
(e)	Smanjivanje buke	Umetanje prepreka između odašiljatelja i primatelja (npr. zaštitnih zidova, nasipa i zgrada).	Primjenjivo samo na postojeće pogone; projektiranjem novih postrojenja ova bi tehnika trebala postati nepotrebna. Kod postojećih pogona umetanje prepreka može biti ograničeno nedostatkom prostora.

6. Opis tehnika

6.1. Obrada otpadnih voda

Tehnika	Opis
Postupak s aktivnim muljem	Biološka oksidacija otopljenih organskih tvari s kisikom uporabom metabolizma mikroorganizama. U prisutnosti otopljenog kisika (ubrizganog kao zrak ili čisti kisik) organske sastavnice mineraliziraju se u ugljikov dioksid i vodu ili se pretvaraju u druge metabolite i biomasu (tj. aktivni mulj). Mikroorganizmi se održavaju u suspenziji u otpadnim vodama i cijela se mješavina mehanički dozračuje. Smjesa aktivnog mulja šalje se u objekt za odvajanje odakle se mulj reciklira u aeracijski bazen.
Nitrifikacija/denitrifikacija	Postupak u dva koraka koji je obično ugrađen u pogone za biološko pročišćavanje otpadnih voda. Prvi je korak aerobna nitrifikacija pri kojoj mikroorganizmi oksidiraju amonij (NH_4^+) u prijelazni nitrit (NO_2^-), koji onda dalje oksidira u nitrat (NO_3^-). U sljedećem koraku anoksične denitrifikacije mikroorganizmi kemijski reduciraju nitrat na dušik u plinovitom obliku.

Tehnika	Opis
Kemijsko taloženje	Pretvaranje otopljenih onečišćujućih tvari u netopljivi spoj dodavanjem kemijskih precipitanata. Kruti precipitati koji nastanu naknadno se odvajaju taloženjem, flotacijom zrakom ili filtracijom. Ako je potrebno, nakon toga se može primijeniti mikrofiltracija ili ultrafiltracija. Polivalentni ioni metala (npr. kalcij, aluminij, željezo) koriste se za taloženje fosfora.
Koagulacija i flokulacija	Koagulacijom i flokulacijom suspendirane krute tvari odvajaju se od otpadnih voda, a ti postupci često slijede jedan iza drugoga. Koagulacija se provodi dodavanjem koagulanasa s nabojem suprotnim naboju suspendiranih krutih tvari. Flokulacija se provodi dodavanjem polimera pri čemu se mikropahuljaste čestice sudaranjem povezuju u veće pahulje.
Izjednačavanje	Uravnoteženje tokova i opterećenja onečišćujućom tvari na ulazu u završnu obradu otpadnih voda uporabom središnjih spremnika. Izjednačavanje može biti decentralizirano ili se može provesti uporabom drugih tehnika upravljanja.
Filtracija	Izdvajanje krutih tvari iz otpadnih voda propuštanjem kroz porozni medij, npr. filtriranjem pijeskom, mikrofiltracijom i ultrafiltracijom.
Flotacija	Odvajanje krutih ili tekućih čestica iz otpadnih voda njihovim povezivanjem s finim mjehurićima plina, obično zraka. Plutajuće čestice akumuliraju se na površini vode te se prikupljaju obiračima.
Membranski bioreaktor	Kombinacija obrade aktivnog mulja i membranske filtracije. Upotrebljavaju se dvije varijante: (a) vanjska recirkulacijska petlja između spremnika aktivnog mulja i membranskog modula; i (b) uranjanje membranskog modula u dozračeni spremnik aktivnog mulja, pri čemu se izlazni tok filtrira kroz membranu od šupljih vlakana, a biomasa ostaje u spremniku (u toj se varijanti troši manje energije i njome se pridonosi kompaktnosti pogona).
Neutralizacija	Prilagodba pH otpadnih voda neutralnoj razini (približno 7) dodavanjem kemikalija. Natrijev hidroksid (NaOH) ili kalcijev hidroksid ($\text{Ca}(\text{OH})_2$) općenito se upotrebljavaju za povećanje pH, a sumporna kiselina (H_2SO_4), hidrokloridna kiselina (HCl) ili ugljični dioksid (CO_2) za smanjenje pH. Tijekom neutralizacije može doći do taloženja nekih tvari.
Taloženje	Odvajanje suspendiranih čestica i tvari gravitacijskim taloženjem.

6.2. Emisije HOS-ova iz difuznih izvora

Tehnika	Opis
Visoko otporna oprema	Visoko otporna oprema uključuje: — ventile s dvostrukim brtvama, — crpke/kompresore/miješalice na magnetni pogon, — crpke/kompresore/miješalice opremljene mehaničkim brtvama umjesto brtvilima, — visoko otporne brtve (kao što su spirometalne brtve, prstenaste brtve) za kritične primjene, — opremu otpornu na koroziju.

Tehnika	Opis
Program za otkrivanje i saniranje istjecanja (LDAR)	Strukturirani pristup za smanjenje fugitivnih emisija HOS-ova otkrivanjem i kasnijom sanacijom ili zamjenom komponenata u kojima je došlo do istjecanja. Trenutačno su za utvrđivanje istjecanja dostupne metode snifinga (opisano u normi EN 15446) i optičkog snimanja plina. Metoda snifinga: Prvi je korak otkrivanje istjecanja upotrebom prijenosnih uređaja za analizu HOS-ova kojima se mjeri koncentracija u blizini opreme (npr. upotrebom ionizacije plamenom ili fotoionizacije). Drugi se korak sastoji od stavljanja komponente u vrećicu kako bi se izvršilo izravno mjerenje na izvoru emisije. Drugi se korak ponekad zamjenjuje matematičkim korelacijskim krivuljama koje proizlaze iz statističkih rezultata dobivenih velikim brojem prethodnih mjerenja provedenih na sličnim komponentama. Metode optičkog snimanja plina: Pri optičkom snimanju upotrebljavaju se lagane ručne kamere koje omogućuju vizualizaciju istjecanja plina u stvarnom vremenu tako da se na videorekorderu pojavljuju kao „dim” zajedno s normalnom snimkom predmetne komponente kako bi se lako i brzo pronašla značajna istjecanja HOS-ova. Aktivni sustavi proizvode snimku s povratno raspršenim infracrvenim laserskim svjetlom koje se reflektira na komponenti i njezinu okruženju. Pasivni se sustavi temelje na prirodnom infracrvenom zračenju opreme i njezinog okruženja.
Toplinska oksidacija	Oksidacija zapaljivih plinova i odoranata u struji otpadnih plinova zagrijavanjem mješavine onečišćujućih tvari zrakom ili kisikom do razine iznad njezine točke samozapaljenja u komori za izgaranje i njezinim održavanjem na visokoj temperaturi dovoljno dugo da se dovrši izgaranje do ugljikova dioksida i vode. Toplinska oksidacija naziva se i „spaljivanje”, „toplinsko spaljivanje” ili „oksidativno izgaranje”.
Primjena projektiranog brtvenog pritiska za montažu spojnih prirubnica	To uključuje: - dobivanje certificirane brtve visoke kvalitete, npr. u skladu s normom EN 13555; - izračunavanje najvećeg opterećenja vijaka, npr. na temelju norme EN 1591-1; - dobivanje kvalificirane opreme za montažu prirubnica; - nadzor pritezanja vijaka koji obavlja kvalificirani instalater.
Praćenje difuznih emisija HOS-ova	Metode snifinga i optičkog snimanja plinova opisane su u programu za otkrivanje i saniranje istjecanja. Pomno ispitivanje i kvantifikacija emisija iz postrojenja može se obaviti odgovarajućom kombinacijom komplementarnih metoda, npr. operacijama fluksa solarne okultacije (SOF) ili diferencijalnom apsorpcijom LIDAR (DIAL). Ti se rezultati mogu upotrebljavati za evaluaciju kretanja u vremenu, unakrsnu provjeru i ažuriranje/potvrđivanje aktualnog programa LIDAR. Fluks solarne okultacije (SOF): tehnika se temelji na snimanju i spektrometrijskoj analizi Fourierovom transformacijom širokopojasnog infracrvenog i ultraljubičastog/vidljivog spektra sunčeve svjetlosti duž određenog geografskog dijela puta, presijecanjem smjera vjetra i pramenova HOS-ova. Diferencijalna apsorpcija LIDAR (DIAL): To je tehnika na bazi lasera u kojoj se upotrebljava diferencijalna apsorpcija LIDAR (detekcija svjetlosti i rangiranje), što je analogna optička varijanta RADAR-a koji se temelji na radijskim valovima. Tehnika se oslanja na povratno raspršivanje impulsa laserskih zraka atmosferskim aerosolima te analizu spektralnih svojstava povratnog svjetla prikupljenog teleskopom.

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/903**od 8. lipnja 2016.****u skladu s člankom 3. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o deki za konje impregniranoj permetrinom za suzbijanje nametljivih insekata u okolišu konja****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o stavljanju na raspolaganje na tržištu i uporabi biocidnih proizvoda ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

budući da:

- (1) Irska je 21. rujna 2015. zatražila od Komisije da u skladu s člankom 3. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 odluči je li deka za konje stavljena na tržište za zaštitu konja i njihova okoliša od insekata (obadi i pecavke) biocidni proizvod, tretirani proizvod ili ni jedno od navedenoga.
- (2) Prema informacijama koje je dostavila Irska, deka za konje sastoji se od dva odvojena sloja tkanine, a vanjski je sloj impregniran permetrinom i odvojen od kože konja neimpregniranim unutarnjim slojem. Tretiranje permetrinom trebalo bi dodatno poboljšati funkciju deke da fizički štiti od nametljivih insekata u okolišu konja jer će insekti uginuti kada slete na vanjski sloj deke.
- (3) Deku za konje namijenjena je za suzbijanje insekata koji odgovaraju definiciji štetnog organizma iz članka 3. stavka 1. točke (g) Uredbe (EU) br. 528/2012 jer mogu imati štetan učinak na životinje ili ljude.
- (4) U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) te uredbe biocidna je funkcija uništiti ili odvratiti štetni organizam, učiniti ga bezopasnim te spriječiti ili nadzirati njegovo djelovanje.
- (5) Deku za konje odgovara definiciji proizvoda iz članka 3. stavka 2. točke (c) Uredbe (EU) br. 528/2012 jer ima poseban oblik, površinu ili obličje koji određuju njegovu funkciju u većoj mjeri nego njegov kemijski sastav.
- (6) Deku odgovara definiciji tretiranog proizvoda iz članka 3. stavka 1. točke (l) Uredbe (EU) br. 528/2012 jer se permetrin namjerno ugrađuje u nju u cilju suzbijanja insekata u okolišu konja.
- (7) Stoga je bitno utvrditi ima li deka za konje primarnu biocidnu funkciju u skladu s dogovorenim smjernicom Unije ⁽²⁾ kako bi se utvrdilo je li riječ o tretiranom proizvodu ili biocidnom proizvodu.
- (8) Budući i. da nametljivi insekti u okolišu konja nisu štetni za samu deku, ii. da je koncentracija permetrina u deki usporediva s onom u biocidnim proizvodima i viša je od koncentracije koja se upotrebljava za suzbijanje tekstilnih štetnika koji se hrane keratinom ⁽³⁾, iii. da je način djelovanja permetrina u deki identičan načinu djelovanja biocidnog proizvoda, iv. da se u informacijama o proizvodu veća važnost i prednost daju biocidnoj funkciji suzbijanja insekata nego drugim funkcijama deke za konje (osobito ublažavanju hladnoće ili zaštiti od ultraljubičastog zračenja), može se smatrati da deka za konje ima primarnu biocidnu funkciju i da odgovara definiciji biocidnog proizvoda iz članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe (EU) br. 528/2012.

⁽¹⁾ SL L 167, 27.6.2012., str. 1.

⁽²⁾ Napomena za smjernicu o Najčešćim pitanjima o tretiranim proizvodima (pitanje 11.), dostupna na <https://circabc.europa.eu/w/browse/d7363efd-d8fb-43e6-8036-5bcc5e87bf22>

⁽³⁾ Izvješće o ocjeni aktivne tvari permetrin za vrstu proizvoda 18 (odjeljak 2.1.2.1. Predviđeno područje primjene/funkcija i organizmi koji se suzbijaju), dostupno na http://dissemination.echa.europa.eu/Biocides/ActiveSubstances/1342-18/1342-18_Assessment_Report.pdf

- (9) U skladu s člankom 2. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 528/2012 važno je razmotriti i može li deka za konje biti obuhvaćena područjem primjene Direktive 2001/82/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ ako odgovara definiciji veterinarsko-medicinskog proizvoda iz članka 1. stavka 2. te direktive.
- (10) Ako deka za konje nije oblikovana za primjenu kao topički insekticid i ne upotrebljava se u svrhu obnavljanja, ispravljanja ili prilagodbe fizioloških funkcija farmakološkim, imunološkim ili metaboličkim djelovanjem ili za postavljanje medicinske dijagnoze kod konja i ako se deka za konje ne prikazuje sa svojstvima liječenja ili sprečavanja bilo kojih bolesti konja, nego za suzbijanje insekata koji mogu biti prisutni u okolišu konja i mogu uznemiriti konje, deka za konje ne odgovara definiciji veterinarsko-medicinskog proizvoda iz članka 1. stavka 2. Direktive 2001/82/EZ te je stoga obuhvaćena Uredbom (EU) br. 528/2012.
- (11) Budući da vrsta proizvoda 18, kako je utvrđena u Prilogu V. Uredbi (EU) br. 528/2012, obuhvaća proizvode za suzbijanje člankonožaca (npr. insekata, pauka i rakova) na drugi način osim tjeranjem ili privlačenjem, deka za konje trebala bi pripadati vrsti proizvoda 18. Nadalje, s obzirom na to da se permetrin ne ocjenjuje niti odobrava ⁽²⁾ za uporabu u biocidnim proizvodima vrste proizvoda 19, ne bi trebalo tvrditi da deka za konje ima funkciju odbijanja.
- (12) Mjere predviđene ovom odlukom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za biocidne proizvode,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Deka za konje impregnirana permetrinom za suzbijanje nametljivih insekata u okolišu konja na drugi način osim tjeranjem ili privlačenjem smatra se biocidnim proizvodom u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) br. 528/2012 i obuhvaćena je vrstom proizvoda 18 kako je utvrđena u Prilogu V. toj uredbi.

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNCKER

⁽¹⁾ Direktiva 2001/82/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenoga 2001. o zakoniku Zajednice o veterinarsko-medicinskim proizvodima (SL L 311, 28.11.2001., str. 1.).

⁽²⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1090/2014 od 16. listopada 2014. o odobrenju permetrina kao postojeće aktivne tvari za uporabu u biocidnim proizvodima za vrste proizvoda 8 i 18 (SL L 299, 17.10.2014., str. 10.).

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/904**od 8. lipnja 2016.****u skladu s člankom 3. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o proizvodima koji sadržavaju propan-2-ol i upotrebljavaju se za dezinfekciju ruku****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o stavljanju na raspolaganje na tržištu i uporabi biocidnih proizvoda ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

budući da:

- (1) U okviru zahtjeva na temelju postupka za davanje odobrenja Unije iz članka 41. Uredbe (EU) br. 528/2012, Njemačka je 3. prosinca 2015. zatražila od Komisije da u skladu s člankom 3. stavkom 3. te Uredbe odluči je li skupina proizvoda spremnih za uporabu koji sadržavaju propan-2-ol („proizvodi”), stavljenih na tržište za uporabu u dezinfekciji ruku, uključujući u ovom slučaju dezinfekciju ruku u kirurgiji, i kojima treba dati odobrenje kao skupini biocidnih proizvoda utvrđenoj u članku 3. stavku 1. točki (s) te Uredbe, biocidni proizvod.
- (2) Njemačka je smatrala da su proizvodi lijekovi u skladu s Direktivom 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾, tvrdeći da je iz predviđene namjene proizvoda vidljivo da je njihov cilj sprečavanje bolesti kod ljudi jer se mogu koristiti u područjima i situacijama kada je dezinfekcija medicinski preporučena. Po mišljenju Njemačke, to je posebno slučaj kada proizvode upotrebljavaju zdravstveni djelatnici u postupku predoperativne obrade za sprečavanje rizika prijenosa mikroorganizama u kiruršku ranu.
- (3) Proizvodi su namijenjeni za kontrolu niza bakterija, virusa i gljivica, koji odgovaraju definiciji „štetnog organizma” predviđenoj člankom 3. stavkom 1. točkom (g) Uredbe (EU) br. 528/2012 jer mogu imati štetan učinak na ljude.
- (4) Budući da je biocidna funkcija uništiti, odvratiti, učiniti bezopasnim, spriječiti djelovanje, odnosno nadzirati bilo koji štetni organizam, proizvod odgovara definiciji biocidnog proizvoda predviđenoj u članku 3. stavku 1. točki (a) te Uredbe.
- (5) U skladu s člankom 2. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 528/2012 važno je razmotriti mogu li proizvodi biti obuhvaćeni područjem primjene Direktive 2001/83/EZ ako odgovaraju definiciji lijeka iz članka 1. stavka 2. te Direktive.
- (6) Ako su proizvodi namijenjeni samo za smanjenje količine mikroorganizama na rukama i povezanog rizika prijenosa mikroorganizama s potencijalno kontaminiranih ruku i ne upotrebljavaju se za obnavljanje, ispravljanje ili prilagodbu fizioloških funkcija farmakološkim, imunološkim ili metaboličkim djelovanjem, niti za postavljanje medicinske dijagnoze kod ljudi, niti se prikazuju sa svojstvima liječenja ili sprečavanja bolesti kod ljudi, proizvodi ne odgovaraju definiciji lijeka predviđenoj u članku 1. stavku 2. Direktive 2001/83/EZ te su stoga obuhvaćeni Uredbom (EU) br. 528/2012.
- (7) Budući da vrsta proizvoda 1, kako je utvrđena u Prilogu V. Uredbi (EU) br. 528/2012, obuhvaća proizvode koji se upotrebljavaju za potrebe osobne higijene ljudi, nanošenjem na ili u kontaktu s kožom ili kožom glave, s osnovnom namjerom dezinfekcije kože ili kože glave, proizvodi pripadaju vrsti proizvoda 1.

⁽¹⁾ SL L 167, 27.6.2012., str. 1.⁽²⁾ Direktiva 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenoga 2001. o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu (SL L 311, 28.11.2001., str. 67.).

- (8) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za biocidne proizvode,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Proizvodi koji sadržavaju propan-2-ol namijenjeni uporabi u dezinfekciji ruku, uključujući u ovom slučaju dezinfekciju ruku u kirurgiji, u svrhu smanjenja rizika od prijenosa mikroorganizama smatraju se biocidnim proizvodima u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) br. 528/2012 i obuhvaćeni su vrstom proizvoda 1 kako je utvrđena u Prilogu V. toj Uredbi.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. lipnja 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNCKER

III.

(Drugi akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI PROSTOR

ODLUKA NADZORNOG TIJELA EFTA-e

br. 110/15/COL

od 8. travnja 2015.

kojom se dodatna potpora subjekta Innovation Norway poduzeću Finnjord AS u iznosu od 16 milijuna NOK proglašava neusklađenom (Norveška) [2016/905]

[verzija koja nije povjerljiva] ()*

NADZORNO TIJELO EFTA-E („TIJELO“),

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru („Sporazum o EGP-u“), a posebno njegov članak 61. i Protokol 26.,

uzimajući u obzir Sporazum među državama EFTA-e o osnivanju Nadzornog tijela i Suda („Sporazum o nadzoru i sudu“), a posebno njegov članak 24.,

uzimajući u obzir Protokol 3. uz Sporazum o nadzoru i sudu („Protokol 3.“), a posebno članak 7. stavak 5. dijela II.,

budući da:

I. ČINJENICE

1. Postupak

- (1) Poduzeću Finnjord AS („Finnjord“) 2011. dodijeljena je državna potpora u iznosu od 175 milijuna NOK iz Fonda za energetiku (vidjeti u nastavku) za izgradnju sustava za oporabu energije i njegova postrojenja za proizvodnju ferosilicija. Tu dodjelu potpore odobrilo je Tijelo Odlukom br. 39/11/COL ⁽¹⁾.
- (2) Nakon rasprava prije slanja prijave, koje su pokrenute u studenome 2012. u skladu s člankom 1. stavkom 3. dijela I. Protokola 3. norveška su nadležna tijela dopisom od 26. lipnja 2013. prijavila dodatne potpore koje subjekt Innovation Norway („IN“) pruža poduzeću Finnjord ⁽²⁾. Upravo je ta mjera predmet ove Odluke.

(*) U ovoj inačici odluke koja nije povjerljiva izostavljene su informacije obuhvaćene obvezom čuvanja profesionalne tajne. Ondje gdje su informacije izostavljene stoji sljedeća oznaka [...]. Ondje gdje nisu navedene brojke, prema potrebi, naveden je raspon u kojemu se te brojke kreću.

⁽¹⁾ SL C 278, 22.9.2011., str. 6. i Dodatak o EGP-u br. 51, 22.9.2011., str. 1.

⁽²⁾ Slučajevi br. 676810, 676812, 676814-676816, 676819, 676822, 676823, 676825-676827, 676829 i 676832-676834.

- (3) Dopisom od 5. srpnja 2013. ⁽¹⁾ Tijelo je od norveških nadležnih tijela zatražilo dodatne informacije. Norveška nadležna tijela odgovorila su dopisom od 19. kolovoza 2013. ⁽²⁾ Dopisom od 28. kolovoza 2013. ⁽³⁾ Tijelo je još jednom zatražilo informacije. Norveška nadležna tijela odgovorila su dopisom od 18. rujna 2013. ⁽⁴⁾ Dopisom od 13. studenoga 2013. ⁽⁵⁾ Tijelo je obavijestilo norveška nadležna tijela da je donijelo Odluku br. 445/13/COL o pokretanju službene istrage prijavljenih mjera.
- (4) Elektroničkom poštom od 21. veljače 2014. ⁽⁶⁾ norveška nadležna tijela dostavila su svoje primjedbe na odluku. Nakon dugotrajnih razgovora s norveškim nadležnim tijelima i poduzećem Finnford u vezi s povjerljivim informacijama, odluka je 10. travnja 2014. objavljena u *Službenom listu Europske unije* i Dodatku o EGP-u ⁽⁷⁾. Poduzeće Finnford bilo je jedina treća strana koja je dostavila primjedbe ⁽⁸⁾. Dopisom od 13. svibnja 2014. ⁽⁹⁾ te su primjedbe proslijeđene norveškim nadležnim tijelima. Dopisom od 6. lipnja 2014. ⁽¹⁰⁾ norveška nadležna tijela dostavila su primjedbe na primjedbe treće strane. Elektroničkom poštom od 25. rujna 2014. ⁽¹¹⁾ poduzeće Finnford dostavilo je dodatne primjedbe. Elektroničkom poštom od 8. listopada 2014. ⁽¹²⁾ Tijelo je od poduzeća Finnford zatražilo dodatne informacije. Poduzeće Finnford odgovorilo je elektroničkom poštom od 24. i 27. listopada 2014. ⁽¹³⁾. Dopisom od 27. listopada 2014. ⁽¹⁴⁾ dodatne primjedbe i informacije proslijeđene su norveškim nadležnim tijelima. Norveška nadležna tijela odgovorila su dopisom od 12. studenoga 2014. ⁽¹⁵⁾. U razdoblju od studenoga 2014. do siječnja 2015. Tijelo je elektroničkom poštom i telefonskim putem ostvarivalo neslužbene kontakte s norveškim nadležnim tijelima i poduzećem Finnford.

2. Prijavljena mjera – bespovratna sredstva u iznosu od 16 milijuna NOK

- (5) Prijavljena predložena mjera čini izravnu dodjelu bespovratnih sredstava u iznosu od 16 milijuna NOK koje je subjekt IN dodijelio poduzeću Finnford. Cilj te mjere bio je dijelom pokriti povećanje troškova projekta sa [680–720] milijuna NOK na [otprilike 800] milijuna NOK.
- (6) Dopisom od 10. prosinca 2012. subjekt IN obavijestio je poduzeće Finnford o svojoj odluci o dodjeli prijavljene mjere.

3. Krediti koje su dodijelili subjekt IN i SNN

- (7) Subjekt IN objasnio je kako je poduzeću Finnford bilo potrebno dodatnih [80–95] milijuna NOK za dovršenje projekta uporabe energije. Prema tome, iznosom od 16 milijuna NOK pokriven je tek dio povećanja troškova.
- (8) Istodobno kada je poduzeću Finnford dodijelio izravna bespovratna sredstva u iznosu od 16 milijuna NOK, subjekt IN poduzeću Finnford dodijelio je i kredit od 18 milijuna NOK. U tom trenutku poduzeće Finnford već je od subjekta IN-a posudilo 100 milijuna NOK u vezi s istim projektom. Nijedan od tih kredita nije prijavljen Tijelu. Subjekt IN smatra da su dodijeljeni u skladu s tržišnim uvjetima te prema tome ne čine državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u.
- (9) Istodobno s kreditom od 18 milijuna NOK koji mu je dodijelio subjekt IN, poduzeće Finnford dobilo je kredit od [45–60] milijuna NOK od financijske institucije SpareBank 1 Nord-Norge („SNN”). Postojeći krediti koje je poduzeće Finnford dobilo od SNN-a u vezi s projektom iznosili su ukupno [300–325] milijuna NOK.
- (10) Ukupno 16 milijuna NOK izravnih bespovratnih sredstava i dva kredita od 18 milijuna NOK i [45–60] milijuna NOK pokrila su povećanje troškova od [80–95] milijuna NOK.

⁽¹⁾ Slučaj br. 677212.

⁽²⁾ Slučajevi br. 680603-680605 i 680866-680868.

⁽³⁾ Slučaj br. 681073.

⁽⁴⁾ Slučajevi br. 683806, 683807, 683809, 683810, 683813, 683814, 683817 i 683819.

⁽⁵⁾ Slučaj br. 686086.

⁽⁶⁾ Slučaj br. 700230.

⁽⁷⁾ SL C 108, 10.4.2014., str. 2. i Dodatak o EGP-u br. 22, 10.4.2014., str. 19.

⁽⁸⁾ Dopis poduzeća Finnford, bez datuma, koje je Tijelo urudžbiralno 16. travnja 2014. (slučaj br. 705906).

⁽⁹⁾ Slučaj br. 708022.

⁽¹⁰⁾ Slučaj br. 710453.

⁽¹¹⁾ Slučajevi br. 723413-723421 i 723424.

⁽¹²⁾ Slučaj br. 725001.

⁽¹³⁾ Slučajevi br. 726975-726980 i 726985.

⁽¹⁴⁾ Slučaj br. 726981.

⁽¹⁵⁾ Slučaj br. 729928.

4. Innovation Norway („IN“)

- (11) Subjekt IN javni je subjekt koji je osnovan temeljem Zakona o poduzeću Innovation Norway ⁽¹⁾. Vlasnik mu je norveška država, odnosno Ministarstvo lokalne vlasti i regionalnog razvoja (51 %) i svih 19 vlada norveških okruga (49 %). Subjekt IN financira se javnim sredstvima.

5. Enova SF („Enova“)

- (12) Enova SF („Enova“) državno je poduzeće ⁽²⁾ koje je u potpunosti u vlasništvu norveške države preko Ministarstva nafte i energije. Odgovorno je za upravljanje Fondom za energetiku, programom državnih potpora za promicanje zaštite okoliša koji je Tijelo odobrilo odlukama br. 125/06/COL ⁽³⁾ i br. 248/11/COL ⁽⁴⁾. Enova se financira javnim sredstvima.
- (13) U okviru Fonda za energetiku Enova organizira natječaje za dodjelu potpora u kojima su pobjednički projekti oni s najboljim energetske rezultatom po NOK-u potpore ⁽⁵⁾.

6. Dovršetak projekta oporabe energije i isplata posljednje tranše potpore koju je dodijelila Enova

- (14) Enova isplaćuje posljednjih 20 % sredstava pojedinačne mjere potpore tek kada prihvati završni izvještaj o projektu ⁽⁶⁾. Prema priopćenju za tisak koje je izdalo poduzeće Finnford ⁽⁷⁾, sustav za uporabu energije krenuo je s radom 30. listopada 2012. Enova je 22. studenoga 2012. prihvatila završni izvještaj poduzeća Finnford. 23. studenoga 2012. Enova je isplatila posljednjih 35 milijuna NOK potpore (20 % ukupnog iznosa potpore od 175 milijuna NOK).

7. Primatelj – poduzeće Finnford AS („Finnford“)

- (15) Poduzeće Finnford obiteljsko je poduzeće s ograničenom odgovornošću. Postrojenje koje je primilo predloženu potporu smješteno je u mjestu Finnsnes u okrugu Troms, drugom najsjevernijem okrugu Norveške.

8. Povećanja troškova

- (16) U prijavi mjere koja je prethodila donošenju Odluke Tijela br. 39/11/COL od 9. veljače 2011. kojom je odobreno 175 milijuna NOK potpore Enove poduzeću Finnford procijenjeno je da je proračun projekta oporabe energije poduzeća Finnford 511,66 milijuna NOK. Potpora je dodijeljena za zamjenu sustava hlađenja jedinicom za uporabu energije. Namjera je bila da se godišnje proizvede 224 GWh električne struje i oporabi 125 GWh procesne pare. Prema tome, procijenjena godišnja proizvodnja energije iznosila je 349 GWh.
- (17) Prema aktualnoj prijavi, do veljače 2011. procijenjeni proračun već je povećan za 190 milijuna NOK, s 511,66 milijuna NOK na 700 milijuna NOK. Unatoč tom znatnom povećanju, 7. veljače 2011. uprava poduzeća Finnford odlučila je nastaviti s projektom. Poduzeće Finnford u tom trenutku nije zatražilo dodatnu potporu. Prijavljena potpora nije namijenjena za pokrivanje povećanja troškova koji su procijenjeni na 700 milijuna NOK.
- (18) Do povećanja troškova došlo je uglavnom zbog odluke poduzeća Finnford da projekt usredotoči isključivo na proizvodnju električne energije iz pare (a ne da oporabljuje procesnu paru) kupovinom snažnije parne turbine. Turbina je naručena 7. siječnja 2011. Pravno obavezujući ugovor o kupovini turbine sklopljen je 23. veljače 2011. Dopisom od 16. veljače 2011. poduzeće Finnford obavijestilo je Enovu da je naručilo snažniju turbinu koja će godišnje proizvoditi 344,5 GWh električne energije. Prema tome, ta veća proizvodnja električne energije bila je blizu procijenjene ukupne proizvodnje od 349 GWh električne energije i pare. Na temelju toga poduzeće Finnford zatražilo je da se proizvodnja pare isključi iz projekta koji se podupire. Dopisom od 17. veljače 2011. Enova je odobrila izmjenu projekta.

⁽¹⁾ LOV 2003-12-19-130 *Lov om Innovasjon Norge*.

⁽²⁾ Na norveškom jeziku: *Statsforetak*. Enova je ustrojena u skladu sa Zakonom br. 71 od 30.8.1991. o državnim poduzećima.

⁽³⁾ SL L 189, 17.7.2008., str. 36. i Dodatak o EGP-u br. 43, 17.7.2008., str. 1.

⁽⁴⁾ SL C 314, 27.10.2011., str. 4. i Dodatak o EGP-u br. 58, 27.10.2011., str. 2.

⁽⁵⁾ Natječaj za dodjelu potpora u okviru Fonda za energetiku opisan je u (prethodno navedenoj) Odluci Tijela br. 248/11/COL, stavcima 27.–36.

⁽⁶⁾ Vidjeti (prethodno navedenu) Odluku Tijela br. 248/11/COL, stavak 37.

⁽⁷⁾ Dostupno na web-mjestu poduzeća Finnford: http://www.finnford.no/weve_got_the_power.

- (19) Tijekom provedbe projekta, poduzeće Finnford Enovi je dostavljalo izvještaje o napretku. U svom izvještaju od 30. travnja 2012. poduzeće Finnford navelo je dodatno povećanje troškova povezano s izgradnjom turbine, cijevima za paru i kondenzacijskim cijevima te rovovima. Dodatni troškovi iznosili su otprilike 5 milijuna NOK. Poduzeće Finnford još uvijek je namjeravalo držati ukupne troškove projekta ispod procijenjenog iznosa od 700 milijuna NOK.
- (20) U njegovu izvještaju o napretku od 29. lipnja 2012. procjena ukupnog troška i dalje je iznosila 700 milijuna NOK. Međutim, do tog trenutka bilo je procijenjeno da će se troškovi projekta povećati za dodatnih [5–10] milijuna NOK. O povećanju troškova raspravljalo se na sastanku uprave poduzeća Finnford 19. lipnja 2012. Norveška nadležna tijela nisu objasnila zašto zbog ukupnog povećanja troškova od [10–15] milijuna NOK ([...]) u izvješću o napretku od 29. lipnja 2012. nije došlo do prilagodbe procjene ukupnih troškova od 700 milijuna NOK.
- (21) Norveška nadležna tijela objasnila su da je poduzeće Finnford tijekom proljeća 2012. pokrenulo neslužbene razgovore s Enovom o dobivanju dodatne potpore za pokrivanje povećanih troškova projekta. Nakon neslužbenih razgovora, 5. srpnja 2012., poduzeće Finnford službeno je zatražilo dodatnu potporu od Enove. Poduzeće Finnford tada je revidiralo svoju procjenu ukupnih troškova na [730–760] milijuna NOK.
- (22) Iz informacija koje su dostavljene Tijelu može se vidjeti da je poduzeće Finnford na temelju revizije proračuna od 31. srpnja 2012. zaključilo da će se projektom ostvariti dodatni troškovi pa je procjena ukupnih troškova povećana na između [740] milijuna NOK i [otprilike 800] milijuna NOK. Povećanja troškova odnosila su se na sljedeće: prilagodbe postojećih strojeva, prilagodbe tri postojeće peći, prilagodbe odvoda za dim, instalacije u zgradi turbine i ostalim zgradama, dulje prekide proizvodnje od očekivanih te na dovršetak radova i instalacija. Poduzeće Finnford od Enove je zatražilo dodatnu potporu kako bi osiguralo da će projekt ispuniti unutarnje zahtjeve profitabilnosti. U svojem izvještaju o napretku od 12. rujna 2012. poduzeće Finnford objasnilo je razloge povećanja troškova.
- (23) Početkom kolovoza 2012. poduzeće Finnford neslužbeno je razgovaralo s Enovom o mogućoj odgodi radova na trećoj peći te razvrstavanju tih radova kao zaseban projekt kako bi Enovi podnijelo zahtjev za dodatnu potporu na temelju činjenice da se radi o novom projektu.
- (24) Dopisom od 20. kolovoza 2012. Enova je odbila zahtjev za potporu.
- (25) Na sastanku uprave poduzeća Finnford od 25. rujna 2012. procijenjeno je da ukupni troškovi iznose [otprilike 800] milijuna NOK. Na tom sastanku uprava poduzeća Finnford razmotrila je tri alternativna načina djelovanja:
- Dovršetak projekta financiranjem povećanja troškova iz općeg novčanog toka poduzeća.
 - Odgoda radova na trećoj peći, razvrstavanje tih radova kao zaseban projekt i podnošenje zahtjeva Enovi za dodatnu potporu.
 - Prikupljanje [80–95] milijuna NOK dodatnih sredstava od Enove (potpora), SNN-a (kredit) i subjekta IN (kredit i potpora) kako bi se dovršio projekt.
- (26) Uprava je odlučila postupiti u skladu s trećom alternativom.
- (27) IN je Tijelu dostavio izvadak iz zapisnika sa sastanka uprave koji se odnosio na treću alternativu. U pogledu zahtjeva Enovi i IN-u za dodjelu dodatne potpore u izvatku stoji sljedeće:

„Potencijalna bespovratna sredstva/krediti Enove i [IN-a] upotrijebit će se izravno za smanjivanje kredita za likvidnost koji je zatražen od [SNN-a]” ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Dopis norveških nadležnih tijela od 18. rujna 2013. (slučaj br. 683806). Prijevod Tijela: „Eventuelle tilskudd/lån fra Enova og Innovasjon Norge, vil gå til direkte reduksjon av omsøkte likviditetslån.”

- (28) Prema navodima subjekta IN, uprava je zaključila da bi prvi način djelovanja u biti značio da će se projekt financirati na račun vjerovnika poduzeća Finnfjord, što pravno ne bi bilo preporučljivo te ne bi bilo dugoročno održivo rješenje. Isto tako, prema navodima subjekta IN, uprava je smatrala da ni druga alternativa nije održivo rješenje s obzirom na to da je zaključila da bi odgađanje radova na trećoj peći bilo iznimno skupo.
- (29) U svojim primjedbama na odluku Tijela o pokretanju službene istrage, norveška nadležna tijela objasnila su da su konačni ukupni troškovi iznosili [otprilike 800] milijuna NOK. Norveška nadležna tijela nisu objasnila kada je to konačno utvrđeno.

9. Pregled povećanja troškova

Datum, slučaj	Procijenjeni proračun u milijunima NOK
Početni proračun kako je opisan u Odluci br. 39/11/COL od 9. veljače 2011.	511,66
7. veljače 2011., sastanak uprave poduzeća Finnfjord	[680–720]
5. srpnja 2012., poduzeće Finnfjord od Enove traži dodatnu potporu	[730–760]
31. srpnja 2012., revizija proračuna poduzeća Finnfjord	[740–790]
25. rujna 2012., sastanak uprave poduzeća Finnfjord	[740–790]
Konačni ukupni trošak	[otprilike 800]

10. Dodjela potpore subjekta IN i paket od [80–95] milijuna NOK

- (30) Poduzeće Finnfjord 28. kolovoza 2012. započelo je neslužbene razgovore sa subjektom IN i SNN-om kako bi dobilo [80–95] milijuna NOK potrebnih za financiranje dovršetka projekta.
- (31) Dopisom od 1. listopada 2012. poduzeće Finnfjord službeno je podnijelo zahtjev SNN-u za dobivanje dodatnih kredita. Poduzeće Finnfjord 11. listopada 2012. subjektu IN podnijelo je zahtjev za dodatne kredite i bespovratna sredstva ne navodeći iznos potpore.
- (32) Čini se da je SNN prije sredine listopada 2012. poduzeću Finnfjord ponudio kredit od [80–95] milijuna NOK. Međutim, u ponudi SNN-a postavljen je uvjet da se pruži instrument osiguranja na štetu instrumenta osiguranja za već postojeći kredit koji je dodijelio subjekt IN ⁽¹⁾. Subjekt IN nije prihvatio to rješenje. Umjesto toga poduzeće Finnfjord, SNN i poduzeće IN dogovorili su sljedeći paket sredstava u iznosu od [80–95] milijuna NOK:
- Potpore subjekta IN u obliku bespovratnih sredstava u iznosu od 16 milijuna NOK.
 - Kratkoročni kredit od 18 milijuna NOK koji dodjeljuje subjekt IN uz stopu od [5–9] % (prilagodljivu u skladu s politikom subjekta IN o rizičnim kreditima) uz jednako jamstvo kao i za prethodni kredit od 100 milijuna NOK koji je dodijelio subjekt IN.
 - Kratkoročni kredit od [45–60] milijuna NOK koji dodjeljuje SNN uz kamatnu stopu od [...]mjesečnog NIBOR-a ⁽²⁾ + [300–600] baznih bodova uz jednako jamstvo kao i za prethodni kredit od [300–325] milijuna NOK koji je dodijelio SNN.

⁽¹⁾ Prema navodima subjekta IN: „Kada je poduzeće Finnfjord [...] podnijelo zahtjev za sredstva u iznosu od [80–95] milijuna NOK, [SNN] je već odobrio kredit u istom iznosu, ali pod uvjetima u pogledu jamstva koji su bili neprihvatljivi za [IN]”. Dopis subjekta IN Tijelu od 18. rujna 2013., str. 12.

⁽²⁾ Norveška međubankarska ponuđena stopa.

- (33) Paket sredstava od [80–95] milijuna NOK formaliziran je te ga je poduzeće Finnford prihvatilo temeljem sporazuma o dopunskoj koordinaciji koji su potpisali SNN, IN i Finnford 12. prosinca 2012. Tim sporazumom čiji je cilj bio urediti odnose triju strana obuhvaćen je sporazum o kreditu između poduzeća Finnford i SNN-a od 12. prosinca 2012. i sporazum o kreditu između poduzeća Finnford i subjekta IN od 10. prosinca 2012.
- (34) Dok su krediti subjekta IN i SNN-a isplaćeni, 16 milijuna NOK potpore poduzeću Finnford bit će isplaćeno samo ako to odobri Tijelo.

11. Primjedbe:

11.1. *Primjedbe koje su dostavila norveška nadležna tijela kao odgovor na pokretanje službene istrage*

- (35) Subjekt IN naglašava da u trenutku kada je odlučio uvjetno dodijeliti bespovratna sredstva u iznosu od 16 milijuna NOK nije razmatrao posudbu novca poduzeću Finnford s obzirom na to da ono nije imalo dostatan instrument osiguranja za pokrivanje novih kredita u iznosu do [80–95] milijuna NOK.
- (36) U pogledu toga zašto poduzeće Finnford nije zatražilo više potpore od subjekta Enova u veljači 2011., subjekt IN objašnjava da je Enova jednostrano smanjila iznos s 200 milijuna NOK i naglašava da je iznos od 175 milijuna NOK činio iznimno visok intenzitet potpore te da nijedan drugi projekt nije mogao očekivati da će primiti sličnu potporu. Prema tome, poduzeće Finnford smatralo je da će zahtjev za dodatnu potporu biti odbijen. Međutim, poduzeće je promijenilo svoj pristup kada je postalo svjesno odluke subjekta Enova da dodijeli 350 milijuna NOK potpore gotovo identičnom projektu koji je provodilo poduzeće Elkem AS ⁽¹⁾.
- (37) Subjekt IN dostavio je revidiranu proračunsku tablicu uzimajući u obzir primjedbe koje je iznijelo Tijelo u odluci o pokretanju službene istrage. Na temelju konačnog troška projekta od [otprilike 800] milijuna NOK, trajanja projekta od 15 godina i potvrđenog postupnog rasta proizvodnje električne energije tijekom prve tri godine do najvišeg godišnjeg kapaciteta od 344,5 GWh, korištenjem modelom Enova, izračunato je da stopa povrata bez 16 milijuna NOK potpore iznosi [otprilike 9] %. Uz potporu stopa povrata iznosila bi [otprilike 11] %. Prema tome, subjekt IN prihvaća da projekt nije profitabilan s obzirom na opću politiku ulaganja poduzeća Finnford kojom se za takva ulaganja koja nisu obuhvaćena glavnim poslovnim djelatnostima poduzeća zahtijeva stopa povrata u rasponu od [10–20] %.
- (38) Subjekt IN naglašava da je poduzeće Finnford odluku da nastavi projekt temeljilo na vlastitim internim izračunima koji se razlikuju od prethodno predstavljenih izračuna (utemeljenih na modelu Enove). Subjekt IN napominje da mu nisu dostavljeni interni izračuni poduzeća Finnford. Subjekt IN napominje da naizgled proturječna stajališta IN-a i Enove vjerojatno proizlaze iz razlika između unutarnjih pravila i praksi Enove i IN-a.

11.2. *Primjedbe treće strane koje je dostavilo poduzeće Finnford kao odgovor na objavu odluke o pokretanju službene istrage*

- (39) Navodi poduzeća Finnford odnose se na one dijelove za koje smatra da su očito proturječni u Odluci Tijela gdje Tijelo s jedne strane ne isključuje sasvim da bi potpora mogla imati poticajni učinak u ovome predmetu, ali istodobno postavlja pitanje je li poduzeće Finnford razmatralo zaustavljanje, smanjenje ili privremenu obustavu projekta. Poduzeće Finnford naglašava da, iako je njegova uprava sve do sastanka uprave od 25. rujna 2012. imala ambiciju dovršiti projekt, to se ne bi trebalo smatrati izrazom želje ili mogućnosti da se projekt dovrši pod svaku cijenu. Prema navodima poduzeća, iz činjenica i brojki koje su dostavljene Tijelu jasno je vidljivo da poduzeće Finnford ne bi moglo platiti dovršetak projekta bez dodatnog financiranja. Poduzeće Finnford nije moglo ponuditi nikakav dodatni instrument osiguranja pa prema tome nije moglo osigurati daljnje financiranje iz kredita. Poduzeće Finnford stoga odbacuje preliminarno stajalište Tijela da će se potpora smatrati dobrodošlim, no ne i prijeko potrebnim elementom u paketu financiranja.

⁽¹⁾ Tu je potporu dodijelilo Tijelo Odlukom br. 304/13/COL (SL C 330, 14.11.2013., str. 7. i Dodatak o EGP-u br. 63 14.11.2013., str. 5.).

- (40) Poput subjekta IN, poduzeće Finnford naglašava da je smanjenje potpore subjekta Enova s 200 milijuna NOK na 175 milijuna NOK bila jednostrana odluka koju je donijela uprava subjekta Enova. Poduzeće Finnford ukazuje na mjesta za koja smatra da čine niz nedosljednosti u izjavama subjekta Enova o poticajnom učinku dodatne potpore na projekt, te naglašava da naizgled suprotstavljena stajališta subjekata Enova i IN o poticajnom učinku potpore nemaju važnost s obzirom na to da je politika subjekta Enova stroža od politika koje su dopuštene u Smjernicama o okolišnoj potpori („SOP“) ⁽¹⁾.
- (41) U pogledu ocjene o tome je li potpora odgovarajući instrument, čini se da poduzeće Finnford odbacuje ideju da bi tu ocjenu trebalo donijeti na temelju specifičnih okolnosti ovoga predmeta te se umjesto toga poziva na Odluku br. 39/11/COL, u kojoj je Tijelo ustvrdilo da je početna dodjela 175 milijuna NOK potpore odgovarajući instrument za poticanje ulaganja u projekt prije njegove provedbe.
- (42) U pogledu pitanja razmjernosti poduzeće naglašava da je projekt postao više nego dvostruko skuplji no što je prvotno procijenjeno. Stopa povrata od 12,35 % bila je u donjem dijelu raspona profitabilnosti koju zahtijeva poduzeće Finnford. Objašnjeno je da je ažurirana stopa povrata od [otprilike 9] % bez 16 milijuna NOK potpore puno niža od one koju bi poduzeće Finnford prihvatilo „da je moglo djelovati po vlastitoj slobodnoj volji“. Čak se i za stopu povrata od [otprilike 11] % uz 16 milijuna NOK potpore smatralo da čine prilično skroman povrat. Poduzeće Finnford govori o dodjeli potpore kao o razumnom dijeljenju tereta između subjekta IN i SNN-a te naglašava da je kapital iz kredita uključen u projekt znatno porastao. Rizik neplaćanja snosi samo poduzeće. Stoga je prema stajalištu poduzeća Finnford jasno da potpora ne vodi do dodjele pretjeranih naknada.
- (43) Poduzeće Finnford smatra da dodatna potpora subjekta IN neće narušiti mehanizam natjecanja u okviru Fonda za energetiku. Poduzeće Finnford naglašava da mehanizam natjecanja u okviru Fonda za energetiku samo sprječava da potporu prime najmanje učinkoviti projekti kada iznosi koji su zatraženi premašuju proračun Fonda. Poduzeće poziva Tijelo da razmotri može li poticanje mehanizma natjecanja u okviru Fonda za energetiku biti u sukobu s pravom norveških nadležnih tijela da organiziraju svoje upravljanje javnim sredstvima. U tom kontekstu poduzeće Finnford navodi da sumnja da Tijelo ima valjani pravni temelj, osim pravila o kumulativnosti, da bi osiguralo da pojedinačne dodjele potpora ne budu u sukobu s mehanizmom programa potpora. Poduzeće Finnford objašnjava da je prijavljena potpora dodijeljena na otvoren i transparentan način.

11.3. *Drugi krug primjedaba treće strane koje je dostavilo poduzeće Finnford*

- (44) Tijekom trajanja službene istrage Tijelo je primilo drugi krug primjedaba treće strane koje je dostavilo poduzeće Finnford u kojima poduzeće objašnjava kako bi nedostatak likvidnosti iz jeseni 2012. doveo do zaustavljanja projekta da nije bilo dodatnog paketa sredstava koji je, opet, potaknut potporom koju je dodijelio subjekt IN. Poduzeće Finnford poziva se na odluku Tijela u predmetu *Helguvík Aluminium Smelter* ⁽²⁾ kako bi primjerom potkrijepilo svoje stajalište da prijavljena potpora poduzeću Finnford ima poticajni učinak.
- (45) Poduzeće je dostavilo izjave SNN-a, računovodstva i predsjednika poduzeća Finnford kao dokaz o nužnosti potpore. Osim toga, poduzeće je dostavilo proračunsku tablicu u kojoj je prikazan ažurirani izračun neto trenutne vrijednosti projekta (potvrdio subjekt IN) koji donosi [rubno negativni povrat] % uz potporu. Poduzeće Finnford poziva se na praksu Tijela i Komisije ⁽³⁾ povezanu s predmetima nepredviđenih troškova u inovativnim projektima u kojima je utvrđeno da su potpore u obliku bespovratnih sredstava izražene ne kao fiksni iznos, nego kao postotak nepoznatog ukupnog troška usklađene s funkcioniranjem pravila o državnim potporama.
- (46) Na zahtjev Tijela, poduzeće Finnford naknadno je dostavilo primjerke dva sporazuma o financiranju koje su sklopili SNN, subjekt IN i poduzeće Finnford 14. lipnja 2011. i 12. prosinca 2012. kao i dokumentaciju koja se odnosila na nepostojanje nezaloženih instrumenata osiguranja.

⁽¹⁾ SL L 144, 10.6.2010., str. 1. i Dodatak o EGP-u br. 29, 10.6.2010., str. 1.

⁽²⁾ Odluka br. 344/09/COL *Helguvík Aluminium Smelter* (SL C 294, 3.12.2009., str. 17. i Dodatak o EGP-u br. 64, 3.12.2009., str. 10.).

⁽³⁾ I.a. Odluka Tijela br. 503/08/COL *Test Centre Mongstad* (SL C 297, 20.11.2008., str. 11. i Dodatak o EGP-u br. 69, 20.11.2008., str. 2.) i Odluka Komisije u predmetu N 117/2007 Dekontaminacija lokaliteta „Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH“ od strane „57 Profi-Start GmbH“ (SL C 275, 16.11.2007., str. 2.).

11.4. *Primjedbe norveških nadležnih tijela na primjedbe treće strane*

- (47) Norveška nadležna tijela dostavila su primjedbe na dva kruga primjedaba treće strane koje je dostavilo poduzeće Finnford. Norveška nadležna tijela slažu se s poduzećem Finnford te su razjasnila manja činjenična pitanja koja se odnose na izvor financiranja predloženih bespovratnih sredstava od 16 milijuna NOK. S obzirom na to da se isplata sredstava iz relevantnih izvora odvija na jednak način, pokazalo se da ta pojašnjenja nisu ključna za ocjenu Tijela o prijavljenoj mjeri.

II. OCJENA

1. Postojanje državne potpore

- (48) Članak 61. stavak 1. Sporazuma o EGP-u glasi kako slijedi:

„Osim ako nije drugačije propisano ovim Sporazumom, svaka potpora koju dodjeljuju države članice EZ-a, države EFTA-e, ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku, koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja pogodujući određenim poduzećima ili proizvodnji određenih proizvoda nespojiva je s provedbom ovog Sporazuma u mjeri u kojoj utječe na trgovinu između država članica.”

- (49) Time se podrazumijeva da mjera čini državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u ako su sljedeći uvjeti kumulativno ispunjeni: i. mjeru dodjeljuje država ili se dodjeljuje putem državnih sredstava; ii. mjerom se korisniku dodjeljuje selektivna ekonomska prednost; iii. mjera može utjecati na trgovinu između ugovornih strana i narušiti tržišno natjecanje.
- (50) Mjeru mora dodijeliti država ili mora biti dodijeljena putem državnih sredstava. U tom kontekstu podsjeća se da je subjekt IN javni subjekt. Bespovratna sredstva koja dodjeljuje financira norveška država. Prema tome, prijavljena mjera financira se iz državnih sredstava i prenosiva je na poduzeće Finnford pod nadzorom javnog subjekta koji je pod nadzorom države. Tijelo stoga smatra da su uključena državna sredstva.
- (51) Da bi činila državnu potporu, prijavljenom mjerom poduzeću Finnford moraju se dodijeliti prednosti koje bi ga oslobodile tereta koje bi inače snosio iz svojeg proračuna. Mjera nadalje mora biti selektivna u smislu da se njome pogoduje „određenim poduzećima ili proizvodnji određenih proizvoda”. Izravna bespovratna sredstva u iznosu od 16 milijuna NOK čine prijenos gotovine koju poduzeće Finnford ne bi primilo tijekom svog uobičajenog poslovanja. Predložena bespovratna sredstva namijenjena su isključivo poduzeću Finnford. Prema tome, Tijelo zaključuje da se tim izravnim bespovratnim sredstvima poduzeću Finnford dodjeljuje selektivna ekonomska prednost.
- (52) Da bi se smatrala državnom potporom u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u, mjera mora biti takva da bi mogla dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja i utjecati na trgovinu između ugovornih strana tog Sporazuma. U skladu s utvrđenom sudsom praksom, sama činjenica da se mjerom jača položaj poduzeća u odnosu na druga poduzeća koja se natječu u trgovini unutar EGP-a, smatra se dovoljnom kako bi se zaključilo da bi mjera mogla utjecati na trgovinu između ugovornih strana i narušiti tržišno natjecanje poduzeća s poslovnim nastanom u drugim državama EGP-a ⁽¹⁾. Poduzeće Finnford proizvodi ferosilicij i mikrosiliku, koje prodaje na europskom tržištu ⁽²⁾. Prema tome, Tijelo zaključuje da potpora utječe na trgovinu ugovornih strana Sporazuma o EGP-u i da se njome narušava tržišno natjecanje u EGP-u s obzirom na to da korisnik djeluje u sektoru u kojem se odvija trgovina između ugovornih strana.
- (53) Na temelju prethodno utvrđenih činjenica, Tijelo smatra da prijavljena mjera u obliku izravnih bespovratnih sredstava u iznosu od 16 milijuna NOK koje je subjekt IN dodijelio poduzeću Finnford čini državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u.

⁽¹⁾ Predmet E-6/98 *Norveška protiv Nadzorno tijelo EFTA-e* [1999] Izvješće Suda 76., stavak 59.; Predmet 730/79 *Philip Morris protiv Komisije* EU:C:1980:209, stavak 11. u kojem stoji da „Kada se financijskom potporom države jača položaj jednog poduzeća u odnosu na druga poduzeća koja se natječu u trgovini unutar Zajednice, mora se smatrati da ta potpora utječe na tu trgovinu”.

⁽²⁾ Kako je opisano u (prethodno navedenoj) Odluci Tijela br. 39/11/COL.

2. Postupovni zahtjevi

- (54) U skladu s člankom 1. stavkom 3. dijela I. Protokola 3. „Nadzorno tijelo EFTA-e na vrijeme se obavješćuje o svim planovima koji se odnose na dodjelu ili promjenu potpore kako bi moglo iznijeti svoje primjedbe [...]. Dotična država ne stavlja svoje predložene mjere na snagu sve dok se ne postigne konačna odluka u odnosu na postupak”.
- (55) Dopisom od 26. lipnja 2013. norveška nadležna tijela prijavila su mjeru potpore u iznosu od 16 milijuna NOK. Potpora je dodijeljena pod uvjetom da je odobri Tijelo te prema tome nije isplaćena.
- (56) S obzirom na dostavljene informacije, čini se da je potpora dodijeljena na temelju programa potpore koji nije bio prijavljen Tijelu s obzirom na to da su norveška nadležna tijela smatrala da je obuhvaćen tada primjenjivom Uredbom o općem skupnom izuzeću ⁽¹⁾. Bepovratna sredstva koja su dodijelili subjekti Enova i IN čine potporu za ulaganje istom poduzeću za isti projekt ulaganja. Norveška nadležna tijela stoga su zaključila da se potpora poduzeću Finnfjord mora prijaviti pojedinačno s obzirom na to da zajedno s potporom iz subjekta Enova premašuje prag za koji pojedinačne dodjele potpore moraju biti prijavljene ⁽²⁾.
- (57) Na temelju prethodno navedenog Tijelo zaključuje da su norveška nadležna tijela ispunila obveze proistekle iz članka 1. stavka 3. dijela I. Protokola 3.

3. Usklađenost – pravni temelj

- (58) Subjekt IN smatra da je potpora poduzeću Finnfjord usklađena s člankom 61. stavkom 3. točkom (c) Sporazuma o EGP-u kao potpora za zaštitu okoliša. Subjekt IN naglašava da predmetna potpora ne čini oblik potpore za sanaciju.
- (59) Na temelju članka 61. stavka 3. točke (c) Sporazuma o EGP-u „potpora za poticanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja” može se smatrati usklađenom s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u, ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete i na tržišno natjecanje u EGP-u u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu.
- (60) Odlukom br. 39/11/COL Tijelo je odobrilo početni iznos potpore iz Fonda za energetiku projektu oporabe energije poduzeća Finnfjord nakon što je provelo detaljnu ocjenu te potpore u skladu s poglavljem 5. Smjernica o okolišnoj potpori. Tijelo je zaključilo da je prijavljena mjera koju je dodijelio subjekt Enova pridonijela zaštiti okoliša poticanjem poduzeća Finnfjord da provede mjeru štednje energije koju ne bi provelo bez potpore.
- (61) Nakon što je pokrenulo službenu istragu, 16. srpnja 2014., Tijelo je donijelo novi skup Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020. („Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju”) ⁽³⁾, kojima su zamijenjene Smjernice o okolišnoj potpori ⁽⁴⁾. Tijelo primjenjuje Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju od dana njihovog donošenja ⁽⁵⁾, kao i na dodjelu pojedinačnih potpora koje su prijavljene prije donošenja Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju kada se od njega traži da se odluka donese nakon datuma donošenja ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. kolovoza 2008. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora sukladnim sa zajedničkim tržištem u primjeni članaka 87. i 88. Ugovora (Uredba o općem skupnom izuzeću) (SL L 214, 9.8.2008., str. 3.), koja je ugrađena u točku 1.j Priloga XV. Sporazumu o EGP-u.

Vidjeti članak 6. stavak 1. točku (b) zajedno s člankom 7. stavkom 1. tada primjenjive Uredbe o skupnom izuzeću.

U članku 6. stavku 1. točki (b) stoji sljedeće: „Ova se Uredba ne primjenjuje ni na jednu pojedinačnu potporu, dodijeljenu jednokratno ili na temelju programa, čiji bruto ekvivalent potpore premašuje sljedeće pragove [...] (b) potpore za ulaganje u zaštitu okoliša: 7,5 milijuna EUR po poduzetniku, po projektu ulaganja;”.

⁽²⁾ U članku 7. stavku 1. navedeno je sljedeće: „Pri određivanju poštuju li se pragovi pojedinačne prijave utvrđeni u članku 6. i maksimalni intenziteti potpora utvrđeni u poglavlju II., uzima se u obzir ukupan iznos mjera javne pomoći za potpomognutu djelatnost ili projekt, bez obzira na to financira li se ta pomoć iz lokalnih, regionalnih, nacionalnih izvora ili izvora Zajednice.”

⁽³⁾ Još nisu objavljene u Službenom listu ili Dodatku o EGP-u, ali dostupne su na web-mjestu Tijela: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

⁽⁴⁾ Točka 237. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju.

⁽⁵⁾ Točka 237. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju.

⁽⁶⁾ Točka 238. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju. Tijelo napominje da će Smjernice o okolišnoj potpori primjenjivati na potpore koje su dodijeljene na temelju *odobrenih* programa potpore kada se od njega traži da donese odluku nakon što Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju postanu primjenjive. Međutim, u ovom predmetu Tijelo smatra da prijavljena potpora nije dodijeljena na temelju programa potpore koji je odobrilo Tijelo.

- (62) Tijelo je odobrilo potporu subjekta Enova kao mjeru štednje energije. Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju ne sadržavaju poglavlje o štednji energije, nego je umjesto toga uvedeno poglavlje o energetske učinkovitosti ⁽¹⁾. Tijelo ocjenjuje usklađenost prijavljene potpore na temelju poglavlja o energetske učinkovitosti iz Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju.
- (63) Tijelo napominje da ocjena usklađenosti prijavljene mjere u ovome predmetu u svojoj biti ne bi bila drukčija da je primijenilo Smjernice o okolišnoj potpori. Kako bi to dokazalo, na relevantna načela Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju i Smjernica o okolišnoj potpori upućuje se u nastavku.

4. Područje službenog istražnog postupka

- (64) U odluci o pokretanju službenog istražnog postupka te ocjenjujući prijavljenu mjeru u skladu s tada primjenjivim Smjernicama o okolišnoj potpori, Tijelo je, s obzirom na činjenicu da je već ocijenilo usklađenost potpore subjekta Enova projektu oporabe energije poduzeća Finnfjord, naglasilo da ne sumnja da je dodatna potpora, zbog svojeg relativno malog iznosa u usporedbi s početnom potporom, usmjerena na neuspjeh na tržištu. Nadalje, pod pretpostavkom da potpora ima poticajan učinak te da je nužna, Tijelo je bilo uvjereno da bi narušavanje tržišnog natjecanja bilo ograničeno kao što bi ograničen bio i utjecaj na trgovinu, tako da bi ukupna bilanca bila pozitivna. Ta se pitanja stoga neće razmatrati u nastavku.
- (65) Predmet ocjene u nastavku jest činjenica ima li prijavljena potpora poticajan učinak i je li nužna.

5. Ocjena usklađenosti

5.1. *Potpora nema poticajan učinak niti je nužna*

- (66) U skladu sa Smjernicama o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju ⁽²⁾, kako bi bila usklađena s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u, potpora mora imati poticajan učinak. Ključni element u ocjeni usklađenosti jest taj je li prijavljena potpora nužna da bi se dao stvarni poticaj za ulaganje koje u suprotnom ne bi bilo poduzeto. Mora se provjeriti je li potpora nužna da bi se osigurao poticajan učinak za ulaganje, odnosno pridonosi li potpora zaista promjeni ponašanja primatelja na način da se poveća razina zaštite okoliša ⁽³⁾.
- (67) Kao opće pravilo, Tijelo će smatrati da poticajni učinak nije postojao kada je projekt počeo, prije podnošenja zahtjeva kojim je podnositelj zatražio potpore ⁽⁴⁾. S obzirom na to da se ovaj predmet odnosi na pitanje dodatne potpore za pokrivanje povećanih troškova projekta koji je u tijeku, Tijelo se ne može osloniti na pretpostavku za postojanje poticajnog učinka za zahtjeve za potporu podnesene prije početka radova. U veljači 2011. poduzeće Finnfjord pokrenulo je projekt vrijedan 700 milijuna NOK na temelju 175 milijuna NOK bespovratnih sredstava dodijeljenih potporom.
- (68) Međutim, Tijelo ne isključuje poticajni učinak potpora na projekt koji je započet kada se dodjelom potpora nedvojbeno omogućuje dovršetak projekata koji se u suprotnom ne bi dovršili ili pružanje zaštite okoliša do koje u suprotnom ne bi došlo ⁽⁵⁾. Prilikom procjene poticajnog učinka potpore u tom svjetlu, potrebno je pomno razmotriti protučinjeničnu situaciju, odnosno što bi poduzeće učinilo bez potpore.
- (69) Poduzeće je dovršilo projekt u listopadu 2012., a da potpora nije isplaćena. Na temelju dostavljenih informacija i dokaza, Tijelo smatra da poduzeće Finnfjord nije zapravo razmatralo zaustavljanje, smanjivanje opsega ili obustavu projekta nakon veljače 2011. do njegova dovršetka u listopadu 2012. Točnije, i s obzirom na zaključke sa sastanka odbora koji se održao 25. rujna 2012., čini se da poduzeće, zbog iznimno visokih troškova u pitanju, nije ozbiljno razmotrilo mogućnost obustave ili odgode projekta, u cijelosti ili djelomično, ili smanjenja područja

⁽¹⁾ U točki 14. stavku 2. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju „energetska učinkovitost” definirana je kao količina uštede energije utvrđena mjerenjem i/ili procjenom potrošnje prije i poslije provedbe mjere poboljšanja energetske učinkovitosti, uz osiguranje normalizacije vanjskih uvjeta koji utječu na potrošnju energije.

⁽²⁾ Točke 139. i 44. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju. Vidjeti i točke 171.–173. SOP-a te njegove točke 27.–29.

⁽³⁾ Točka 44. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju. Vidjeti i točku 142. SOP-a.

⁽⁴⁾ Točka 45. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju. Vidjeti i točku 143. SOP-a.

⁽⁵⁾ Predmet T-162/06 *Kronoply protiv Komisije* EU:T:2009:2, stavak 85. Potvrđena u žalbenom Predmetu C-117/09 P *Kronoply protiv Komisije* EU:C:2010:370.

primjene. Zapisnik sa sastanka uprave od 25. rujna 2012. upućuje na to da je Finnford namjeravao od SNN-a zatražiti dodatno kreditno financiranje i dodatne potpore od subjekata Enova i IN te izravno upotrijebiti sve moguće potpore za smanjenje kredita koje bi Finnford pokušao dobiti od SNN-a.

- (70) Taj zaključak podupire poduzeće u svojim primjedbama na odluku Tijela da pokrene službeni istražni postupak. Iako poduzeće navodi svoju potrebu za dodatnih [80–95] milijuna NOK sredstava i iako se čini da tvrdi da sama situacija u kojoj se našlo upućuje na to da je poduzeće razmatralo napuštanje projekta, to se pobija drugim izjavama poduzeća u kojima se spominje odsustvo „slobodne volje” (vidjeti uvodnu izjavu 42.) te ponajprije činjenicom da je poduzeće Finnford dovršilo projekt, a da potpora nije isplaćena.
- (71) Da poduzeće samo nije smatralo da nema drugu mogućnost nego nastaviti projekt, potpora poduzeću ne bi dala nikakav poticaj jer bi poduzeće – uz potporu ili bez nje – dovršilo projekt. Drugim riječima, protučinjenični scenarij je taj da bi poduzeće Finnford dovršilo projekt bez kašnjenja i bez smanjenja područja primjene kao i bez potpore.
- (72) Tijelo nije uvjereno argumentom da je potpora bila poticaj za paket sredstava od [80–95] milijuna NOK i nužna, osobito za kredit koji bi dodijelio SNN u iznosu od [45–60] milijuna NOK. Čak i ako se u kreditu SNN-a postavlja uvjet da subjekt IN dodijeli potporu od 16 milijuna NOK, sredstva (i SNN-a i subjekta IN) isplaćena su, a da Tijelo prije toga nije odobrilo dodatnu potporu. Time se dokazuje odvojenost kredita od dodjele potpore. Vjerovnik koji kao uvjet za daljnje financiranje postavlja uvjet stvarne isplate potpore pričekao bi odobrenje Tijela prije nego što bi isplatio dodatni kapital iz kredita ako se time određuje postojanje paketa sredstava. Osim toga, u informacijama koje su dostavljene Tijelu ne stoji bi li poduzeće Finnford moralo odmah isplatiti kredite u slučaju da Tijelo ne odobri potporu.
- (73) Da bi bila usklađena s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u, potpora mora biti nužna. Potporom se ne smiju subvencionirati troškovi djelatnosti koje bi poduzeće ionako ostvarilo niti se njome smiju nadoknađivati uobičajeni poslovni rizici neke gospodarske djelatnosti ⁽¹⁾. Međutim, potpore za dodatne troškove koji su nastali zbog nepredvidljivih vanjskih čimbenika na koje se ne može gledati kao na dio uobičajenih poslovnih rizika predmetne gospodarske djelatnosti, mogu se smatrati usklađenim s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u ⁽²⁾.
- (74) Tijelo je napomenulo da je poduzeće Finnford u veljači 2011., suočeno s povećanjem troškova s 511,66 milijuna NOK na 700 milijuna NOK, odlučilo nastaviti projekt bez podnošenja zahtjeva za dodatne potpore. Prema tome, relevantan trošak za ovu istragu povećanje je od [80–95] milijuna sa 700 milijuna NOK na [otprilike 800] milijuna NOK. To je porast od otprilike [...] %.
- (75) Na temelju dostavljenih informacija, kako je opisano u uvodnoj izjavi 22., povećanja troškova odnosila su se na sljedeće: prilagodbe postojećih strojeva, prilagodbe tri postojeće peći, prilagodbe odvoda za dim, instalacije u zgradi turbine i ostalim zgradama, dulje prekide proizvodnje od očekivanih te na dovršetak radova i instalacija. Ta povećanja troškova su povećanja troškova za koje bi se očekivalo da ih poduzeće uzme u obzir prilikom planiranja takve vrste projekta te sadržavaju uobičajeni poslovni rizik predmetne gospodarske djelatnosti. Ne može se smatrati da su izazvani vanjskim čimbenicima i čini se da po svojoj prirodi nisu nepredvidivi. Prema tome, ovaj predmet razlikuje se od predmeta *Helguvík Aluminium Smelter* ⁽³⁾, na koji se pozvalo poduzeće Finnford. U tom predmetu korisnik potpore imao je poteškoća oko pronalaska financiranja tijekom iznimne financijske krize iz 2008. na Islandu, a to je okolnost koju se s pravom može smatrati nepredvidljivim vanjskim čimbenikom. Na temelju prethodno navedenoga, mišljenje je Tijela da norveška nadležna tijela predlažu da se prijavljenom mjerom potpore omogućí naknada poduzeću Finnford za uobičajeni poslovni rizik projekta koji je pokrenulo.
- (76) Tijelo priznaje da je ishod njegove ocjene mogao biti drukčiji da su norveška nadležna tijela, umjesto da predlože dva fiksna iznosa isplate potpore (od subjekta Enova i potom poslije od subjekta IN), dodijelila potporu za pokrivanje određenog postotka prihvatljivih troškova projekta. To bi osobito bio slučaj kada je opseg nepredvidivih dodatnih troškova znatan i povezan s činjenicom da je projekt inovativne prirode te da je stoga troškove, zbog same njihove prirode, vrlo teško unaprijed procijeniti. Međutim, ta rasprava nije relevantna za skup činjenica s kojima je Tijelo suočeno u ovom predmetu.

⁽¹⁾ Točka 44. Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju.

⁽²⁾ Predmet T-162/06 *Kronoply* protiv Komisije EU:T:2009:2, stavak 88.

⁽³⁾ Prethodno naveden.

- (77) Tijelo naglašava da norveška nadležna tijela trebaju dokazati da su uvjeti za odstupanje od članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u ispunjeni ⁽¹⁾. Norveška nadležna tijela (i poduzeće Finnfjord) činjenicama i argumentima koje su iznijeli nisu uvjerali Tijelo da prijavljena potpora koju je dodijelio subjekt IN ima poticajni učinak ili da je nužna.
- (78) Na temelju prethodno navedenog Tijelo je zaključilo da potpora koju Finnfjordu daje subjekt IN nema poticajni učinak i da nije nužna. Budući da potpora samo iz tih razloga nije usklađena s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u, Tijelo neće ocjenjivati primjerenost potpore niti njezinu razmjernost.

6. Zaključak – potpora nije usklađena

- (79) Na temelju informacija koje su dostavila norveška nadležna tijela, Tijelo je zaključilo da predloženih 16 milijuna NOK bespovratnih sredstava u gotovini koje Finnfjordu daje subjekt IN čini državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u.
- (80) Tijelo je zaključilo da ta potpora nije usklađena s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u. Prema tome, norveška nadležna tijela nemaju odobrenje da je provedu.
- (81) Tijelo zahtijeva da norveška nadležna tijela odmah proslijede primjerak ove Odluke poduzeću Finnfjord,

DONIJELO JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

1. Potpora dodijeljena poduzeću Finnfjord u iznosu od 16 milijuna NOK izravnih bespovratnih sredstava, koju su norveška nadležna tijela prijavila 26. lipnja 2013., nije usklađena s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u.
2. Prema tome, ne može se provesti.
3. Ovime se zatvara službeni istražni postupak.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Kraljevini Norveškoj.

Članak 3.

Vjerodostojna je samo verzija ove Odluke na engleskom jeziku.

Sastavljeno u Bruxellesu 8. travnja 2015.

Za Nadzorno tijelo EFTA-e

Oda Helen SLETNES

Predsjednica

Helga JÓNSDÓTTIR

Članica Kolegija

⁽¹⁾ Predmet C-106/09 P *Komisija protiv vlade Gibraltara i Ujedinjene Kraljevine* EU:C:2011:732, stavak 147. Predmet C-372/97 *Italija protiv Komisije* EU:C:2004:234, stavak 81. C-364/90 *Italija protiv Komisije* EU:C:1993:157, stavak 20. Predmet T-68/03 *Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE protiv Komisije* EU:T:2007:253, stavak 34.

ODLUKA NADZORNOG TIJELA EFTA-e**br. 357/15/COL****od 23. rujna 2015.****o okončanju formalnog istražnog postupka u pogledu državne potpore u korist trgovačkog društva Sandefjord Fotball AS (Norveška) [2016/906]**

NADZORNO TIJELO EFTA-e („TIJELO”),

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru („Sporazum o EGP-u”), posebno njegov članak 61. i Protokol 26,

uzimajući u obzir Sporazum među državama EFTA-e o osnivanju Nadzornog tijela i Suda („Sporazum o nadzoru i sudu”), a posebno njegov članak 24.,

uzimajući u obzir Protokol 3 uz Sporazum o nadzoru i sudu („Protokol 3”), posebno članak 7. stavak 3. dijela II.,

budući da:

I. ČINJENICE**1. Postupak**

- (1) Nakon što je primilo pritužbe i tržišne informacije, Tijelo je 31. listopada 2013. obavijestilo norveška nadležna tijela o navodima u pogledu državne potpore koji se odnose na financiranje novog nogometnog stadiona u Sandefjordu (dokument br. 686574). U tom istom dopisu Tijelo je zatražilo informacije o navodnoj mjeri potpore koje su norveška nadležna tijela dostavila 29. studenoga 2013. (dokumenti br. 691773 i 691774).
- (2) Tijelo je 16. siječnja 2014. (dokument br. 694963) od norveških nadležnih tijela zatražilo dodatne informacije koje su dostavljene 14. veljače 2014. (dokument br. 699518).
- (3) Na temelju informacija koje je imalo na raspolaganju Tijelo je 22. listopada 2014. odlučilo donijeti Odluku br. 444/14/COL o otvaranju formalnog istražnog postupka u pogledu potpore u korist trgovačkog društva Sandefjord Fotball AS i pozvalo norveška nadležna tijela da dostave primjedbe. Ta je Odluka objavljena u Službenom listu 15. siječnja 2015., a treće strane pozvane su da dostave primjedbe u roku od mjesec dana od objave.
- (4) Norveškim nadležnim tijelima produžen je rok za dostavu primjedbi do 23. prosinca 2014., kada su ona te primjedbe i dostavile (dokumenti br. 733899 – 733901). Tijelo nije primilo daljnje primjedbe.

2. Korisnik – trgovačko društvo Sandefjord Fotball AS

- (5) Sandefjord Fotball club jest udruga osnovana 1998. na temelju sporazuma o suradnji između dva najveća nogometna kluba u području Sandefjorda, kluba Sandefjord Ballklubb i kluba IL Runar. Cilj te suradnje bio je stvaranje u Sandefjordu profesionalne nogometne momčadi koja može ostvariti plasman u prvu norvešku ligu.
- (6) Društvo Sandefjord Fotball AS, trgovačko društvo s ograničenom odgovornošću, djeluje kao profesionalna („elitna”) momčad. ⁽¹⁾ Suradnja između kluba Sandefjord Fotball i trgovačkog društva Sandefjord Fotball AS temelji se na zahtjevima Norveškog nogometnog saveza. Klub ima i amatersku momčad i juniorsku nogometnu momčad. Također održava ljetne nogometne škole i organizira regionalna nogometna natjecanja mladih igrača amatera.

⁽¹⁾ Dodatne informacije o korisniku mogu se pronaći u Odluci br. 444/14/COL.

3. Opis mjere

3.1. *Pozadina*

- (7) Sve do 2007. elitna momčad kluba Sandefjord Fotball služila se za treninge i utakmice općinskim stadionom u Bugårdsparkenu. Međutim, taj stadion nije udovoljavao zahtjevima norveške nogometne federacije za klubove koji igraju u prvoj ligi. Procjene su govorile da bi za dogradnju postojećeg stadiona bilo potrebno 40 milijuna NOK, a općina Sandefjord nije željela toliko uložiti.

3.2. *Gradnja novog stadiona*

- (8) U 2005. općina Sandefjord i društvo Sandefjord Fotball AS razgovarali su o mogućnostima izgradnje novog stadiona. Općina se složila osigurati potrebno zemljište, a društvo Sandefjord Fotball AS preuzelo je na sebe financiranje stadiona i upravljanje njime.
- (9) Općina je u području Pindsle kupila nekoliko zemljišnih parcela za koje je platila ukupno 3,7 milijuna NOK. To je zemljište tada imalo poljoprivrednu namjenu. Odlukom općine od 6. rujna 2005. kojom se ta kupovina odobrava predviđela se prenamjena u zemljište za poslovnu namjenu i za izgradnju stadiona. U novom je prostornom planu to zemljište podijeljeno u dva dijela: za parcelu 152/96 proglašena je miješana namjena – stadion i poslovna namjena, a za parcelu 152/97 poslovna namjena. Na temelju sporazuma od 28. studenoga 2006. obje su parcele zatim prenesene na dva društva kćeri u potpunom vlasništvu društva Sandefjord Fotball AS: parcela 152/96 na Sandefjord Fotball Stadion AS, a parcela 152/97 na Sandefjord Fotball Næring AS.
- (10) Prema sporazumu, društvo Sandefjord Fotball AS bilo je odgovorno za organiziranje potrebnog financiranja izgradnje stadiona. Troškovi izgradnje tog projekta procijenjeni su na 110 milijuna NOK. Nogometni klub Sandefjord Fotball AS trebao je pridonijeti sa 70 milijuna NOK iz svojih vlastitih i sredstava vanjskih ulagača, iz prodaje prava korištenja imena itd., a za preostalih 40 milijuna NOK trebao je podići kredit. Sredstva za doprinos trgovačkog društva Sandefjord Fotball AS trebala su se djelomično prikupiti prodajom zemljišta prenamijenjenog za poslovnu namjenu (parcela 152/97) poduzeću Pindsle Property AS.
- (11) Osim obveze izgradnje stadiona taj je sporazum sadržavao i niz drugih obveza. Posebno se društvo Sandefjord Fotball AS složilo da će na mjestu stadiona izgraditi cestu i da će snositi troškove povezane s prestankom upotrebe starog stadiona, uključujući popravke.
- (12) Ubrzo nakon potpisivanja tog sporazuma, dionice poduzeća Sandefjord Fotball Næring AS, koje je bilo vlasnik parcele 152/97, kupilo je poduzeće Pindsle Property AS za iznos od 40 milijuna NOK. Prije prodaje nije provedena procjena vrijednosti trgovačkog društva.
- (13) Novi stadion završen je u srpnju 2007., a ukupni troškovi izgradnje iznosili su 110 milijuna NOK. ⁽¹⁾ Osim nogometnog terena i tribina stadion ima i niz drugih sadržaja, uključujući atletsku stazu, teretanu i dvorane za sastanke. Ti sadržaji besplatno se iznajmljuju drugim (uglavnom amaterskim sportskim) organizacijama.

3.3. *Prodaja stadiona koja je uslijedila*

- (14) Društvo Sandefjord Fotball AS zatekle su 2009. financijske poteškoće. Klub je odlučio sredstva prikupiti prodajom trgovačkog društva Sandefjord Fotball Stadion AS (trgovačko društvo koje je bilo vlasnik stadiona i susjednih nekretnina na parceli 152/96) poduzeću Pindsle Property AS. Ovoga je puta u skladu s norveškim pravom bila potrebna procjena vrijednosti trgovačkog društva koju bi provela treća strana zato što su neke osobe bile ujedno članovi odbora i dioničari i trgovačkog društva i poduzeća Pindsle Property AS.
- (15) Izvješćem stručnjaka od 6. travnja 2009. vrijednost trgovačkog društva Sandefjord Fotball Stadion AS procijenjeno je na iznos između 14 i 16 milijuna NOK. To je trgovačko društvo prodano 9. lipnja 2009. po cijeni od 15 milijuna NOK.

⁽¹⁾ Norveška nadležna tijela potvrdila su da je početni ulog iznosio 110 milijuna NOK. Međutim, klub je zatim uložio dodatnih 17 milijuna NOK u popravke i opremu, uglavnom u obliku rada kojeg su izvršili članovi kluba („dugnadsarbeid”).

4. Odluka o pokretanju postupka

- (16) Tijelo je 22. listopada 2014. objavilo Odluku br. 444/14/COL o otvaranju formalnog istražnog postupka u pogledu potpore u korist trgovačkog društva Sandefjord Fotball AS.
- (17) U svojoj je odluci Tijelo donijelo privremeni zaključak da je prijenos zemljišta na trgovačko društvo Sandefjord Fotball AS bila državna potpora u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u. Tijelo je posebno smatralo da se taj prijenos i za parcelu 152/96 (miješana namjena – stadion i poslovna namjena) i za parcelu 152/97 (poslovna namjena) proveo po cijeni nižoj od tržišne vrijednosti.
- (18) Budući da norveška nadležna tijela nisu dostavila nikakve tvrdnje u pogledu ocjene spojivosti, Tijelo je sumnjalo može li se ta mjera proglasiti spojivom s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u.

5. Primjedbe norveških nadležnih tijela

- (19) Norveška nadležna tijela dostavila su primjedbe na odluku o pokretanju postupka dopisom od 23. prosinca 2014. (dokumenti br. 733899 – 733901).

5.1. *Predmetna transakcija ne uključuje državu potporu*

- (20) Norveška nadležna tijela u svojim primjedbama tvrde da prijenos zemljišta s općine Sandefjord na društvo Sandefjord Fotball AS nije činio državnu potporu jer se time navodnom korisniku nije dala nikakva prednost.
- (21) Norveška nadležna tijela posebno tvrde da je tržišna vrijednost tog zemljišta u vrijeme te transakcije bila negativna, a u tu svrhu su dostavila stručnu procjenu vrijednosti od 5. veljače 2014. Glavni razlog za navodnu negativnu vrijednost tog zemljišta je taj što je društvo Sandefjord Fotball AS imalo obvezu kao dio te transakcije (prema odredbama prijenosa zemljišta kao i u skladu s pravilima prostornog planiranja) izgraditi nogometni stadion, a troškovi izgradnje stadiona premašivali su vrijednost zemljišta.
- (22) Prema norveškim nadležnim tijelima, obveza izgradnje stadiona može se ispravno nametnuti kao „posebna obveza” u skladu s točkom 2.2.(c) dijela V. Smjernica Tijela o elementima državne potpore kod prodaje zemljišta i zgrada od strane tijela javne vlasti („Smjernice o prodaji zemljišta”). ⁽¹⁾

5.2. *Svaki bi iznos potpore bio vrlo ograničen*

- (23) Kada je riječ o iznosu navodne državne potpore, norveška nadležna tijela tvrde da bi u slučaju da Tijelo ustanovi da je predmetno zemljište imalo pozitivnu tržišnu vrijednost ta vrijednost bila ograničena.
- (24) Norveška nadležna tijela pojašnjavaju da u Norveškoj poljoprivredno zemljište uživa posebnu zaštitu. Njegova prodaja i/ili promjena namjene predmet su strogih kontrola regionalnih poljoprivrednih odbora. U slučaju predmetnog zemljišta nadležni je poljoprivredni odbor prihvatio prijedlog prenamjene samo na temelju cilja u obliku javnog interesa izgradnje stadiona. Ne bi bilo moguće da nositelj projekta to zemljište kupi isključivo za poslovnu namjenu. Stoga se na prijenos zemljišta ne može primijeniti načelo ulagača u tržišnom gospodarstvu. Umjesto toga norveška nadležna tijela smatraju da se svaka procjena tržišne vrijednosti mora temeljiti na cijeni poljoprivrednog zemljišta, što je jedina realistična alternativna namjena.

⁽¹⁾ Smjernice Tijela o elementima državne potpore u prodaji zemljišta i zgrada tijela javne vlasti, donesene 17. studenoga 1999. Dokument je dostupan na sljedećoj adresi: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

- (25) Za razliku od toga, što se tiče vrijednosti zemljišta prenamijenjenog za poslovnu namjenu (parcela 152/97), norveška nadležna tijela tvrde da je poduzeće Pindsle Property AS, trgovačko društvo koje je kupilo Sandefjord Fotball Næring AS za 40 milijuna NOK, platilo više od tržišne cijene. U prilog toj tvrdnji pozivaju se na izvješće o procjeni vrijednosti (Prilog 11. dokumentu br. 699518), u kojemu se zaključuje da parcela 152/97 ima tržišnu vrijednost od približno 15 milijuna NOK. ⁽¹⁾ Ta se procjena vrijednosti temelji na prosječnoj cijeni poslovnog zemljišta u području Pindsle u vrijeme te transakcije.
- (26) Nadalje, norveška nadležna tijela tvrde da se radi izračuna iznosa potpore u svakom slučaju mora provesti niz odbitaka. Ti se odbici temelje na određenim obvezama društva Sandefjord Fotball AS koje je on preuzeo na korist općine u skladu sa sporazumom od 28. studenoga 2006.: i. 2,6 milijuna NOK za obnovu starog stadiona; ii. 400 000 NOK za zamjenu reflektora na starom stadionu; iii. 1,5 milijuna NOK za izgradnju javnog pješačkog puta; i iv. 5 milijuna NOK za izgradnju kružnog toka i pješačkog prijelaza. Tako je sporazumom ukupno predviđeno da nogometni klub Sandefjord Fotball AS mora radi pružanja usluga općini snositi troškove u iznosu od 9,5 milijuna NOK (kako je tada procijenjeno) ⁽²⁾.

5.3. *Svaka eventualna državna potpora mora se proglasiti spojivom*

- (27) Norveška nadležna tijela tvrde da bi se, u slučaju da Tijelo u predmetnoj transakciji utvrdi element državne potpore, svaka takva potpora morala proglasiti spojivom s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u u skladu s njegovim člankom 61. stavkom 3. točkom (c).
- (28) Norveška nadležna tijela ističu da je promicanje sporta, uključujući izgradnju sportske infrastrukture, cilj od zajedničkog interesa. Oni nadalje tvrde da je u ovom predmetu državna potpora nužan i odgovarajući instrument.
- (29) Norveška nadležna tijela posebno pojašnjavaju da je u Sandefjordu postojala potreba za novim stadionom. Ukazuju na velik pritisak na korištenje postojećim općinskim stadionom koji su u to vrijeme koristili i nogometni klub Sandefjord Fotball i druge momčadi. Nadalje, moderniji je stadion bio potreban radi udovoljavanja zahtjevima u vezi s izdavanjem dozvole Norveškog nogometnog saveza kojom bi se elitnoj momčadi nogometnog kluba Sandefjord Fotball – koja je bila djelovala na temelju privremenog izuzeća – dopustio ostanak u prvoj norveškoj ligi.
- (30) Općina Sandefjord razmotrila je mogućnost nadogradnje postojećeg stadiona kojom se, ipak, ne bi riješilo pitanje manjka kapaciteta. Za razliku od toga, izgradnjom novoga stadiona riješili bi se i pitanje kapaciteta i problemi s dozvolom, a osim toga bi se dobio nogometni objekt za čitav okrug Vestfold. Kao što se može vidjeti iz tablice u nastavku, taj novi stadion služi raznim klubovima. Nadalje, stari općinski stadion obnovljen je (obnovu je financiralo društvo Sandefjord Fotball AS) i danas ga u potpunosti koriste lokalni sportski klubovi (atletski i nogometni), škole i građani. Time se dodatno pokazuje da je u Sandefjordu postojala potreba za novim stadionom i da je svaka eventualna državna potpora bila odgovarajuća. Nadalje, za nadogradnju postojećeg stadiona općina bi trebala uložiti približno 40 milijuna NOK (datum), bez ikakvih izgleda za privlačenje privatnih sredstava.
- (31) Norveška nadležna tijela ujedno tvrde da bi svaka eventualna potpora bila razmjerna. Kao prvo, oni upućuju na činjenicu da je većinu troškova ulaganja za novi stadion financiralo društvo Sandefjord Fotball AS, koje je troškovima izgradnje pridonijelo u najvećem mogućem iznosu iz svojih vlastitih sredstava i bankovnim kreditom. Tim se vlastitim doprinosom osiguralo da se iznos potpore zadrži na najnižoj mogućoj razini.
- (32) Norveška nadležna tijela ujedno ističu negospodarske socijalne i amaterske sportske aktivnosti koje su omogućene izgradnjom stadiona. Postojeći općinski stadion sada je u potpunosti na raspolaganju amaterskim sportovima. Osim toga, niz amaterskih sportskih i društvenih aktivnosti, uključujući školske događaje, redovno se odvijaju na novom stadionu.

⁽¹⁾ U izvješću o procjeni vrijednosti procjenjuje se zajednička vrijednost parcela 152/96 i 152/97 na 31 milijun NOK. Iznos od 15 milijuna NOK proizlazi iz razdjeljivanja te procjene u skladu s odgovarajućim veličinama tih dviju parcela.

⁽²⁾ Konačni troškovi iznose 12 milijuna NOK, a dodatni je trošak pokrilo poduzeće Pindsle Property AS.

- (33) Kako bi se to pojasnilo, norveška nadležna tijela dostavila su tablicu u nastavku u kojoj se iznosi, prema raznim korisnicima, procijenjena godišnja iskorištenost stadiona u razdoblju 2007.–2014.:

Klub	Aktivnost	Sati godišnje	Plaćanje
Elitna momčad kluba Sandefjord Fotball	20 utakmica (travanj – listopad/studenj) 100 sati Treninzi travanj – listopad/studenj 2 sata × 5 × 16 = 160 sati ⁽¹⁾	260	Da
Juniorska te kadetska momčad kluba Sandefjord Fotball	Treninzi i utakmice svibanj – rujan	60	Da
Suradnički klubovi	Treninzi i utakmice svibanj – rujan	30	Ne
Suradnički klubovi	Prostorije za tečajeve i konferencije, proslave, forum trenera i menadžera, predavanja	30	Ne
Sandar IL (sportski klub)	Finale kupa Sandar (za dob 14 do 19 godina), uključujući ceremoniju otvorenja (i upotreba svlačionica)	25	Ne
Vestfold Fotballkrets (okružni nogometni savez)	Okupljanje momčadi Sandefjorda i okruga općenito; za dob 14 do 16 godina; uključuje treninge i utakmice, tečajeve i edukaciju za trenere	30	Ne
Sandefjord Fotball Bredde (sportovi za djecu i mlade), amaterski turniri	Uprava kluba služi se prostorijama za tečajeve i konferencije. Nogometna škola tijekom ljeta, jeseni i uskršnjih praznika; za dob 6 do 12 godina; na nogometnom terenu. Amaterski turniri „Company cups”	90	Ne

⁽¹⁾ Tijekom zime elitna momčad trenira na umjetnom travnjaku, ali se koristi svlačionicama i drugim zatvorenim prostorima stadiona.

- (34) Osim toga, obližnje škole i nekoliko atletskih klubova služe se vikendima atletskom stazom. Na stadionu se također održavaju dani aktivnosti koje organiziraju škole.
- (35) Stoga neprofesionalna upotreba stadiona čini više od 50 %. Glavno ograničenje dodatnog povećanja neprofesionalne upotrebe izdržljivost je prirodnog travnatog terena. ⁽¹⁾ Profesionalnom je timu osigurana povlaštena upotreba stadiona putem rezerviranja nogometnog terena za utakmice koje igra na domaćem terenu te povlaštena upotreba nogometnog terena radi treninga. Sve organizacije mogu čitave godine upotrebljavati zatvorene prostore (npr. svlačionice i urede).
- (36) Kao što se može vidjeti iz prethodno navedene tablice, većina neprofesionalnih korisnika ne plaća nikakvu zakupninu. Suprotno tome, elitna momčad za upotrebu stadiona plaća godišnju zakupninu u iznosu od 3 milijuna NOK uvećanu za 20 % iznosa dobivenog prodajom karata. Norveška nadležna tijela smatraju da taj iznos odgovara tržišnoj zakupnini: slične momčadi plaćaju zakupninu za jedan sat u rasponu od 2 000 do 5 000 NOK, što sveukupno daje zakupninu nižu od 3 milijuna NOK godišnje. Norveška nadležna tijela stoga smatraju da elitna momčad nogometnog kluba Sandefjord Fotball tom zakupninom koju plaća za upotrebu stadiona ne ostvaruje prednost pred svojim konkurentima.

⁽¹⁾ Planira se postaviti teren s umjetnim travnjakom kako bi se omogućila veća uporaba.

- (37) Nadalje, norveška nadležna tijela ističu da će svaki eventualni učinak na trgovinu i tržišno natjecanje biti vrlo ograničeni zbog lokalnog karaktera ovog kluba. Karte za utakmice na domaćem terenu u pravilu se prodaju samo lokalno i navijačima gostujućih norveških momčadi. Prihod od prodaja na kioscima tijekom utakmica kreće se između 600 000 NOK i milijun NOK godišnje. Kada je riječ o robi koja nosi obilježja kluba, njezino je tržište uglavnom ograničeno na navijače iz okruga Vestfold. U pogledu tih proizvoda ne postoji tržišno natjecanje između klubova. Ime arene prodano je poduzeću Komplett.no, internetskoj trgovini elektronike iz Sandefjorda. U toj se areni oglašavaju samo lokalni poduzetnici.
- (38) Učinak na trgovinu i tržišno natjecanje ograničeno je čak i u pogledu tržišta za igrače. Društvo Sandefjord Fotball AS trguje igračima samo u vrlo ograničenoj mjeri i samo s drugim norveškim klubovima. Na primjer, u razdoblju 2011.–2013. trgovanje igračima donijelo je prihod od samo 1,35 milijuna NOK i troškove od 860 000 NOK.
- (39) Kada je riječ o pravima televizijskog prijenosa, norveška nadležna tijela objašnjavaju da njima centralizirano upravlja Norveški nogometni savez. Dio prihoda koji pripada klubu ovisi o njegovu položaju na ljestvicama dviju najjačih norveških liga. Budući da stvaran interes za norveški nogomet izvan Norveške ne postoji, ta prava televizijskog prijenosa nemaju nikakav stvaran učinak na trgovinu i tržišno natjecanje.

II. OCJENA

1. Postojanje državnih potpora

- (40) Članak 61. stavak 1. Sporazuma o EGP-u glasi: „Osim ako je drugačije propisano ovim Sporazumom, svaka potpora koju dodjeljuju države članice EZ-a, države EFTA-e ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku, koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja pogodujući određenim poduzećima ili proizvodnji određenih proizvoda nespojiva je s provedbom ovog Sporazuma u mjeri u kojoj utječe na trgovinu između država članica.”
- (41) To znači da mjera čini državnu potporu u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u ako se kumulativno ispune sljedeći uvjeti: mjera je dodijeljena od strane države ili putem državnih sredstava, donosi nekom poduzeću selektivnu gospodarsku prednost te može utjecati na trgovinu između ugovornih strana i narušiti tržišno natjecanje.

1.1. Državna sredstva

- (42) Kako bi neka mjera bila državna potpora mora biti dodijeljena od strane države ili putem državnih sredstava. Koncept države ne odnosi se samo na središnju vlast nego se njime obuhvaćaju sve razine državne uprave (uključujući i općine) kao i javna poduzeća ⁽¹⁾.
- (43) Predmetno je zemljište kupila općina Sandefjord, a zatim je preneseno na dva društva kćeri društva Sandefjord Fotball AS. Tijelo stoga donosi zaključak da taj prijenos zemljišta uključuje državna sredstva.

1.2. Poduzeće

- (44) Prema vrlo ustaljenoj sudskoj praksi poduzeća su pravne osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost, bez obzira na njihov pravni status i način financiranja ⁽²⁾. Gospodarske su djelatnosti one djelatnosti koje obuhvaćaju ponudu robe ili usluga na tržištu ⁽³⁾.
- (45) Društvo Sandefjord Fotball AS profesionalni je nogometni klub organiziran kao privatno trgovačko društvo. Djeluje na više tržišta, uključujući tržište transfera igrača nogometa kao i tržišta prodaje karata, prava televizijskog prijenosa, klupskih suvenira i pokroviteljstva.

⁽¹⁾ Članak 2. Direktive Komisije 2006/111/EZ od 16. studenoga 2006. o transparentnosti financijskih odnosa između država članica i javnih poduzeća, kao i financijskoj transparentnosti unutar određenih poduzeća (SL L 318, 17.11.2006., str. 17.), uključen u točku 1.a Priloga XV. Sporazumu o EGP-u.

⁽²⁾ Presuda u predmetu Höfner i Elser protiv Macroton, C-41/90, EU:C:1991:161, stavci 21. – 22.; presuda u predmetu Pavlov i ostali, spojeni predmeti C-180/98 do C-184/98 EU:C:2000:428; i presuda u predmetu Private Barnehagers Landsforbund protiv Nadzornog tijela EFTA-e, E-5/07, Izvješće Suda EFTA-e za 2008., str. 61., stavak 78.

⁽³⁾ Presuda u predmetu Ministero dell'Economia e delle Finanze protiv Cassa di Risparmio di Firenze SpA, C-222/04, EU:C:2006:8, stavak 108.

- (46) Tijelo stoga donosi zaključak da je trgovačko društvo Sandefjord Fotball AS poduzeće u smislu članka 61. Sporazuma o EGP-u.

1.3. *Gospodarska prednost*

- (47) Prijenosom zemljišta na poduzeće može se donijeti gospodarska prednost, posebno ako se provede po cijeni nižoj od tržišne.
- (48) Transakcija kojom se prenose državna sredstva nije državna potpora kada se ona provodi u skladu s uobičajenim tržišnim uvjetima na način da se njome ne donese prednost nekom poduzeću ⁽¹⁾. To se naziva test subjekta u tržišnom gospodarstvu.

1.3.1. *Prijenos parcele 152/96*

- (49) U vrijeme prijenosa na društvo Sandefjord Fotball AS parcela 152/96 imala je poslovnu i namjenu izgradnje nogometnog stadiona. Zbog toga, kako bi se dobila lokacijska dozvola, u svaku izgradnju na toj zemljišnoj parceli mora biti uključen stadion. Budući da troškovi izgradnje stadiona premašuju svaku moguću vrijednost tog zemljišta, norveška nadležna tijela tvrde da je tržišna cijena parcele 152/96 nula, ako ne i negativna.
- (50) Tijelo napominje da obveze iz prostornog planiranja mogu utjecati na tržišnu cijenu zemljišta. Međutim, obvezom izgradnje nogometnog stadiona ne može se sniziti tržišna cijena na nulu, posebno u slučaju transakcije kojoj je cilj pomoći nogometnom klubu u izgradnji novog stadiona ⁽²⁾.
- (51) Osim toga, Tijelo se poziva na odjeljak 2.2. točku (d) svojih Smjernica o prodaji zemljišta u kojoj se navodi da u načelu „tržišna vrijednost ne bi trebala biti manja od primarnih ⁽³⁾ troškova u razdoblju od najmanje tri godine nakon kupnje, osim ako je neovisni stručnjak za nekretnine posebno utvrdio opći pad tržišnih cijena zemljišta i zgrada na mjerodavnom tržištu.” U predmetnom slučaju općina Sandefjord kupila je zemljište koje je kasnije podijeljeno u parcele 152/96 i 152/97 za 3,7 milijuna NOK. Tijelo napominje da se prijenos zemljišta na društvo Sandefjord Fotball AS proveo po cijeni nižoj od općinskih troškova kupnje.
- (52) Na temelju prethodno navedenog, Tijelo donosi zaključak da se prijenosom parcele 152/96 dala gospodarska prednost društvu Sandefjord Fotball AS.

1.3.2. *Prijenos parcele 152/97*

- (53) Parcela 152/97 imala je u vrijeme prijenosa na društvo Sandefjord Fotball AS poslovnu namjenu. Norveška nadležna tijela tvrde da se prijenos parcele 152/97 mora ocijeniti u kontekstu ugovora od 28. studenoga 2006. kojim se taj nogometni klub posebno obvezuje na izgradnju stadiona u zamjenu za zemljište. S obzirom na to da procijenjeni troškovi izgradnje stadiona premašuju vrijednost tog zemljišta, tim se prijenosom nije mogla dati gospodarska prednost.
- (54) Tijelo napominje da parcela 152/97 ima poslovnu namjenu. Stoga u skladu s pravilima o prostornom planiranju u pogledu te zemljišne parcele nema nikakve obveze izgradnje stadiona. Niti su postojala ikakva obvezujuća ograničenja na temelju njezine ranije namjene kao poljoprivrednog zemljišta koja je vrijedila u vrijeme prijenosa na društvo Sandefjord Fotball AS. Društvo Sandefjord Fotball AS obvezuje se na organiziranje i financiranje izgradnje stadiona jedino ugovorom od 28. studenoga 2006. To je jedini pravni instrument kojim se predviđa prodaja parcele 152/97 radi financiranja dijela te izgradnje.

⁽¹⁾ Presuda u predmetu *SFEI i ostali* C-39/94, EU:C:1996:285, stavci 60.–61.

⁽²⁾ U tom kontekstu Tijelo se poziva i na odjeljak 2.2. točku (c) svojih Smjernica o prodaji zemljišta u kojoj se navodi da, kada se provodi procjena vrijednosti, „[o]bveze čije je ispunjenje barem djelomično u interesu kupca trebaju se procijeniti uzевši u obzir tu činjenicu”.

⁽³⁾ Drugim riječima, troškovi kupnje koje snosi dotično javno tijelo.

- (55) Tijelo smatra da subjekt u tržišnom gospodarstvu koji prodaje zemljište ne bi nametnuo takav uvjet u pogledu izgradnje ili financiranja stadiona. Stoga Tijelo ne može prihvatiti tvrdnju da se u ocjeni postojanja gospodarske prednosti mora uzeti u obzir ugovorna veza između prijenosa parcele 152/97 na društvo Sandefjord Fotball AS i izgradnje stadiona.
- (56) Tijelo nadalje napominje da je ubrzo nakon tog prijenosa društvo Sandefjord Fotball AS prodalo udio u poduzeću Sandefjord Fotball Næring AS, trgovačkom društvu koje je bilo vlasnik parcele 152/97, poduzeću Pindsle Property AS za 40 milijuna NOK. Tom se prodajom dokazuje da je predmetno zemljište imalo gospodarsku vrijednost.
- (57) Na temelju prethodno navedenog Tijelo donosi zaključak da se prijenosom parcele 152/97 dala gospodarska prednost društvu Sandefjord Fotball AS.

1.4. *Selektivnost*

- (58) Navodne državne potpore proizlaze iz transakcije između općine Sandefjord i društva Sandefjord Fotball AS. One predstavljaju selektivnu mjeru u skladu s člankom 61. Sporazuma o EGP-u, u smislu da se ona odnosi samo na jedno posebno poduzeće.

1.5. *Narušavanje tržišnog natjecanja i nepovoljan utjecaj na trgovinu između ugovornih strana*

- (59) U skladu sa sudskom praksom u pogledu utjecaja na trgovinu i narušavanja tržišnog natjecanja, Tijelo „ne mora utvrditi stvarni utjecaj potpore na trgovinu [...] i stvarno narušavanje tržišnog natjecanja, nego samo ispitati mogu li te mjere utjecati na tu trgovinu i narušiti tržišno natjecanje” ⁽¹⁾.
- (60) Sama činjenica da se potporom jača položaj nekog poduzeća u odnosu na druga poduzeća koja konkuriraju u trgovini unutar EGP-a dovoljna je za donošenje zaključka da ta mjera može narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu između ugovornih strana Sporazuma o EGP-u ⁽²⁾.
- (61) Elitna momčad nogometnog kluba Sandefjord Fotball igrala je 2006. u prvoj norveškoj ligi, s mogućnošću kvalificiranja za Europska prvenstva. Osim toga, profesionalni nogometni klubovi, osim što sudjeluju u nogometnim natjecanjima, provode gospodarske djelatnosti na nekoliko tržišta kao što su tržišta transfera profesionalnih igrača, reklama, pokroviteljstva, suvenira i medijskih prava. Potporom profesionalnom nogometnom klubu može se tako ojačati njegov položaj na svakom od tih tržišta od kojih se većinom može pokrivati više zemalja u EGP-u. Što se tiče tržišta transfera igrača, društvo Sandefjord Fotball AS bilo je u to vrijeme – a i danas je – aktivno na tržištu transfera s mogućnošću preuzimanja igrača iz drugih zemalja u EGP-u.
- (62) Tijelo stoga donosi zaključak da se predmetnom mjerom može narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu među ugovornim stranama Sporazuma o EGP-u.

1.6. *Zaključak o postojanju potpore*

- (63) Na temelju prethodno navedenih nalaza, Tijelo donosi zaključak da je predmetna mjera državna potpora u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u.

⁽¹⁾ Presuda u predmetu Italija protiv Komisije, C-372/97, EU:C:2004:234, stavak 44.

⁽²⁾ Presuda u predmetu Philip Morris Holland BV protiv Komisije, C-730/79, EU:C:1980:209, stavci 11.–12.; presuda u predmetu Fesil ASA i Finnjord Smelteverk AS protiv Nadzornog tijela EFTA-e, spojeni predmeti E-5/04, E-6/04, E-7/04, Izvješće Suda EFTA-e za 2005. str. 117. stavak 94. i presuda u predmetu Libert i ostali, spojeni predmeti C-197/11 i C-203/11, EU:C:2013:288, stavci 76.–78.

1.7. Iznos potpore

- (64) Što se tiče parcele 152/96, Tijelo prihvaća da se obvezom iz prostornog planiranja koja uključuje izgradnju stadiona smanjuje tržišna vrijednost tog zemljišta. ⁽¹⁾ Međutim, kao što je prethodno objašnjeno u uvodnoj izjavi 50., u ovom se slučaju ne može opravdati tržišna cijena u iznosu nula. Na temelju odjeljka 2.2. točke (d) Smjernica toga Tijela o prodaji zemljišta, općina Sandefjord morala je predmetno zemljište prodati najmanje po cijeni kojom se pokrivaju njezini vlastiti troškovi kupnje. Na temelju toga Tijelo smatra da potpora u pogledu te zemljišne parcele iznosi 1,9 milijuna NOK ⁽²⁾.
- (65) Što se tiče parcele 152/97, Tijelo napominje da je društvo Sandefjord Fotball AS prodalo udio u poduzeću Sandefjord Fotball Næring AS, trgovačkom društvu koje je bilo vlasnik parcele 152/97, poduzeću Pindsle Property AS za 40 milijuna NOK. Pindsle Property AS privatno je trgovačko društvo i nije u vrijeme te transakcije bilo dio iste grupe s društvom Sandefjord Fotball AS. Stoga se ta prodaja provela između dva samostalna trgovačka društva. ⁽³⁾ Tijelo nije primilo nikakve uvjerljive dokaze da se ta transakcija nije provela po tržišnoj cijeni. U skladu s time, Tijelo smatra da je to najbolji dostupni pokazatelj tržišne vrijednosti parcele 152/97.
- (66) Na temelju prethodno navedenog Tijelo donosi zaključak da je ukupna tržišna vrijednost zemljišta prenesenog na društvo Sandefjord Fotball AS u vrijeme transakcije iznosila 41,9 milijuna NOK. Međutim, u skladu sa sporazumom od 28. studenoga 2006., društvo Sandefjord Fotball AS ujedno je preuzelo neke obveze provođenja radova za općinu Sandefjord. Kao što je navedeno u prethodnom stavku 26., procijenjeni ukupni troškovi tih obveza bili su u vrijeme tog sporazuma 9,5 milijuna NOK. Norveška nadležna tijela objasnili su da bi, kada ne bi postojale takve odredbe toga sporazuma, te radove provela općina. U skladu s time Tijelo prihvaća da se njihovi ukupni troškovi – kako su predviđeni u vrijeme sporazuma – moraju odbiti od iznosa potpore.
- (67) Tijelo stoga donosi zaključak da je ukupna potpora dana društvu Sandefjord Fotball AS iznosila 32,4 milijuna NOK.

2. Postupovni zahtjevi

- (68) U skladu s člankom 1. stavkom 3. dijela I. Protokola 3 „Nadzorno tijelo EFTA-e pravodobno se obavješćuje o svim planovima za dodjelu ili izmjenu potpora kako bi se o njima moglo očitovati [...]. Dotična država ne primjenjuje predložene mjere sve dok se taj postupak ne okonča konačnom odlukom.”
- (69) Prijenos predmetnog zemljišta nije bio prethodno prijavljen Tijelu. Tijelo stoga donosi zaključak da norveška nadležna tijela nisu ispunila svoje obveze koje proizlaze iz članka 1. stavka 3. dijela I. Protokola 3.

3. Spojivost

- (70) U skladu s člankom 61. stavkom 3. točkom (c) Sporazuma o EGP-u potpore za poticanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih prostora mogu se smatrati spojivima s funkcioniranjem Sporazuma o EGP-u ako takve potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu.
- (71) Tijelo napominje da još nije izdalo nikakve smjernice kojima bi bile pokrivene državne potpore za izgradnju sportske infrastrukture. Stoga će se predmetna mjera ocijeniti izravno u skladu s člankom 61. stavkom 3. točkom (c) Sporazuma o EGP-u.

⁽¹⁾ Vidjeti i Odluku br. 225/15/COL od 10. lipnja 2015. u kojoj se ne iznose nikakve primjedbe na potporu u obliku prijenosa zemljišta na nogometni klub Vålerenga Fotball, stavak 31.

⁽²⁾ Općina Sandefjord kupila je zemljište koje je kasnije podijeljeno u parcele 152/96 i 152/97 za 3,7 milijuna NOK. Vrijednost od 1,9 milijuna NOK proizlazi iz razdjeljivanja tog iznosa u skladu s odgovarajućim veličinama tih dviju parcela.

⁽³⁾ To je dodatno podržano izostankom nezavisne stručne procjene vrijednosti koja se zahtijeva u skladu s norveškim pravom trgovačkih društava za transakcije između trgovačkih društava iste grupe.

- (72) U skladu s praksom u vrijeme kada je predmetna potpora dodijeljena, ocjena Tijela temelji se na sljedećim koracima:
- Je li predmetna mjera potpore usmjerena na dobro definirane ciljeve od zajedničkog interesa?
 - Je li predmetna potpora dobro osmišljena kako bi se njome ostvario taj cilj od zajedničkog interesa, tj. odgovorilo na tržišni neuspjeh, ili neki drugi cilj? Posebno:
 - Je li državna potpora odgovarajući instrument?
 - Postoji li učinak poticaja, tj. mijenja li se tom potporom ponašanje poduzeća?
 - Je li mjera potpore razmjerna, tj. bi li se ista promjena ponašanja mogla postići i manjom potporom?
 - Jesu li narušavanje tržišnog natjecanja i utjecaj na trgovinu ograničeni tako da je sveukupni saldo pozitivan?
- (73) Prethodno navedena pitanja obradit će se u sljedećim stavcima.

3.1. *Cilj od zajedničkog interesa*

- (74) Tijelo kao prvo napominje da promicanje sporta nije u Sporazumu o EGP-u izravno navedeno kao zajednički cilj. Međutim, promicanje sporta može se smatrati dijelom promicanja obrazovanja, osposobljavanja i mladosti kao i socijalne politike. Ciljem EGP-a smatra se bolja suradnja u tim područjima, kako je posebno utvrđeno u člancima 1. i 78. Sporazuma o EGP-u. Načini te bolje suradnje nadalje su definirani u Protokolu 31 uz Sporazum o EGP-u o suradnji u posebnim područjima izvan četiriju sloboda. Članak 4. tog Protokola naslovljen je „Obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport” i njime se, na primjer, predviđa sudjelovanje ugovornih strana u Europskoj godini obrazovanja putem sporta 2004. Time se pojašnjava bliska povezanost promicanja sporta i ciljeva utvrđenih Sporazumom o EGP-u.
- (75) To tumačenje odgovara pristupu Europske komisije („Komisija”). U Europskoj uniji promicanje sporta posebno se spominje u članku 165. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), uvedenom Ugovorom iz Lisabona. Međutim, Komisija je i prije Ugovora iz Lisabona prepoznala posebnu ulogu sporta u europskom društvu u smislu zdravlja, obrazovanja, socijalne uključenosti i kulture, pri čemu se ta uloga temelji na strukturama koje se oslanjaju na volonterski rad. Nakon Ugovora iz Lisabona prepoznato je da se promicanjem sporta pridonosi i ukupnim ciljevima strategije Europa 2020. poboljšavajući zapošljivost i mobilnost, osobito putem radnji kojima se promiče socijalno uključivanje u i putem sporta, obrazovanja i osposobljavanja.
- (76) S obzirom na prethodno navedeno, Tijelo donosi zaključak da je promicanje razvoja obrazovanja, osposobljavanja i mladih putem sporta cilj od zajedničkog interesa. Tijelo nadalje napominje da koristi od Opće uredbe o skupnom izuzeću ako se ispune određeni uvjeti može imati i financiranje sportske infrastrukture. Time se nadalje pokazuje da je promicanje sporta, uključujući izgradnju sportske infrastrukture, cilj od zajedničkog interesa.

3.2. *Odgovarajući instrument*

- (77) Kako bi se ocijenilo je li državna potpora učinkovita u ostvarivanju utvrđenog cilja od zajedničkog interesa, Tijelo mora prvo otkriti i definirati problem koji se treba riješiti. Državna potpora morala bi biti usmjerena na situacije u kojima se potporom može donijeti znatno poboljšanje koje tržište samo ne može dati. Osim toga, predložena mjera potpore mora biti odgovarajući instrument za ostvarivanje utvrđenog cilja od zajedničkog interesa.

- (78) Što se tiče nogometnih stadiona u Norveškoj prepoznat je tržišni neuspjeh u obliku nedostatka komercijalnih ulaganja u stadione koji su strukturni gubitaši jer njihovi prihodi nisu dovoljni za pokrivanje troškova tih ulaganja ⁽¹⁾.
- (79) Nadalje, norveška nadležna tijela dokazala su stvarnu potrebu za novim nogometnim stadionom u Sandefjordu. Ona se dokazuje problemima s kapacitetom postojećeg općinskog stadiona u vrijeme predmetne mjere i činjenicom da stari stadion više nije ispunjavao zahtjeve Norveškog nogometnog saveza u vezi s izdavanjem dozvole. Konačno, s obzirom na neprofitabilni karakter stadionske infrastrukture, državna potpora bila je potrebna za pokretanje ulaganja.
- (80) U kontekstu toga Tijelo donosi zaključak da je državna potpora bila odgovarajući instrument.

3.3. *Učinak poticaja*

- (81) Tijelo može državnu potporu proglasiti spojivom s funkcioniranjem sporazuma o EGP-u jedino ako ona ima učinak poticaja. Učinak poticaja postoji ako se predmetnom potporom korisnik potakne na promjenu ponašanja u smislu ostvarivanja utvrđenog cilja od zajedničkog interesa, i to na promjenu ponašanja koju on bez predmetne potpore ne bi poduzeo.
- (82) Tijelo prije svega napominje da izgradnja stadiona nije bila započela prije prijenosa predmetnog zemljišta.
- (83) Osim toga, iz podataka koje su dostavila norveška nadležna tijela razvidno je da društvo Sandefjord Fotball AS nije moglo financirati izgradnju stadiona bez državne potpore jer nije imalo ni financijska sredstva ni mogućnost posuđivanja dovoljnog iznosa za pokrivanje tog manjka. Njegov je vlastiti financijski doprinos izgradnji stadiona već bio na granici mogućnosti ⁽²⁾.
- (84) Na temelju prethodno navedenoga Tijelo donosi zaključak da je predmetna mjera potpore imala poticajni učinak.

3.4. *Razmjernost*

- (85) Državna potpora smatra se razmjernom ako je iznos potpore ograničen na najnižu moguću razinu potrebnu za postizanje utvrđenog cilja od zajedničkog interesa. Tijelo u pravilu svoju ocjenu razmjernosti temelji na konceptima prihvatljivih troškova i maksimalnog intenziteta potpore.
- (86) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 67., potpora dodijeljena društvu Sandefjord Fotball AS ukupno iznosi 32,4 milijuna NOK. Kako bi se ocijenio intenzitet te potpore taj se iznos mora promatrati u odnosu na prihvatljive troškove ulaganja. Tijelo smatra da troškovi koje je društvo Sandefjord Fotball AS snosilo u ime općine Sandefjord, koji su odbijeni od iznosa potpore – vidjeti uvodnu izjavu 66. – ne mogu biti dio prihvatljivih troškova. Ukupni se troškovi ulaganja u iznosu od 110 milijuna NOK stoga moraju umanjiti za 9, milijuna NOK. Stoga prihvatljivi troškovi ulaganja iznose 100,5 milijuna NOK, a odgovarajući intenzitet potpore iznosi 32 %. Tijelo napominje da je taj intenzitet potpore prilično nizak i da je ostatak ulaganja financirao korisnik, društvo Sandefjord Fotball AS.
- (87) Međutim, intenzitet potpore mora se ocijeniti i u svjetlu društvenih koristi koje proizlaze iz predmete stadionske infrastrukture. Kao što je utvrđeno u prethodnom odjeljku I.5.3., stadion za razne neprofesionalne namjene upotrebljava niz korisnika, uključujući amaterske sportske momčadi i škole. Ovim je gospodarskim namjenama zauzeto više od 50 % ukupne uporabe stadiona.

⁽¹⁾ Vidjeti i Odluku br. 225/15/COL od 10. lipnja 2015. u kojoj se ne iznose nikakve primjedbe na potporu u obliku prijenosa zemljišta na nogometni klub Vålerenga Fotball, uvodna izjava 65.

⁽²⁾ Vidjeti posebno informacije iz Dokumenta br. 699518, str. 29.

- (88) Nadalje, Tijelo napominje da je ta stadionska infrastruktura u određenoj mjeri višefunkcionalna jer se ondje nalazi nogometni stadion s atletskom stazom, teretanom i niz drugih zatvorenih prostora. Time se povećavaju mogućnosti upotrebe stadiona za negospodarske namjene. Konačno, Tijelo napominje da elitna momčad plaća za upotrebu stadiona tržišnu zakupninu (vidjeti također odjeljak II.3.5. u nastavku), dok amaterski klubovi i ostali nekomercijalni korisnici mogu stadion koristiti besplatno. Time se dodatno ističe društveni doprinos stadiona zajednici.
- (89) Na temelju prethodno navedenog Tijelo donosi zaključak da je predmetna mjera razmjerna.

3.5. Nepostojanje nepotrebnog narušavanja tržišnog natjecanja i trgovine

- (90) Kako bi potpora bila spojiva s funkcioniranjem sporazuma o EGP-u, negativni učinci te mjere potpore u smislu narušavanja tržišnog natjecanja i utjecaja na trgovinu između ugovornih strana moraju biti ograničeni i moraju ih nadmašiti pozitivni učinci u smislu doprinosa ciljevima od zajedničkog interesa.
- (91) Od samog početka Tijelo napominje da stadion financiran predmetnom državnom potporom ima prvenstveno lokalno i regionalno značenje. Tom se infrastrukturu ne namjeravaju privlačiti međunarodni događaji niti je namijenjena da se njome opsežnije koristi ikoji drugi komercijalni korisnik, osim elitne momčadi nogometnog kluba Sandefjord Fotball.
- (92) Elitna momčad za svoju upotrebu stadiona plaća zakupninu. Sadašnji se uvjeti zakupa temelje na pregovorima s privatnim vlasnicima stadiona. Stoga postoji pretpostavka da zakupnina odgovara tržišnim uvjetima. To se dodatno potvrđuje usporedbom s uobičajenom zakupninom za stadion koju plaćaju drugi klubovi, što su dostavila norveška nadležna tijela (vidjeti uvodnu izjavu 36.).
- (93) Tijelo ujedno napominje da je intenzitet potpore nizak i da se odgovarajućim doprinosom društva Sandefjord Fotball AS troškovima ulaganja dodatno smanjuje rizik od narušavanja.
- (94) Konačno, gospodarske djelatnosti koje provodi društvo Sandefjord Fotball AS imaju vrlo ograničen utjecaj na trgovinu i tržišno natjecanje unutar EGP-a, zbog lokalnog karaktera tog kluba. Njegova prodaja karata, suvenira, pokroviteljstva te djelatnosti oglašavanja prvenstveno su usmjerene na lokalnu zajednicu i na okrug Vestfold. Njegove djelatnosti na tržištu igrača isto su tako vrlo ograničene i usredotočene na Norvešku. Konačno, društvo Sandefjord Fotball AS nema nikakav izravan utjecaj na komercijalizaciju prava televizijskog prijenosa, kojima centralizirano upravlja Norveški nogometni savez, a na temelju tih prava od svih događaja prima samo vrlo ograničen prihod.
- (95) Tijelo stoga donosi zaključak da je svako eventualno narušavanje tržišnog natjecanja i trgovine predmetnom mjerom potpore ograničeno.

3.6. Saldiranje i zaključak

- (96) Na temelju prethodno utvrđene ocjene, Tijelo je saldiralo pozitivne i negativne učinke prijavljene mjere. Tijelo donosi zaključak da narušavanja koja su posljedica predmetne mjere potpore ne utječu negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu.

4. Zaključak

- (97) Na temelju podataka koje su dostavila norveška nadležna tijela, Tijelo je donijelo zaključak da je predmetni prijenos zemljišta državna potpora u smislu članka 61. stavka 1. Sporazuma o EGP-u. Tijelo je donijelo zaključak da je ta potpora spojiva s funkcioniranjem sporazuma o EGP-u,

DONIJELO JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Predmetna državna potpora dodijeljena u korist društva Sandefjord Fotball AS spojiva je s funkcioniranjem sporazuma o EGP-u u skladu s njegovim člankom 61. stavkom 3. točkom (c).

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Kraljevini Norveškoj.

Članak 3.

Vjerodostojan je samo tekst ove odluke na engleskom jeziku.

Sastavljeno u Bruxellesu 23. rujna 2015.

Za Nadzorno tijelo EFTA-e

Sven Erik SVEDMAN

Predsjednik

Helga JÓNSDÓTTIR

Članica kolegija

ISSN 1977-0847 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-0596 (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR